

6

EINO AUER

KISS ME
TOIVOO
HELVI!

HELLO
MONTREAL!

MILJUNEERI

HURRY
PÄÄKONSUL

WHOOPEE!

ÄLÄ SURE
SUSANNA!

DOLLAREITA
BY GOLLY!

MITTANI
MINÄ SYÖN MÄSKIÄ..!

SIUNATTU KALJAKUSKI!

GUMMERUS

SIUNATTU KALJAKUSKI!

EINO AUER

SIUNATTU KALJAKUSKI!

*Vaihe erään »mustan lampaan»
elämässä*

K. J. GUMMERUS OSAKEYHTIÖ

K. J. Gummerus Osakeyhtiön
kirjapainossa, Jyväskylässä 1930

I.

Jos minun olisi kirjoitettava Allan Eusebius Korian elämäkerta, voisin tehdä sen nyt jo, vaikka hän tietääkseni vielä onkin hengissä, kuudella sanalla: hän syntyi, eli aikansa ja kuoli; mutta tässöpä onkin kysymys vain eräästä vaiheesta hänen elämässään ja sen kuvaamiseen tarvitsen kokonaisen pinkan paperiliuskoja ja runsaasti ajatustyötä, mikä osaltaan todistaa, että yksityiskohta usein voi olla paljon tärkeämpi kuin kokonaisuus.

Käyn käsiksi tehtävääni varsin hyvällä mielellä, sillä uskon voivani tällä tarinalla tuottaa Allan Korian lukuisille tuttaville koko joukon väärentämättömintä iloa, mitä on olemassa, nimittäin vahingoniltoa. Sitäpaitsi minulla ei ole mitään syytä pelätä Allan Korian vihaa, sillä se purkautuu — jos tämä kirja ollenkaan joutuu hänen käsiinsä — tuhansien kilometrien päässä, tarkemmin sanoen Australiassa, jonne hän lähti joitakin aikoja sitten Villehad Lustigin, Wallgrenin kaljakuskin, viimeisillä säästörahoilla, ja mistä hän tuskin enää pääsee pois, koska

Villehad Lustigin ja hänen pankkiluottonsa viimeiset hetket jo ovat käsissä. Mitäpä syytä minulla siis olisikaan jättää tietoni Allan Korian Kanadanseikkailusta omikseni . . .

Väitetään, ettei omena putoa kauaksi puusta, mutta jos Allan Koriaa ylimalkaan voi sanoa omenaksi, oli hän varmasti aivan poikkeuksellinen omena. Hänen vanhempansa olivat ahkeria ja nöyriä pessimistejä, keskinkertaisen älykkäitä ja keskinkertaisen toimeentulon varassa eläviä pikkuporvareita, värittömiä myyrästäjiä miljoonien muitten joukossa. Allanin kodissa oli samanlainen henki, samanlainen elintapa ja samanlaiset huonekalut kuin Gananderin Kallen ja Jallu Johanssonin ja kymmeneen muittenkin leikkitoverien kodeissa, vaikka maailma yleensä siihen aikaan, neljännesvuosisata sitten, kenties ei ollutkaan siinä määrin standardisoitunut kuin nykyisin. Hänen vanhempansa ja hänen veljensä eivät erottuneet, eivätkä tahtoneetkaan erottua joukosta. Toisin oli Allanin laita. Hän oli lahjakas ja laiska hyvänuskoja ja ehdottoman varma siitä, ettei tahtonut olla samanlainen kuin ne lähimmäisensä, joiden kanssa joutui joka päivä tekemisiin. Isä Koria oli lyhyt ja punakka, äiti Koria oli lyhyt ja kalpea, veli Eemu samoin. Allan oli pitkä, hoikka ja haus kannäköinen. Äiti uneksi hänestä pappia tai postiekspeditööriä, mutta itse

hän tähtäsi paljon korkeammalle, niin korkealle, kuin vain poikaiässä voidaan tähdätä. Varrotessaan iltaisin unta vuoteessaan suoritti hän suurtekoja intiaanipäällikkönä ja salapoliisina, ja päivisin oli hän toverijoukon itsevaltias, palokujan ja takapihan diktaattori.

Isä Koria oli postinkantaja. Hän oli syntynyt Porissa, elänyt ikänsä tässä kaupungissa ja aikoi myös täällä kuolla ja joutua »Hamppusiin», kuten porilaiset muinoin hautausmaataan kutsuivat. Niin kauan kuin Allan muisti, oli perhe asunut oluenpanija Wallgrenin talossa Elisabetinkadun varrella, ja sana koti liittyi myöhemminkin hänen elämässään aina pihakuvaan, jossa vallitsevana osana olivat varjoiset vaahterat ja lehmukset ja tontin rakentamatonta osaa kattava nurmikko, joka keväisin loisti keltaisena voikukkien peitossa. Taloon kuului kolme rakennusta, joista yksi oli kokonaisuudessaan omistajan hallussa, toinen käsitti panimon, tallin, puuvajat, varastosuojat ja »pikkulat», ja kolmas oli vuokralla. Tässä viimeainitussa asuivat Koriat, kyssäselkäinen kraatari Malén ja olut-, sittemmin kaljakuski Villehad Lustig perheineen. Pientä kraataria, hänen punatukkaista, pisamakasvoista vaimoan ja heidän kaksoisiaan Lilliä ja Allia vihasi koko talon väki ja varsinkin Allan, sillä heillä oli terävämmät kielet kuin kraatarin

omat neulat, jotapaitsi kaksoiset olivat salapuri-joita: heittivät kivellä päähän nurkan takaa tai pistivät ovenraosta pitkällä räätälinsaksilla kinttuihin ja juoksivat sitten itkeä vollottaen (heittä pääsi ulvonta milloin ja missä vain) vanhemmilleen valehtelemaan, että Korian Allan on lyönyt heitä tai kiskonut heitä tukasta tai tehnyt jotakin muuta koiruutta. Villehad Lustigia, punanenäistä, mahtavaruhosta kaljakuskia, Allan taas halveksi — Lustig kulki risaisissa housuissa ja löydettiin joskus makaamasta juopuneena takapihalla — kunnes Villehad Lustig kerran antoi hänelle jumalattoman selkäsaunan. Se selkäsauna oli tavallaan alkuna vuosikausia kestäväälle ystävyydelle, joka tosin oli täysin vilpittöntä vain Lustigin puolelta, kun taas Allan — mutta eipäs hoppuilla nyt.

Keskellä Wallgrenin laajaa pihaa oli merkillinen laitos, hevostierto. Se käytti panimon mallasrouhimoa. Kierron jyrkevä aisapuomi, joka alunperin oli tarkoitettu panemaan laitoksen käyntiin, osoitautui hyödylliseksi monella muullakin tapaa. Se sopi voimistelutelineeksi ja pussitaistelupuuksi, sen vaiheilla käytiin tiilimurska- ja hiekkaläjissä monta kiivasta kahakkaa — puomi erotti tällöin vallituksen tavoin viholliset toisistaan — ja siihen nojasi Allan rakastettunsa kanssa monen konventtijuhlan jälkeen, ennenkuin lähti lopulliselle saatolle Aitta-

luotoon, missä mielitetty asui. Näihin saattomatkoihin sisältyi kenties väärentämättömin onni, mitä Allan elämänsä varrella on kokenut tai saakaan kokea — ne olivat mielikuvituksen voittoparaateja, joita ei kukaan arvostellut, joitten aiheuttamiseksi ei kenenkään tarvinnut kärsiä . . . He kävelivät hitaasti pitkin suhisevia puistoja, joitten vaahteraholvikaarissa naakat päivisin pajattivat pudotel- len ujostelematta valkoisen ja mustan kirjavia sinettejään kävelijäin päähineille ja olkapäille, sivuuttivat »Curia Arctopoliksen» ja laskeutuivat Koke- mäenjoen rantaan, jonka äyrästä seurasivat Kirkko- puistoon asti. Täällä he tavallisesti pysähtyivät hetkeksi — kaksi viatonta, viileätä huuliparia yhtyi silmänräpäykseksi — ja sitten jatkettiin matkaa Allanin maalaillessa monumenttaalisia ja värikyl- läisiä tulevaisuudenkuvia, joitten toteutumista mie- litetty ei epäillyt enempää kuin hän itsekään. Mieli- tietty harvoin puhui mitään. Hänellä ei ollut mieli- kuvitusta enempää kuin luovaa kykyäkään . . .

Niin, se hevoskierto. Eräänä aamuna lähti Ville- had Lustig valjastamaan valkoista Hurra-tammaa kierron vetoon. Lähestyessään laitosta huomasi hän Allanin pinkaisevan puomin kupeelta aika kyytiä Koriain puolelle ja edelleen keittiön ovesta sisään. Tähän ei Lustig ensin kiinnittänyt sanottavaa hu- miota, mutta kun hänen katseensa hetkistä myö-

hemmin osui puomiin, teki hän havainnon, joka nostatti hänen tuuheat, vaaleat kulmakarvansa hiusrajaan ja pani hänet manaamaan niin voimallisesti, että puumukkeeseen pistetty »Armiro» sinkosi kauas hänen avarasta ja mustasta suustaan.

Puomi oli yltyleensä tatuoitu sinisellä värillä, jotapaitsi siihen oli puukolla kaiverrettu enemmän tai vähemmän allegoorisia tai koristeellisia kuvia ja merkkejä, jollaisia tapaa vielä tänä päivänä melkein joka puhelinkioskin seinällä ja aidoissa sekä muissa yleiseen käyttöön soveltuvissa paikoissa.

Lustig näki puomissa muun muassa kammottavan karrikatyyrin itsestään. Ensin luuli hän sitä Häntä-Heikin mummun muotokuvaksi, mutta huomasi sitten allekirjoituksen »Lusti-Ville» ja sen läheisyydessä vielä selventävän epiteetin »kaljahaiSSI», niin että epäilykselle ei jäänyt mitään sijaa. Aivan tämän kuvan läheisyydessä oli muutamia anatoomisia tutkielmia ja merkillisiä sanoja, jotka luultavasti olivat Allanin ja hänen toveriensa lyseon opettajille antamia lempinimiä.

Keittiön ikkunasta saattoi Allan sekä nähdä että kuulla Villehad Lustigin taivastelut. Tuokion hän nautti täysin siemauksin tuosta murinan ja kiljahdusten säestämästä karhuntanssista, mutta sitten alkoi pelko hienokseltaan paleltaa selkää. Kaljakuski tuijotti kiinteästi Koriain keittiön ikkunaan.

Sinä päivänä pysytteli Allan visusti poissa Lustigin näkyvistä.

Paljon se ei auttanut. Seuraavana iltana nimitäin kaljakuskin kokolias kämmen tarttui häntä niskasta, juuri kuin hän aikoi painua kadulle takapihalla olevasta »pikkuportista».

— Helevetin junkkari! tervehti Lustig ja pudisteli lyseon kolmannen luokan pisintä poikaa kuin tyhjää mallissäkkiä.

— Äh — älkää viitsikö! pani Allan vastaan.

Lustig piteli tukevasti hänen niskaansa kourasaan ja katsoi häntä kiukkuisesti silmiin. Allania värisytti. Kaljakuskilla oli paksut, kiiltävät, vaalean parransängien peittämät posket, pysty, punainen nenä ja vaaleanharmaat silmät, jotka pienuudestaan huolimatta kykenivät kuvastamaan suurta suuttumusta.

— Tiedätkö sinä, kuinka sinun nyt käy? kysyi Lustig.

— Äh — en . . . laskekaa irti. En minä ole tehnyt mitään pahaa.

— Et kai. Hyväähän sinä olet tarkoittanut niillä aisapuomin koristeluillasi, mutta minä en ymmärrä taidetta yhtään. En ole kysynyt isäsikään mielihpidettä, koska se on minulle jotakuinkin yhden-tekevä. Mutta Wallgrenin isäntä on aivan samaa mieltä kuin minä ja siitä seuraa nyt pieni kuritus.

Allanilta pääsi uikutus.

— Vielä kehtaat ulista, iso mies.

Ei siinä pitempään puhuttu, vaan Lustig vapautui nokkelalla kädenliikkeellä tuppivyöstään ja seuraavassa silmänräpäyksessä alkoi hihna tanssia Allanin takamuksilla tiuhemmin ja mojovammin kuin koskaan aikaisemmin tai myöhemminkään, millä ei kuitenkaan ole sanottu, ettei hän tällaista kohtelua olisi ansainnut monastikin vuosien kuluessa.

— Mene nyt kotiisi ja ota läpsykirja käteesi, äläkä unohda pyytää tyynyä pyllysi alle, sanoi Lustig, hellittäen lopulta otteensa.

Ja Allan meni, hampaitaan kirskutellen ja raivoissaan, mutta kuitenkin epämääräisellä tavalla kiitollisena. Lustig oli ollut reilu ainakin sikäli, ettei ollut maininnut mitään Allanin isälle, joka varmasti olisi antanut hänelle toisen selkäsaunan, jos olisi asiasta tietänyt.

Saatuaan rangaistuksensa alkoi Allan pelätä Villehad Lustigia. Hän koetti karttaa tätä, kunnes Lustig eräänä päivänä huusi hänelle:

— Poika, tuleppas pitelemään hevosta sen veran, että saan haetuksi tupakkani kotoa.

Allan totteli. Palatessaan pisti Lustig hänen käteensä kaksi tukevaa lakritsiippiua (siihen aikaan eivät alaluokkien lyseolaiset pitäneet arvol-

leen alentavana käyttää tällaisia nautintoaineita) ja hymähti:

— Älä sinä nyt enää siitä meidän välisestä asiasta murjota.

Nämä sanat rakensivat sen ystävyuden, joka, tosin rakoilleena, tänä päivänä vallitsee Villehad Lustigin ja Allan Eusebius Korian välillä.

Allan maalasi omakätisesti koko puomin mustaksi Lustigilta saamallaan värillä, ja selkäsauna lakkasi kaivelemasta mieltä. Hän huomasi ennenpitkää, että kaljakuskin mahtavassa ruhossa piili hyvä sydän. »Lusti-Villellä» oli ehtymätön varasto kaskuja, lakritsiippiuja ja satumaisia voimasaanoja, joita hän korvauksetta salli Allanin käyttää ominaan toveripiirissä. Lustig oli loppujen lopuksi kunnan mies — niin kaljakuski ja siivoamaton kuin olikin.

Allan alentui joskus hieman kerskumaankin hänestä.

Näin kului aika ja pian oli Allan Korian abiturientti-vuosi käsissä. Seuraavassa luvussa saamme nähdä, minkä suunnan hänen elämänsä sitten otti, miksi hän hylkäsi Marjatan ja osti laivalipun Helsingistä Hullin ja Liverpoolin kautta Montrealiin.

II.

Kun Allan, saatuaan mainittavitta ponnistuksista valkoisen lakin, ilmaisi isälleen haluavansa ryhtyä harjoittamaan opintoja, ei yliopistossa, vaan Suomen Taideyhdistyksen piirustuskoulussa Helsingissä, antautuakseen senjälkeen kuuluisaksi taiteilijaksi, hämmästyi hän suuresti isä Korian käytöstä. Isä Koria nimittäin nauroi hänelle vasten kasvoja ja sanoi, että hän oli kiittämätön ja hullu lorvi. Tällaiselle syytökselle ei Allan voinut löytää mitään perustaa, vaikka kuinka olisi itseään tutkistellut. Eikö hän ollut aikanaan lyseon etevin piirtäjä, eikö suuren taiteilijan enemmän tai vähemmän kuolematon maine ollut tavoittelemisen arvoinen laakeri, eikö hän ollut oikeutettu itse valitsemaan uransa?

Isä Koria ilmoitti lyhyesti ja kuivasti, että joko Allan alkaa lukea lakia *heti* tai sitten menee konttoriharjoittelijaksi *heti*, ellei halunnut isä Korian ottavan kättään hänen päältään.

Eemu-veli, osuuskaupan tiskimies, joka oli Allania pari vuotta vanhempi ja kiusallisen pisteliäs, oli sitä mieltä, että perhe kyllä voisi yhden herra taiteilijankin elättää, mutta siinä tapauksessa mieluummin sirkustaiteilijan, josta olisi paljon enemmän iloa kuin maalarista, tauluista kun ei kouluja käy-

mätön yleensä juuri ymmärrä mitään, ja esitti Allanelle, että tämä valitsisi trapetsin paletin asemesta. Äiti säesti isää. Tosin mainitsi hän hyväksyttävänä vaihtoehtona myös papin tai postiekspeditöörin elämäntehtävän, mutta isä Korja pudisti tietävän näköisenä päätään ja pullisti poskiaa, niin että muistutti pasuunaenkeliä.

Viikkojen vierieissä varmistui Allaan vakaumuksessaan, että isä, äiti ja Eemu-veli kuuluivat niihin, joille on annettava anteeksi, koska he eivät tiedä, mitä tekevät, mutta anteeksi antaminen tuntui sangen vaikealta, niin vaikealta, ettei hän tahtonut suostua siihen aivan heti, vaan päätti ensin neuvotella Villehad Lustigin kanssa.

Allan tiesi, että Wallgrenin kaljakuski oli äveriäs mies. Mene tiedä, vaikkapa hänen avullaan saisi lykätyksi tuon anteeksiannon siihen asti kuin piirustuskoulusta päässeenä ja muutaman kuukauden Ranskassa opiskelleena voisi avata oman taidenäyttelynsä Porissa. Siinä sopisi sitten samalla sanoa hiukan säälivästi hymyillen — Allan harjoittelei tovin tuota hymyä makuuhuoneen peilin edessä — näinikään:

— Katsokaas nyt . . . mitäs nyt sanotte?

Villehad Lustigilla oli pankkitili. Koko kaupunki tiesi vanhan ukko Wallgrenin, nykyisen »Wallgrenin Mallasjuomatehtaan» omistajan isän, aikoinaan

testamentanneen Villehadille kokonaista 10,000 markkaa, jotka koskematta olivat saaneet kasvaa korkoa ja korkoa korolle kaupungin säästöpankissa. Sitäpaitsi oli Villehad tai oikeammin hänen vaimonsa, joka oli maannut haudassaan jo vuosikausia, tehnyt huomattavia säästöjä, lisäten aikojen kuluessa pääomaa useilla tuhansilla. Kun vihdoin Villehad oli ollut 30 vuotta Wallgrenien palveluksessa, antoi konsuli Wallgren hänelle vielä 10,000, sillä Wallgrenit olivat aina olleet rikkaita, eivätkä pelanneet napilla milloinkaan.

Totisesti, Allan vihjaisi kaljakuskille . . .

Villehad Lustig istui parsimassa lampaannahan vahvuisia villasukkia, kun Allan, ylioppilaslakki ylväästi takaraivolla, eräänä iltana kolkutti hänen keittiönsä ovelle.

— Sisään! luikkasi Lustig.

Allan astui sisään ja teki hyvän illan.

— Ehtoota, ehtoota! Mitäs sinä vielä näin myöhään kukkuilet pystyssä?

Allan istui kuluneelle tuolille vastapäätä Lustigia, joka kökötti matalan, ruskean laatikkosängyn reunalla, lihavat sääret hajallaan. Ukko silmäsi häntä kakkulainsa yli.

— Mikä vaivaa? Sinähän olet kalpea kuin meijeripluttana.

Tuokion istui Allan ääneti hieroen hermostuneesti

hikisiä käsiään polviinsa. Hänen katseensa siirtyi verkkaan raksuttavasta heilurikellosta ikkunan kukkaruukkuriviin ja edelleen seinällä olevaan koukkuun, johon Villehad tavallisesti hirtti sanomalehtensä, mutta joka nyt syystä tai toisesta oli tyhjä.

— Ook' sä kipee? kysyi Lustig osaaottavasti.

— Hiukan hermostunut vain, mutisi Allan. — Taisi tulla valvottua liian kauan viime yönä.

— Tai noustua liian aikaisin tänä aamuna, naureskeli ukko. — Puhu pässille. Olisit taas rahan tarpeessa, vai mitä? Etköhän ole, junkkari, lainannut tarpeeksi jo, kun ottaa huomioon heikon maksukykyysi?

— Tarpeeksi ehkä, mutta en riittävästi.

— Mikäs ero sillä on?

— Tarpeeksi teidän kannaltanne, mutta en riittävästi minun kannaltani katsoen. Leikki pois, Lusti, minulla on vakavaa asiaa.

— Ainahan sinun huvisi ovat vakavia asioita.

— Lusti, nyt on kysymyksessä koko tulevaisuuteni. Hiukan takeltaen ja sanojaan toistaen alkoi Allan piirrellä kaljakuskille perspektiivejään.

Lustigilla oli aina ollut samanlainen maailmankatsomus kuin muurahaisella: koko maallisen elämän tarkoitusperänä on mahdollisimman monen korren vetäminen kekoon. Kun Allan oli saanut puhutuksi asiansa loppuun ja tiedustelluksi, tah-

toisiko kaljakuski aineellisesti avustaa häntä taiteen polulle, joka muuten Lustigin mielestä ei ollut mikään polku, tuumi äijä hetken, mitähän muurahainen vastaisi, jos esimerkiksi porsas pyytäisi saada potkia sen keon hajalle. Hän epäili — ja täydellä syyllä — että muurahainen käskisi porsaan painua helkatin kuuseen, ennenkuin sai piston ja roiskauksen. Mutta hän, Lustig, ei tainnut lopultakaan piisata muurahaiselle. Hän tunsi, ettei voisi kieltää Allanilta apuaan. Tuo lorvi oli sitä lajia ihmisiä, jotka on predestinoitu saamaan ystäviä vain väärinkäyttäkseen heitä.

Kenties eivät kaljakuskin ajatukset tunkeutuneet juuri näin syvälle, mutta hän ounasti kuitenkin totuuden.

Ja niinpä hän avasi mustan suunsa ja lausui:
— Sanot, että siitä tulisi yhden lukuvuoden opiskelu. Senverran kai sitä nyt irti saisi, että voisit tuon ajan oleskella Helsingissä, varsinkin, kun sisareni on siellä naimisissa ja saisit varmasti asunnon ja ruuan puoli-ilmaiseksi hänen perheessään. Mutta mittani minä syön mäskiä, jos sinä tuon opin jälkeen ansaitset rahaa enempiä, kuin nytkään. Kyllä minä taiteilijat ja komeljanttarit tiedän.

Epäilen, ettei Lustig viimeainituista tietänyt enempiä, kuin mitä kuulopuheitten mukaan saattoi kehuskella, mutta oikea hänen ennustuksensa

oli, kuten saamme nähdä. Pääasia on, että Allanin asiat saatiin järjestykseen ja nuorukainen Helsinkiin, missä jonkun ajan kuluttua piirusteli hiilellä harjoitelmia ensin kipsimallien ja sitten elävien, keltavatsaisten, purppurakätisten ja -jalkaisten mallien mukaan. Hän oppi puhumaan asiantuntemuksella valööreistä ja aquatintasta ja Picassosta ja Edelfeltti-humpuukista, hän oppi rimputtamaan mandolinia ja »steppaamaan», hän oppi käyttämään punssilasillista rikkaampien pöydiltä ja kerjäämään rahaa kurjilla akvarelleilla — sanalla sanoen: hänestä tuli suomalainen boheemi.

Jonkun ajan kuluttua kuritti hän jälleen Villehad Lustigin pankkitiliä ja pääsi kuudeksi viikoksi Montparnassen ihmemaailmaan. Senjälkeen hän oli valmis taiteilija.

Nyt astuu Marjatta Allan Korian elämään. Allan tutustui häneen ensimmäisen näyttelynsä avajaisissa kotikaupungissaan ja rakastui silmittömästi hänen pieneen, pyöreään, hiukan proosalliseen, hiukan pippuriseen olemukseensa, ruskeisiin silmiin, vaaleaan, kiharaiseen tukkaan ja täyteläisiin huuliin, jotka lupasivat paljon sitä, mikä rakastuneen pääasiallisimpaan ravintoon kuuluu. Hän lahjoitti Marjatalle stillebenin, osti hänelle pari kertaa kukkakimpun, käveli hänen kanssaan muutaman illan

Raastuvanpuistossa, ja tunnusti sitten lempensä eräissä tanssiaisissa.

Marjatta loi pähkinänruskean katseensa mustien mokka-kenkiensä kärkiin, punastui hiukan ja kasteli nenäliinansa.

Kihlaus julkaistiin pari viikkoa myöhemmin.

Isä Korja murahteli ja puhalteli poskiinsa. Millä aikoi Allan elättää vaimon ja kukatiesi myöhemmin siunaantuvan perikunnan? N.s. taiteellaanko? Sillä nyt ei saattanut elättää muuta kuin pari karpästä ja aliravitukseksi jäisivät nekin. Hän, Joosef Korja, antoi viimeisen varoituksensa: lakilukuihin tai konttoriin. Heti! Hän ei aikonut ruveta ruokkimaan kangasta ja paperia tuhriavaa vetelehtijää, olipa tämä sitten kuinka suuri taiteilija hyvänsä.

Allan kohautteli olkapäitään, katsoi isäukkoa ylhäältä käsin, maalasi silloin tällöin ja suuteli Marjattaa iltaisin jonkun sohvan nurkassa.

Kuukaudet venyivät vuosiksi, eivätkä asiat siitä muuttuneet. Isä Korja haukkui poikaansa, äiti koetti puolustella ja Allan valmisteli yhä »suurta» työtään, maineen ja rikkauden sesam-sanaa. Välit Marjatan kanssa olivat hiukan väljähtyneet, sillä tyttö oli viime aikoina alkanut vihjailla johonkin kouraantuntuvampaan elämänjärjestelyyn kuin pelkkiin haaveiluihin ja lupauksiin ja Allan puolestaan enemmän kuin epäili, että toistaiseksi muuhun pys-

tyisikään. — Mañana, mañana, lohdutteli hän espanjalaisten tapaan ja aivan yhtä suurella sisäisellä vakaumuksella kuin nämäkin.

Näin kypsyivät asiat vihdoin siihen pisteeseen, johon päättyi niinsanoakseni ensimmäinen jakso Allanin elämää.

Isä Korja veti yhdistetyn olo- ja ruokailuhuoneen oven tiukasti kiinni, kääntyi Allaniin ja sanoi matalalla äänellä:

— Istu!

Allan totteli.

— Tämä saa loppua nyt, sanoi isä Korja ja astui ikkunan luo, katsellen pihalle.

Allan vaikenä. Hän ymmärsi, mistä oli kysymys, sillä mistään muusta tuskin isä Korjan kanssa oli ollutkaan kysymys viime aikoina.

— Ensi maanantaina kokoat kampeesi ja lähdet muualle, lausahti ukko, seisoen yhä selin poikaansa.

Allanin päätä alkoi kuumottaa. Hänen hampaansa kiristyivät yhteen ja housuntaskuun pistetty käsi puristui nyrkkiin. Sillä hetkellä hän oli jyrkästi sitä mieltä, että tässä oli isäukko täysi halju, eikä hän, Allan. Mutta saisipa äijä tuta, kelle nyt teki huutavaa vääryyttä. Raivostutti ja samalla hiukan pelottikin. Mihin tästä yhtäkkiä joutuisi?

— Selvä on, mutisi hän ja nousi.

Ukko kääntyi äkisti ja hänen silmissään oli viher-tävä fosforihohde. Posket olivat melkein purppu-rankarvaiset ja ohimoilla pullisteli sormen paksuinen suoni.

— Eikä ole! karjaisi hän. — Istu!

Allan hervahti säikähtyneenä takaisin tuoliin.

— Mihin sinä mukamas aiot ryhtyä, hunsvotti? Että minun pitikin hommata maailmaan tuollainen kelvoton . . . Et ole tuottanut ilon hetkeäkään vanhemillesi senjälkeen kuin tulit ylioppilaaksi. Äitisi itkeä tuhertaa aamut illat vetelehtimistäsi ja meille kaikille nauravat jo aidanseipäätkin. Hulttio!

Isä Korja harppasi lähemmäksi ja tarttui jykävällä kourallaan Allanin takinrinnukseen.

— Miksi et tahdo tehdä työtä? kiljui hän.

Allanin sydän väpätti tuokion kuin haljetakseen, mutta sitten hän kääntyi aivan kylmäksi.

— Teenhän minä. Aion seurata kutsumustani.

Hän vääntäytyi irti ukon otteesta.

— Vai kutsumustasi? matki isä Korja huohottaen.

— Mitäpä te siitä ymmärtäisitte? Allanin äänessä oli ivallinen sävy. Hetken koetti hän kuumeisesti keksiä jotakin isänsä järkeen käypää, hyväksyttävää, mutta luopui sitten ja alkoi mittailla huoneen lattiaa. Ja yhtäkkiä tuli päähänpisto.

— Minä lähden Kanadaan! pamautti hän.

Isä Korja mykistyi pitkäksi rupeamaksi. Ja siten siitä nousi väittely, jossa molemmin puolin lyötiin esiin tehokkaimmat argumentit, mitä keksiä voitiin. Allan sai tavallaan yliotteen — hän yksinkertaisesti nujersi ukon vastaväitteet saivarteluilla ja sivistyssanoilla ja muilla akateemisen kansalaisen aseilla, mutta toiselta puolen piti isä Korja kiinni auktoriteetistaan isänä ja »terveestä järjestään». Lopulta kehittyi kahakka pelkäksi nälvimiseksi. Ukko väsyi.

— Mene hiiteen! neuvoi hän ja heittäytyi sohvalle.

Allan kohautti olkapäitään ja avasi oven keittiöön. Hän pysähtyi hämmentyneenä kynnykselle. Pöydän ääressä istuivat äiti ja — Marjatta. Kummankin tuskainen katse suuntautui häneen.

Hitaasti Allan työnsi oven kiinni. Naisväki oli luonnollisesti kuullut kaiken.

Tuokion verran keittiössä vaiettiin. Sitten äiti Korja nousi, meni Allanin luo ja laski kätensä hänen olkapäilleen. Kalpeat huulet värisivät ja silmät olivat kyynelissä.

Sillä hetkellä Allan myönsi sisimmässään, että oli puhunut harkitsemattomasti isänsä kanssa. Mutta itsepäisenä hän ei tunnustanut tätä ääneen. Vältti vain äidin katsetta ja kurtisti otsaansa. Ja kun äiti itkunsekaisella äänellä kysyi:

— Rupeathan sinä, Allan, lukemaan yliopistossa? syttyi hänessä selittämätön viha kaikkia näitä ihmisiä kohtaan ja äsken kevytmielisesti lausuttu uhkaus kypsyi silmänräpäyksessä päätökseksi.

— En. Minä aion lähteä Kanadaan.

Äiti purskahti itkuun ja poistui keittiöstä taakseen katsomatta.

Marjatta veti Allantin viereensä penkille ja alkoi puhua hiljaisella äänellä. Allan tuskin kuuli puoliakaan siitä, mitä hän sanoi. Hän oli kiihtynyt äskeisen päätöksensä johdosta ja katseli jo tulevaisuuteen. Äkkiä hän havahtui tytön kosketuksesta ja katsoi tätä pitkään.

— Mitä sinä sanoit? kysyi hän.

— Allan rakas, miksi et tahdo ryhtyä toden-teolla työhön, antautua sellaiselle uralle, joka tekisi sinulle mahdolliseksi kodin perustamisen? Tiedäthän, miten ikävöin omaa kotia. Varmasti saisit hyvän konttoripaikan heti, jos vain haluaisit —

— Voi taivas! huusi Allan ja säntäsi pystyyn. Hänet valtasi silmitön raivo. — Minä olen maalar! huusi hän. — Taiteilija! Ettekö te kukaan ymmärrä? Jumalavita, jos minun pitää ruveta lantaa luomaan — konttoristi tai lakijuristi tai poliisikonstaapeli, yks'kaikki, samoja lannanluojia — niin teen sen vasta nälkäkuoleman estääkseni. Ja miksi en mieluummin Kanadassa, kuin täällä? Kuulithan, että

aion lähteä Kanadaan! Siellä ainakin maksetaan lantakuskille kunnollinen palkka.

— Päähänpisto!

— Joka toteutuu.

— Mistä aiot saada matkarahat?

— Mistä? Lusti-Villeltä.

Marjatta oli peräytynyt muutaman askeleen. Tuokion seisoi hän epäröivän näköisenä, otti sitten sormuksen sormestaan ja laski sen pöydälle. Allan tuijotti häntä jäykästi, mutta ei tehnyt liikettäkään estääkseen häntä lähtemästä. Ja Marjatta pani hatun päähänsä.

— Vielä te kaikki, jupisi Allan, näytätte minulle toisenlaistakin naamaa. Ja sinulle kelpaa taiteilijakin.

Marjatta oli avannut oven. Kynnyksellä hän kääntyi ja katseli Allania melkein säälivästi. Hänen pähkinänruskeat silmänsä olivat siristyneet kapeiksi viivoiksi.

— Höhhöh! sanoi hän.

III.

Montrealin suomalaisen siirtolaispapin virkahuoneessa istuu työpöydän ääressä tilapäinen sijainen, pastori Frank Maki (synt. Frans Mäkelä), Ottawan

suomalaisen seurakunnan sielunpaimen. Hänellä on kalju pää, kylmänsiniset silmät ja valtavat kakkulat. Käytös jäykkä ja »jänkistynyt» (jos niin saisin sanoa). Nojatuolissa pöydän kupeella retkottaa lyhyt, laiha ja kalpea mies, elämäntaiteilija ja filosofi Emerik Karlsson. Näyttämö on varsin yksinkertainen. Paitsi kirjoituspöytää kolme nahalla päällystettyä nojatuolia, sohva, vähäinen asiakirjahylly ja seinällä Pohjois-Amerikan kartta. Huoneen ainoa ikkuna antaa kaivonkuilua muistuttavalle asfalttipihalle. Kesäkuun alku. Lämpö- määrä 68 astetta Fahrenheitia. Reverend Maki tupruttaa mustaa piippua, filosofi Karlssonin huulien välissä roikkuu viimeisillään oleva savukkeenpätkä.

Karlsson (laiskasti): — Missä pääprelaatti on?

Maki: — New Yorkissa. Entäpä sitten?

Karlsson (viskaa savukkeenpätkän lattialle ja tallaa sen jalallaan sammuksiin): — Ei yhtikäs mitään. Ingenting. Nichts. Nothing. Kysyin vain, jottei tämä vaikeneminen kävisi teille tuskalliseksi. Olette jo kolmasti hangannut takamuksianne tuoliin tavalla, joka suusanallisitta selityksittä ilmaisee, että läsnäoloni vaivaa. Minä en koskaan halua olla kenellekään taakaksi.

Maki: — Te ette kykene juuri muuta olemaan, vaikka tahtoisittekin, mutta ettehän te tahdokaan.

Sanoin jo, etten voi vipata teille. En vaikka itkisitte.

Karlsson: — Uskon, enkä itke. Tuliko eilen »torvia?» *)

Maki: — Sure, sir. Parempi kuitenkin jättää heidät rauhaan. Toistakymmentä kokematonta nuorta —

Karlsson: — viatonta, luottavaista ja niin edespäin. Miksette sanonut sitä heti, niin ei teidän olisi tarvinnut hinkata ahterianne turhaan?

Maki: — Mutta . . . mutta . . .

Karlsson: — Men, aber, but ja niin edespäin.

Hän nousee venytellen, tarjoaa itselleen savukkeen pastorin pöydällä olevasta »Viceroy»-paketista ja maleksii ovelle.

— S'long, pater Maki! mutisee hän kättään ylevästi heiluttaen ja katoaa siirtolaistoimiston puolelle.

Toimisto on verrattain avara, pimeähkö huone. Ikkunat kummallakin lyhyellä seinällä. Toinen näistä on ennenmainitulle pihalle päin, toisesta näkee Läntiselle Lagauchetierelle. Sanomalehtihylly, pari pitkää pöytää, seinillä koneellakirjoitettuja paperiarkkeja ja lopulta tiskintapainen, joka erottaa virkakunnan asiakkaista. Pöytien ääressä istuu neuvottoman näköisiä vastatulleita kumpaaakin suku-

*) Suomalaisiirtolaisten nimitys uusista tulokkaista.

puolta parin vanhan tekijän lisäksi. Selaillaan sanomalehtiä ja virketään sana silloin, toinen tällöin. Tiskin takana konttoristintapainen.

Filosoofi Emerik Karlsson astelee kädet housuntaskuissa huoneeseen ja antaa tyynen ja varman katseen liukua seurakunnan uli. Nyökkäys konttoristintapaiselle ja »oldtimereille». Katse pysähtyy vihdoin muutamaan tiskin lähellä seisovaan pitkään, hoikkaan mieheen, jolla on herrasmiehen naama, ryhti ja puku ja joka hermostuneen näköisenä selaillee paksua puhelinluetteloä. Mr. Karlsson tekee äkkiä diagnoosin (erehtyen vain hiukan) ja astuu herrasmiehen luo.

— Anteeksi, voinko ehkä olla avuksi?

Vieras luo häneen hieman kummastuneen katseen, mutta tekee sitten myöskin diagnoosinsa (erehtyen suuresti) ja nyökkää päätään.

Jos Allan Koria olisi ymmärtänyt käskeä mr. Karlssonin olla avuksi vain itselleen, olisi hänen starttinsa vieraassa maassa muodostunut hieman toisenlaiseksi, kuin se muodostui — ainakin olisi hän illalla mennyt nukkumaan 10 dollaria rikkaampana — mutta kas, eihän hän sentään ollut se olojen- ja ihmistuntija, joksi itseään luuli ja siksipä hän vastasi:

— Kenties. Olisin tahtonut puhutella siirtolaispappia, mutta hän kuuluu olevan matkoilla, eikä

sijainen voi minua auttaa. Tavoittelisin nyt konsulia, mutta ensiksi haluaisin saada asunnon jostakin yksityisperheestä. Tämä herra täällä tiskin takana ei osaa suositella mitään sopivaa. Olin viime yön — saavuin nimittäin eilen Suomesta — täällä toimiston yömajassa, mutta toista yötä en halua täällä viettää.

— I see, sanoi filosooft Karlsson. Ja sitten hän esitteli itsensä ja pyysi saada tarjota kupillisen kahvia lähistöllä olevassa soodamyymälässä, missä voitaisiin keskustella rauhassa.

Puoli tuntia myöhemmin vakuuttivat herrat toisilleen, että oli jumalattoman hauskaa joutua täällä maailman ääressä tekemisiin sivistyneen maanmiehen kanssa. Mr. Karlsson sai piankin Allanin vakuutetuksi siitä, että hän, mr. Karlsson, oli tällä hetkellä sopivin henkilö ojentamaan auttavan käden. Allan jutteli hänen kanssaan sujuvasti ja luottavasti — tosin totuudesta poiketen — ja selitteli nyt paljon asiallisemmin ja varmemmin Kanadaan saapumisensa syitä, kuin kotimaassa niille, jotka olivat pitäneet häntä tilivelvollisena. Hän vahvisti filosofia siinä uskossa, ettei suinkaan ollut lähtenyt tänne mistään pakottavista syistä, niinkuin siirtolaiset yleensä (mr. Karlsson: — En minäkään!), oli vain valinnut tavallisuudesta poikkeavan matkailumaan, koska oli kuullut, että täällä oli tarjolla

kosolti maalausaiheita ja koska täällä samalla mainiosti saattoi tehdä europalaista taidetta tunnetuksi. Tässä viimemainitussa tarkoituksessa hän nyt mr. Karlssonilta tiedusti, kenenkähän puoleen olisi paras kääntyä taidenäyttelyn järjestämiseksi. Näytteillepantavaa oli taiteilija tuonut mukanaan Suomesta aivan riittävästi.

Filosoofi Karlsson sively leukaansa, tarjosi sitten itselleen savukkeen Allanin Mekka-laatikosta ja nyökkäsi ohuen, hiirenvärisen tukan peittämää päätään.

— Milloin olette ajatellut avata näyttelyenne?

— Ehkä parin viikon kuluttua, vastasi Allan.

— Jättäkää vain kaikki minun huolekseni, sanoi mr. Karlsson. — Minä olen kuin syndetikoni: »ich klebe, leime und kitte alles».

Ja koska hänelle nyt oli tarpeen omien tarkoituseriensä saavuttaminen mahdollisimman nopeasti, mihin taas vaadittiin Allanin luottamuksen vahvistamista, lähti hän kuljettamaan Allania Dorchesterkadulle, ohi Canadian Pacific-radon valtavan pääaseman, Windsor-kadun suveniirikauppojen ja olutkapakoitten ja St. James-puistikon »hackman»-jonojen ja »sight-seeing»-bussien, eikä siinä paljonkaan aikailtu, ennenkuin Allan oli saanut huoneen suomalaisen räätäli Koskelan »apartmentissa», missä jo ennestään asui kolme suomalaista nuorukaista ynnä

mr. John Ogren from Sweden. Sinne kiikutettiin sitten matkalaukut ja taulukäärö ja maksettiin viikon vuokra, 5 dollaria, etukäteen, minkä jälkeen mentiin päivälliselle Empire-kahvilaan St. Antoinekadulla, koska tässä kahvilassa oli suomalainen ruuanpitäjä, joka tosiaan piti suomalaisen ruuan. Allan maksoi aterian kummankin puolesta — 70 senttiä — ja palasi sitten asunnolleen, jonka edustalla filosofi Karlsson, ennenkuin erosi, vippasi häneltä 10 dollaria muutamaksi päiväksi, luvaten seuraavana päivänä määrättyyn aikaan tulla kertomaan, mihin tuloksiin oli päässyt järjestettävän taidenäyttelyn suhteen.

Allan teki hiukan myöhemmin varovan löytöretken St. James-puistikkoon, missä tutki maailmansotamuistomerkit, harppasi vilkaisemaan Pyhän Jaakon tuomiokirkkoa vihreäpatinaisine apostolinpatsaineen ja päätyi kaupungin mailien pituiselle liikekadulle, St. Catherinelle, joka kuitenkin pian säilytti hänet takaisin »ruumaan». Kello kahdeksan seuduissa oli päivä hänen kohdaltaan lopussa.

Sitävastoin oli päivä vasta alkamassa St. Antoinen varrella olevan neekerien Fata Morgana-kerhon isännöitsijälle, mr. Caesar B. Washingtonille, joka tällä hetkellä istui kaksitoistaputkisen superheterody-nensä ääressä kuuntelemassa New Yorkin Harle-

mista lähetettyä esitelmää Amerikan neekeripar-
kujen kurjuudesta ja köyhyydestä. Mr. Caesar B.
Washington oli suurikokoinen ja lihava mulatti,
joka nautti yleistä luottamusta St. Antoine'n mus-
tien keskuudessa ja hiukan muuallakin, niitä mie-
hiä, joissa ystävä tutaan silloin kuin rahat ovat lo-
pussa, mutta luotto tallella, ja hänen silmiinpistävin
ominaisuutensa oli melkein sairaalloyen sääntillisyy-
s, milloin joku saatava lankesi maksettavaksi. Hänellä
oli syytä olla sääntillinen sangen usein, juuri paraikaa-
kin, eikä meidän siis tarvitse ollenkaan ihmetellä, että
hän esitelmää kuunnellessaan tämän tästäkin vilkuili
seinällä nakuttavaa kelloa. Hän odotti vierasta.

Kun seinäkello alkoi lyödä kahdeksaa, kilisi ovi-
kello, ja ryppy Caesar B. Washingtonin otsalla hävisi.
Tuokiota myöhemmin astui huoneeseen ensim-
mäinen sen illan velallisista, valkoinen mies, pieni,
laiha ja kalpea mies. Filosoofi ja elämäntaiteilija
Emerik Karlsson.

— Iltaa. Mitä kuuluu? tervehti mr. Washington.

— Oh, all right!

Mr. Karlsson tarjosi itselleen sikarin tupakka-
pöydältä ja retkahti istumaan, naamallaan elämään
kyllästyneen ilme.

— Tuotko rahaa? kysyi mr. Washington.

Filosoofi ei vastannut, vaan imi Rocky Fordiaan
katse kenkiin luotuna.

Mulatin paksut huulet ohentuivat hiukan ja hänen olemuksensa alkoi muutenkin kuvastaa sitä mielen-tilaa, jonka vallassa ollessaan hän saattoi käyttäytyä hyvinkin rajusti. Mr. Karlsson ei kuitenkaan huomannut tai ollut huomaavinaan myrskynmerkkejä, vaan jatkoi tupruttelemistaan.

Mr. Washington nousi, astui hänen luokseen, kumartui ja työnsi naamansa kolmen tuuman päähän sikarista.

— Turhaa miettiä sopivaa valhetta, ärjyi hän.
— Tuskinpa sinulla sitäpaitsi on, millä mieltisitkään. Ymmärrätkö? Missä rahat?

Filosoofi Karlssonin teräksenharmaa katse kohosi kovana ja kylmänä. Hän pisti hitaasti toisen käntensä housuntaskuunsa ja lausui tyynesti:

— Olen sinulle velkaa »korkoineen» 30 dollaria, lude! Olen saanut kokoon kymmenen. Ne ovat täällä taskussani ja voit saada ne heti. Loput huomenna ja — *korkoa korolle!* Ymmärrätkö? Ellei sovi, et saa tätä kymppiä enempää.

— Hell! raivosi mr. Washington. — Puhe oli: kaikki tänään kello kahdeksan!

Hän narskutti hampaitaan ja veti taskustaan partaveitsen, jonka terää väläytti filosofin silmien edessä.

Epikuroon oppilas saattoi olla stoalainenkin tarvittaessa. Hän kohautti hartioitaan. Sitten:

— Jätä varieteetempu ja istu hänällesi, niin kuiskaan sinulle jotakin.

Mulatti muljautti häntä epäluuloisesti, mutta istuutui. Filosoofi alkoi puhua ja mitä pitemmälle hän pääsi, sitä kirkkaammaksi muuttui Caesarin naama. Lopulta hän räjähti nauruun.

Herrat olivat, toistaiseksi tosin vain teoriassa, jakaneet keskenään Allan Eusebius Korian käteisvarat »fifty-fifty» elikkä pennit tasan.

— Järkevyys ja viisaus poistaa huolet, sanoo Horatius, virnisteli mr. Karlsson hyvästellessään.

— Ja minä kun luulin, ettei sinulla ollut yläpäättä lainkaan, pyyteli mr. Washington anteeksi. — The Sun-tavernissa siis, huomenna kello 10 illalla.

— Sinä sen sanoit.

Ja hattu kallellaan, »Sonny Boy'ta» viheltäen laskeutui filosoofi Fata Morgana-kerhon jyrkkiä portaita kadulle.

Dorchester-kadun 1732:ssa veteli Allan Koria hurskaan unia aavistamatta, että Damokleen miekka, pienennettynä Caesar B. Washingtonin partaveitsen kokoon, uhkaavana heilui hänen päänsä yllä.

St. Lawrence-joella ulisi joku laiva. Westmountin, St. Jameskadun, Montreal West- ja Windsor-ase-mille kolkkuu pitkiä junia tupruttaen silmiin ja sie-raimiin tunkeutuvaa, mustaa hiilisavua ympäris-

töönsä. Miljoonakaupungin lukemattomat sähkövalot heittivät yöpimeälle taivaalle himmeänpu-
nertavan kajastuksen ja heijastuivat sädehtien ja
salamoiden äsken kasteltujen katujen asfalttiin.
Keltaisia raitiovaunuja ja katkeamaton autojono
hurisi kumpaankin suuntaan St. Catherinea, Dor-
chesteria, Sherbrookea, Guyta, Peeliä — satoja ka-
tuta, ja ihmisiä myllersi valtaväylällä University-
ja Greene-katujen välissä niin sankkana massana,
että olisi voinut luulla koko kaupungin väestön ja
tuhansien jänkkituristien kasautuneen tälle alalle.
Oli perjantai-ilta ja liikkeet olivat avoinna puoli-
yöhön. Niiden ja huvittelupaikkojen reklaamivalot
hehkuivat, loistivat, salamoivat, hyppelehtivät, hyr-
räsivät hurjassa pirunpolskassa sinisinä, punaisina,
vihreinä, keltaisina — syttyivät ja sammuivat ja
syttyivät taas. Katu oli valoisa kuin päivällä:
F o r d ! C a n a d i a n R y e ! P a g o d ! ! L e c h p i a n o s !
His Majesty's!! L-o-e-w'-s! CAPITOL—CAPITOL—
CAPITOL! NOEL DECARIE — DENTIST!!
GAYETY — GAYETY!!!

Ja kaiken yllä, Mount Royal-vuoren laella, sadan
jalan korkuinen, tuhansin sähkövaloin valaistu
risti salaperäisenä kuin sfinksi.

IV.

Meille ihmisille on annettu n.s. vapaa tahto. Sen rajoissa voimme — suunnilleen samoin kuin vasikka aidatulla niityllä — päättää täsmälleen, mitä teemme määrättyssä suhteessa — ja panna tekemme täytäntöön. Mutta ympärillämme on kanssaihmiisiä ja mahdotonta on edeltäkäsintietää, mihin heidän vapaa tahtonsa heitä vie juuri samaan aikaan. Väliintulo, yhteentörmäys, on mahdollinen. Sen ehdottomaksi estämiseksi emme voi tehdä mitään. Korkeintaan voimme uhkapelurin tavoin luottaa onneemme. Mr. Caesar B. Washington ei tänä lauantaina tiennyt, että poliisipäällikkö oli määrännyt toimitettavaksi tarkastuksen St. Antoine- ja Guykatujen epäilyttävissä taloissa — muuten olisi hän epäilemättä valinnut toisen päivän selvittääkseen yksityisasiansa filosofi Emerik Karlssonin kanssa.

Kun Allan Koria heräsi aamulla, oli hän siunaa-
man ajan aivan ymmällään. Hän huomasi makaa-
vansa leveässä vuoteessa, jonka vieressä oli sinisellä
liinalla peitetty vähäinen pöytä. Ikkunasta tulvi
huoneeseen kirkasta auringonvaloa ja seinän takaa
kuului iloista vihellystä. Hän kohosi istualleen ja
näki pörröisen päänsä vuodetta vastapäätä olevassa
naarmuisessa peilissä. Ja sitten osui hänen kat-
seensa lattialla kävelevään torakkaan, joka jollakin

tavoin toi mieleen Lapin täin — tiedättehän tuon lajin, joka toisinaan Rovaniemen katuja talsiesaan kantaa lentojätkeä poikkipuolin hampaissaan. Häntä puistatti.

Vähitellen hän muisti. Tuokion pyrki jonkinlainen kalseus mieleen, mutta sitten hän ponnahti pystyyn ja alkoi etsiä vaatteitaan.

Kestää päiviä, ennenkuin uusi tulokas uskaltaa ryhtyä miljoonakaupungissa orientoitumaan. Niinpä Allankin luovi aamupäivän varovasti asuntokorttelinsa läheisyydessä, tunnusteli englanninkielen-taitoaan muutamassa kahvilassa ja kyseli ihmisiltä tietä Empireen, missä söi lounaansa. Iltapäivä hupeni sitten tavaroitten järjestelyssä ja pikku rupattelussa talon emännän kanssa.

Tämä räätälinrouva antaa muuten aihetta eräisiin toteamuksiin. Hän oli ollut Kanadassa kahdeksan vuotta, yhtä kauan kuin hänen miehensäkin, ja oli aikoja sitten uudestimuovautunut siinä muotissa, johon valtavan suuri osa siirtolaisainestamme puristetaan (oikeamminkin puristautuu) Atlannin takana jalansijan saatuaan. On jotakin tragikoomilista siinä helppoudessa, jolla hitaimmatkin ja raskasverisimmät kansalaisemme imevät itseensä amerikalaisen mentaliteetin ja ulkonaisen esiintymisen. He ikäänkuin humaltuvat, ja samalla tavalla kuin humalainen liioittelee ja kadottaa arvostelukykynsä,

menettävät hekin mittasuhteet ja todellisuustajun. He amerikalautuvat — ykskaikki kummalla puolen Yhdysvaltain-Kanadan rajaa se tapahtuu — jonkinlaisiksi amerikkalaisen karrikatyyreiksi, joiden maailmankatsomuksessa, elintavoissa ja käytöksessä enimmäkseen huomaa vain »amerikalaisuuden» kielteiset puolet, ellei ota huomioon heidän synnynnäisiä ominaisuuksiaan, kykyjään ja vaistojaan. Heistä tulee — käyttäakseni kulunutta sanontatapaa (jotta se kuluisi lisää ja häviäisi ja saataisiin uusi tilalle) — paavillisempia kuin paavi itse.

Heitä oli, kuten sanottu, tämä räätäli Koskelan siippakin.

— Hello! tervehti hän tavatessaan Allantin eteisessä iltapäivällä. — Miltä se ruuma tuntuu?

— Kyllähän siinä sopii asua, vastasi Allan ystävällisesti.

— Jees, sitä minäkin, sanoi rouva. — Jos tahdotte tyhjentää suutkeessinne, niin minä fiksaan kaapin kuntoon, ja jos tahdotte pitää ruokatavaraa kotona, niin tuokaa vain meitin aispaksiin. Minä kliinaan ruumat joka aamu ja siitit ja piloot muutetaan peteihin kerran viikossa. Kyllä meillä asua sopii. Missäs teitin työmaa on?

Allan ryiskeli ja siirteli jalkojaan. Hän selitteli rouvalle, ettei hänellä ollut varsinaista »työmaata»

siinä merkityksessä, kuin rouva ilmeisesti tarkoitti, ja antoi ymmärtää, että ei ollut sellaista tullut etsimäänkään, mutta sensijaan, että rouva olisi katsonut häntä kunnioittavasti alhaalta ylöspäin tämän johdosta, purskahti hän nauruun.

— Ai sii, sanoi hän. Eikä hän paljon muuta sanonutkaan, vaan vetäytyi keittiöön eli »kitseniin», niinkuin hän itse sitä nimitti.

Allan punastui hitaasti, suutahti, mutta kohautti sitten olkapäitään ja meni huoneeseensa. Tunti kului kampeitten järjestelmissä, toinen mietiskelyssä. Siinä välissä pistäytyi mrs. Koskela kyselemässä Suomen uutisia ja hänen merkillisiä kommentaarejaan kuunnellessaan alkoi Allan aavistaa, mitä omituista kansaa Amerikan suomalainen kansa oikein voi olla.

Päivän kääntyessä iltaan alkoivat talon muut vuokralaiset kotiutua ja puuseppä Malinen kutsui Allanin huoneeseensa tutustumaan asuntotovereihin. Puuseppä Malinen oli nuori ja muistutti kasvoiltaan älykästä simpanssia. Häntä vastapäätä asui mr. Hiiiva, autonajaja, joka näihin aikoihin »traivasi erään miljuneeriperheen kaaraa» ja mr. Hiiivan naapurina oli taas parturi Sundman. Hello, how d'ye do? Sillä se oli selvä. Seurasta puuttui vain mr. Ogren from Sweden, mutta hän oli normaalioloissa niin ylpeä, ettei juuri seurakuntaan sekaantunut,

— Ne ovat hauskoja poikia, nämä ruotsalaiset, sanoi mr. Hiiva, yskien käteensä. — Ylpeitä ja koppavia ja hulluja, mutta annappa niille kerran selkään, niin vaikka anturoita nuolevat. Ja persoja ovat viinalle. Ruotsalaisen saa puolella viinaryypyllä vaikka tammiseinän läpi. Eivät ne sitä itsekään kiellä. Muuan ruotsalainen insinööri, joka aikoinaan oli rakentamassa Canadian Pacific-rataa, kehaisi kerrankin, että jos hänelle annetaan 1000 ruotsalaista ja tarpeeksi viinaa, niin hän rakentaa radan vaikka helvettiin. Ja kovasti on mukava poika tämä Ogrenkin, jos ginistä on kysymys. Se asuu tässä seinän takana muuten. Ventta holl!

Hiiva hiipi seinän viereen, pisti oikean käden etusormen suuhunsa, painoi sen sisäpuolelta poskea vasten ja nykäisi ulos. Kuulosti siltä, kuin olisi vetänyt korkin hyvänkin whiskypullon suulta. Ja äläst'! Seuraavassa tuokiossa koputettiin ovelle. — Har ni någonting? kysyi mr. Ogren.

Kaikki he olivat nuoria ja iloisia. Hiljaisimmalta vaikutti mr. Malinen, mutta tuppisuu ei ollut hänkään. Ikävämpäänkin ympäristöön olisi voinut joutua, tuumi Allan itseksensä.

Kello yhdeksän saapui filosoofi Emerik Karlsson. Allan oli jo silloin vetäytynyt omaan huoneeseensa. Mr. Karlsson tervehti sydämellisesti ja retkahti vuoteelle istumaan.

Allan innostui heti utelemaan, mitä hän oli saanut aikaan. Filosoofi otti savukkeen ja sytytti sen raapaistuaan tulta rautasängyn reunasta.

— Vaikealta näyttää, sanoi hän, ja niin on, jos siltä näyttää, kuten tiedätte. Kävin Watsonin ja Johnsonin taidegalleriat ja parissa pienemmässä huoneustossa, mutta yksityisnäyttelyä ei tunnu saavan niinkään helposti pystyyn. Ja sitten siitä tulee kallis juttu. Teidän täytyy joka tapauksessa näyttelyn avatessanne sijoittaa määrätty takuumäärä huoneuston haltijalle ja ne pojat osaavat pitää hintoja. Huomenna pitäisi minun tavata erään Ontario-kadulla olevan pikku salongin manageri, joka kenties suostuisi sopuisampiin ehtoihin kuin nämä tyyriimmät viskaalit. Mihinkään lopulliseen tulokseen ei voi päästä yhdessä päivässä, senhän ymmärrätte itsekkin.

Allan myönsi, vaikka olisikin mieluummin asettunut epäilevälle kannalle. Hetken tauko. Sitten kysyi mr. Karlsson:

— Onko teillä mitään erikoisia piirustuksia tänä iltana?

— Ei, mitäpäs tässä . . .

— Eikö teitä huvittaisi nähdä hiukan Montrealin iltaelämää?

Silmänräpäyksen verran kummitteli Allanin aivoissa pieni epäluulo, mutta mr. Karlssonin kun-

nialliset, harmaat silmät saivat hänet kohta melkein häpeämään.

— Totta kai, sanoi hän. — Lähdetään vain hiukan jaloittelemaan.

Hän painoi hatun päähänsä ja niin lähdettiin. Portaissa pani jokin vaisto Allanin kuitenkin kääntymään.

— Anteeksi hetkinen, sanoi hän, unohdin tupakani.

Huoneessaan onki hän esille lompakkonsa, erotti rahoistaan 55 dollaria (lompakkoon jäi 10) ja työnsi ne yöpöydän laatikon pohjalla olevan paperin alle. Tuokion emmittyyään tuikkasi hän kellonsakin laatikkoon ja riensi sitten mr. Karlssonin jälkeen.

Kello kymmenen istuivat herrat The Sun-nimisessä neekerikapakassa St. Antoine-kadulla.

Avara huone, johon oli ahdettu hämmästyttävä määrä pieniä pyöreitä pöytiä, oli täynnä tupakan-savua. Perällä oli tarjoilutiski, jonka luukuilla valkotakkiset tarjoilijat kuormasivat pyöreille tarjottimilleen olutpulloja ja laseja. Miestä istui pöytien ympärillä kuin helluntaiepistolassa: Allan saattoi erottaa kaikki ruskean ja keltaisen sävyt tummasta van Dyckista vaaleaan okraan asti. Siinä oli nekeriä, mulattia, kvarteronia, oktoronia, pitkää ja lyhyttä, paksua ja laihaa. Ainoat valkoihoiset huoneessa olivat mr. Karlsson ja hän itse.

Filosoofi sorvaili metafooreja.

— Saanko esitellä teille Montrealin värillisen *) aineksen vaahdon? elehti hän. — Täällä ovat koolla tšekäläisen tumman kansan kaunistukset: »The Black Minstrels», Dominion parkin vetonumero, Fata Morgana-kerhon navat, mustien liikemiesten kerma. Katsokaapa tuotakin pientä, henkevän näköistä paholaista — miljoonan ja Rolls Roycen omistaja. Hei, heppuli, kaksi pulloa Ekeriä!

Jonkun matkan päässä oli muuan isokokoinen mulatti noussut ja Allan huomasi hänen viittoilevan ilmeisesti mr. Karlssonille. Filosoofillakin oli silmät päässään.

— Haa! huudahti hän. — Tuttuja. Tunnen tuon mulattiveikon. Hän on muuan mustien luottamusmiehiä. Fata Morgana-kerhon isännöitsijä. Huvittaisiko teitä tutustua neekeriin?

Oikeastaan ei Allania huvittanut, mutta eipä mr. Karlsson joutanut kuulemaan hänen mielipidettään, vaan kiirehti pulloineen ja laseineen mulatin pöytään. Allan seurasi. Ei siinä muu auttanut, kuin purista pois mr. Caesar B. Washingtonin kättä ja ole yhtä kohtelias hänen pöytäkumppaneilleen, parturi Horace Hamille ja vahtimestari D. Asrael Franklinille.

*) Amerikan neekerit nimittävät itseään värillisiksi (colored) eli »cullud», niinkuin he itse tuppaavat ääntämään.

Eipä aikailla suotta. Neljännen olutlasillisen tyhjennettyään halusi Allan whiskygrogin. Hän huomasi puhuvansa englantia sujuvammin, kuin aikaisemmin oli itse tiennyt ja tiukkasi irvistelevältä waiterilta »Johnny Walkeria». Filosoofi selitti kiihvasti, ettei viiniä väkevämpää tähän aikaan vuorokaudesta saanut muualta kuin salakapakoista — Quebecin valtiossa möivät väkijuomia hallituksen myymälät, jotka ovat avoinna vain klo 5:een — ja Allania alkoi suututtaa. Mr. Washington iski filosofille silmää. Mauri oli tehnyt tehtävänsä ja sai painua vaikka Pernambucon.

Mr Karlsson nousi hitaasti ja sanoi Allanille:

— Täytyy mennä soittamaan muutamalle tutulle. Odottelehan (»teitittely» oli jäänyt melkein heti alussa) nyt minua tässä niin kauan.

Mr. Washingtonille hän sanoi kylmästi:

— Remember — fifty-fifty!

— Aw, go to hell! pyysi mulatti.

Elämäntaiteilija katosi.

Meidän on nyt huomattava, että Allan oli verrattain tottumaton väkijuomiin. Väkevänlainen olut kiersi kuumana ja raskaana hänen suonissaan ja päätä oli alkanut hiukan heipata. Siksipä hän olikin valmis, kuin lukkari sotaan, kun mulatti ehdotti, että siirryttäisiin tästä Fata Morgana-kerhoon, missä hänellä oli hiukan whiskyä kaapissaan.

Parturi Horace Ham jäisi odottamaan mr. Karlsonia.

Parturi Horace Ham pani vastalauseensa, mutta yhtä hyvin olisi hän voinut yrittää järkyttää Mount Royalia. Caesar B. maksoi oluen.

Fata Morgana-kerhon jäsenten lempipeli oli biljaardin ohella noppa. Istuihan tavallisesti jonkun pöydän ääressä pokerin pelaajiakin, mutta se on sentään hasardi, jossa tarvitaan ilmeettömämpää naamaa, kuin neekereille yleensä on suotu, ja sen vuoksi ehdotti mr. Washingtonkin Allanille kolmannen »kuivan» whiskyn jälkeen, että pantaisiin pienet luukuutiot hyppimään.

Puolessa tunnissa oli Allan menettänyt kassansa, sillä nopat, joita mr. Washington käsitteli erinomaisella hellyydellä, nimittäen niitä pikku karitsoikseen ja kultapersikoikseen, pitivät intohimoisesti mulatin puolta ja käänsivät hänelle tavallisesti kaikki kaksitoista silmäänsä, vilkuttaen Allanille vain kolmea, neljää, korkeintaan kuutta. Pari kertaa hän tosin voitti, mutta lopputulos oli kuitenkin verrattain nopea häviö. Hän oli nyt niin autuaalliseksi tilassa — »riemukaaren alla», kuten hän itse änkytti — että olisi kukatiesi lähtenyt hakemaan kassanvahvistusta kotoa, ellei yhtäkkiä poliisijoukko olisi ilmestynyt taloon.

Portaista alkoi kuulua äänekästä puhetta ja jalokojen töminää ja kadulta kantautui huoneeseen pysähtyvien moottoriajoneuvojen pörinä. Neekerit säntäsivät pystyyn ja alkoivat säikähtyneinä pyrkiä ovelle. Allan oli jo sikäli humalassa, ettei tajunnut mitään — kuin unessa näki hän Caesar B. Washingtonin ryntäävän yksityishuoneisiinsa vievälle ovelle, joku neekeri kömpi biljaardipöydän alle, huudettiin ja kiljuttiin. D. Asrael Franklin oli valahtanut melkein kalpeaksi ja siveli hätäisesti taskustaan ottamaansa jäniksenkypälää vavisten kuin horkkatautinen. Ja sitten tupsahti huone täyteen valkolakkisia, tummapukuisia poliiseja.

Allan havahtui kiukkuiseen otteeseen takinrinnuksessaan. Tuimannäköinen konstaapeli pudisteli häntä ja karjui hänelle käsittämättömiä sanoja. Kului kotva, ennenkuin Allan sai selvän hänen kysymyksistään. Huoneessa vallitsi nyt helvetillinen melu ja ihmeekseen huomasi hän, että naisiakkin, tummia neekerityttöjä, joilla oli purppuranvärisiksi maalatut posket ja paksulta sinoberia huulissa, oli ilmestynyt näkösalille.

— Nimenne ja osoitteenne? tiukkasi poliisi häneltä.

— Nimeni?

— Nimenne. *Ja* osoitteenne.

Allan ryhtyi vaivalloisesti ja nikottaen selittämään, kuka oli ja miten oli tänne joutunut. Poliisi

pureskeli huuliaan. Heidän vieressään kaatui pöytä rämähtäen kumoon. Muuan neekeri oli yrittänyt lyödä vartijaansa ja sai käsiraudat ranteisiinsa. Yhtäkkiä tarttui Allanin pitelijä häntä käsivarresta ja vei hänet ovelle sekä työnsi edellään eteiseen.

Kolisteltiin alas portaita. Pari sanaa ulko-ovella seisoville vartijoille. Sitten hellitti poliisi otteensa ja sanoi tiukasti:

— Be off and make it snappy!

Allan hoiperteli muutaman askeleen eteenpäin huononlaisesti valaistulla kadulla. Sitten hän tunsi, miten jalat alkoivat pettää ja vähitellen peittyi häneltä kaikki läpäisemättömään pimeyteen.

Kertoessaan minulle tästä seikkailustaan sanoi Allan Korja, että hän pelkäsi tullessaan hulluksi herätessään jälleen tajuntaan. Hän makasi huovalla muutaman hämärän, kostean huoneen nurkassa. Huoneen seinillä oli hyllyjä ja niillä erikokoisia ruskeita paperikääröjä. Pienen ikkunan alla oli joitakin sammiontapaisia astioita, joista nousi vesihöyryä, pitkällä pöydällä oli vaatekasoja ja silityslaudan takana seisoj pienen, sinimekkoinen mies, jolla oli pergamentinväriset kasvot. Kiinalainen!

Allan makasi tuokion liikkumatta ja tunsi sydämensä lyövän aivan pakahtuakseen. Sitten hän varovasti nousi kyynärpäänsä varaan. Silityslau-

dan takana seisova mies kohotti päätään ja heidän katseensa yhtyivät.

— Hello, sanoi mies ja lähestyi tilapäistä vuodetta laahustavin askelin. — Kuinka te voi nyt?

Miten taivaan nimessä oli taiteilija Allan Eusebius Koria joutunut kiinalaisen murjuun?

Hän hieraisi silmiään.

— Missä minä olen? kysyi hän.

Kiinalainen virnisti.

— Te makaa kadulla tässä lähellä. Minä luule tapellut, ehkä kuollut, pudistaa teitä hiukan. Te kuolsaa. *) Ahaa, kännissä, sanoo minä. Sitten laahaa tänne, ettei pollali vie. Te antaa minulle dollali ja mennä kotiin nyt. Häh?

Allan kompuroi hitaasti pystyyn. Pitkään rupeamaan ei hän voinut muistaa edellisestä illasta mitään. Hän kopeloi taskujaan. Tyhjät avainta ja melkein katkennutta savuketta sekä nenäliinaa lukuunottamatta. Poissa lompakko, poissa kello, poissa savukekotelo, poissa Marjatan lahjoittama hopeainen tulitikkurasia. Hänen sydämensä tuntui pyrkivän kurkkuun.

— Ei olla dollali? kysyi kiinalainen pää kallellaan.

Allan silmäsi häntä epäluuloisesti, mutta tuon keltaisen vintiön naama oli kuin puusta veistetty.

*) Sivistymätön kiinalainen ei yleensä osaa lausua r-äännettä.

Riideltiin pitkän aikaa, ennenkuin kiinalainen lopulta neuvoi hänelle tien Dorchesterille, ja Allan kompuroi kadulle. Noustuaan katukäytävälle maakerroksesta johtavia portaita huomasi hän punaisen kilven seinässä: Hum Sam. *Laundry*.

Hän oli maannut humalaisena kiinalaisessa pesulaitoksessa.

Sen päivän loikoi hän asunnossaan myöhäiseen iltaan yrittäen epätoivoisesti koota edellisen illan tapahtumia yhtenäiseksi ketjuksi. Hän tunsu itsensä sairaaksi sekä ruumiillisesti että sielullisesti. Välistä puistatti häntä jonkinlainen kauhu: mitä oli tapahtunut, mihin hän ryhtyisi?

Mrs. Koskela kurkisti pari kertaa huoneeseen. Allan ei uskaltanut kohdata hänen katsettaan, vaan veti päänsä huppuun peitteen alle ja pidätteli hengitystään. Sellaista se ilotulitushumala teettää . .

Hämärissä hän vihdoin alkoi vetää vaatteita ylleen. Seinän takaa kuului iloista vihellystä. Hänen teki mieli jyskyttää nyrkillään seinään ja karjua, että mr. Malinen pitäisi huulensa normaaliasennossa, mutta rohkeutta puuttui. Etsiessään kampaansa tuli hän avanneeksi yöpöydän laatikon ja seiso hetken kuin puulla päähän lyötynä. Hänen kellonsa! Hän pisti kätensä laatikkoon ja alkoi kopeloida sitä vimmatusti. Kello, kampa, harja ja 55 Kanadan dollaria!

Me voimme hyvin ymmärtää, että häneltä pääsi melkein nyyhkytyksen tapainen huokaus. Tovin häntä huimasi, niin että täytyi istuutua vuoteelle. Ja sitten alkoi edellisillan tapahtumia ilmestyä kuin usvapilvestä.

Allan ponnahti jaloilleen, meni kylpyhuoneeseen ja pesi kylmällä vedellä päänsä ja yläruumiinsa. Hän yhtyi säestämään viheltävää Malista solmiesaan kaulusnauhaansa. Hattu hiukan kallelleen päähän ja sitten parturiin ja muutamaaan pikkuravintolaan, jonka ikkunaan oli maalattu »Wong Lee. Chop suey.» Hän tunsii olevansa jotakin velkaa kiinalaisille.

Kun Allan myöhemmin illalla kertoi seikkailustaan puuseppä Maliselle, väänsi tämä simpanssin kasvonsa merkilliseen irveeseen ja sanoi:

— Täällä on uuden tulokkaan oltava varovainen. Ei pidä lähteä kenen hyvänsä kelkkaan. Mitä erikoisesti tuohon Karlssoniin tulee, niin häntä epäillään aivan tavalliseksi »sharkiksi», haiksi, joka elää narraamalla pitkätukkaisilta — beg your pardon — rahaa. Oikeastaan voitte olla tyytyväinen, että pääsitte menettämällä kaksi kymppiä, savukekotelonne ja tulitikkurasianne.

Allan saattoi aivan totuudenmukaisesti myöntää olevansa iloinen — ei hän suotta ollut synnynnäinen optimisti.

— Onnellisen pelastumisenne johdosta pitää meidän juoda pikku malja, sanoi Malinen. — Minä en yleensä viljele väkeviä ollenkaan, mutta vieraita varten on aina viinitilkka kotosalla.

Hän otti kaapistaan pari lasia ja muskatellipullon, jonka suulta veti korkin.

Silmänräpäystä myöhemmin koputettiin ovelle. Mr. John Ogren from Sweden astui huoneeseen.

— G'afton, boys! tervehti hän. — Eikö sine tarjo minule yks lasi kanss'?

Malinen ojensi toisen lasin Allanille, kilisti ja siemaisi sisällön aivankuin olisi nakannut ryyppyn kurkkuunsa. Allan seurasi esimerkkiä. Sitten tuikkasi puuseppä korkin pullon suulle ja pani sen takaisin kaappiin sekä kääntyi Ogreniin.

— Sine luule vaan, mutta ohhoh! sanoi hän.

V.

Parissa viikossa sai Allan Koria muodostetuksi itselleen ylimalkaisen käsityksen Montrealin ulkonaisesta olemuksesta. Hän totesi sen rahvasluonteeseen — Toronto on Kanadan »ylimysten» tyyssija — ja merkillisen dualismin. Jos seisoi Westmountin, Mount Royalin sisarvuoren, rinteillä, jonne englan-

tilainen plutokratia on pesiytynyt, saattoi kuvitella olevansa jossakin uudessa Englannin tai Yhdysvaltain huvilakaupungissa, mutta kun siirtyi »vanhaan kaupunkiin», maleksi Place d'Armes'n tai Place Viger'n vaiheilla, luuli tulleen Pariisiin. Itäinen Montreal on täysin ranskalainen. Kun kuljeksi itäistä St. Catherinea ja pitää silmällä liikkeitten reklaamikilpiä, näkee vain ranskaa: Dubonnet, Sauvé, Bouchard, Lalonde, Jouvenel, »La Liberté» . . . Chapeaux de feutre, Boulangerie française, Produits pharmaceutiques . . . Missä »east» muuttuu »westiksi», siinä muuttuvat myös nimet: Henry Morgan, T. Eaton Co, Stanford's, Crowley, Birk's . . . Music and toys, Furs and millinery, Barber shop . . .

Allan ajoi raitiovaunulla Dominion- ja Belmont-huvipuistoihin, huvitteli alkuasukasten lailla vesikelkkaradoilla ja ampumapaviljongeissa, naureskeli apinasirkuksessa, söi jäätelöä ja »kuumia koiria». *) Hän kapusi Mount Royalin laelle, vietti tuntikausia sen ihanassa luonnonpuistossa, katseli kaupungin yli avautuvaa näköalaa Westmountista käsin, rämisti autobussilla halki Outremontin ja Verdunin esikaupunkien, ihmetteli 3 kilometrin pituista Victoria-siltaa, uiskenteli Lachine-putousten takana, vieraili Caughnawagan intiaanikylässä.

*) »Hot dogs» = pieniä, halkaistuja ranskanleipiä, joihin on pistetty sinapilla voideltu nakkimakkara.

Dollarit hupenivat. Niitä oli lopulta niin vähän, ettei hän uskaltanut laskea kassansa, mutta niinpä hän olikin tottunut luottamaan siihen, että viime tingassa kaikki jollakin tavoin järjestyisi.

Filosoofi oli haihtunut ilmaan ja Allan karttoi St. Antoine-katua, niin ettei enää käynyt Empirekahvilassakaan. Taidenäyttelysuunnitelmat olivat jääneet kokonaan, ja jos totuus on sanottava, olivat taideteokset joutuneet muutamaan Windsor-kadun antikvariaattiin parin kolmen dollarin hinnasta.

No. Tulipa lopulta sekin päivä, jolloin hän maksettuaan viikon vuokran etukäteen, havaitsi, että hänen rahallinen omaisuutensa oli täsmälleen neljä dollaria. Sillä hetkellä hän tunsii olevansa suunnilleen yhtä iloinen kuin dromedaari, joka huomaa, että sille kasvaa toinenkin kyttyrä. Jossakin hänen alitajunnassaan liikkui hämäriä epäilyksiä tämän Kanadanmatkan järkevyydestä, mutta jottei hän vain itsekään näitä ounastuksia ottaisi niin vakavalta kannalta, että päästäisi ajatuksensa niissä askartelemaan, hymyili hän kuvaiselleen naarmuisessa peilissä, ja katso: kuva hymyili takaisin.

Tässä oli ilmeisesti ryhdyttävä jonkinlaiseen työhön.

Hän haastatteli mr. Malista.

Mr. Malinen neuvoi seuraamaan sanomalehtien ilmoituksia ja pistäytymään jossakin paikanvälitys-

toimistossa. Asia ei ilmeisestikään kiinnittänyt erikoisesti mr. Malisen mieltä.

Tuli torstai. Torstai on Montrealissa »piikapäivä», päivä, jolloin kotiapulaiset lopettavat työnsä jo kello kahdentoista maissa ja lähtevät sitten kuka postiaan hakemaan siirtolaistoimistosta, kuka tanssimaan, kuka Traymore-cafeteriaan St. Catherinella. Oikeastaan tällä Traymore-cafeterialla ei ole tässä tarinassa mitään tekemistä, mutta se on kuitenkin mainittava, koska Allan siellä tutustui Helvi Piiloseen.

Malinen hänet sinne vei, kertoen, että se on pohjoismaalaisten kenties tavallisin tapaamispaikka kaupungissa. He istuutuivat pyöreän marmoripöydän ääreen paiskattuaan kättä siihen jo aiemmin kokoontuneelle seuralle, jonka Malinen kaikesta päättäen tunsi hyvin. Siinä istui konepiirustaja Wecksten, jonka puhetapa toi mieleen jonkin korpiseudun kunnankirjurin pöytäkirjat, mekaanikko Nasy (o.s. Näsi), jolla sanottiin olevan yhtä suuret mahdollisuudet päästä yksinään »ulos», kuin toisella siamilaisista kaksoisista — sellaisia vaimoja on legio — ja kolme neitosta. Allan huomasi heistä vain yhden. Tytöllä oli musta tukka (hän oli pannut pienen punaisen hattunsa pöydälle), joka korpin siipien tavoin laskeutui korvallisille, ja syvänsiniset silmät, joiden katseessa oli jotakin kummallisen

vakavaa ja mieltävää. Neitosten keskuudessa niin tavallinen poskiemaljeeraus ja huulisinooberi puutuivat tykkänään. Pari kertaa oli hän panevinaan merkille, että Malisen apinankasvot saivat koomillisen hellän ilmeen, milloin hän katsoi tyttöön, mutta tämä ei estänyt taiteilija Allan Korjaa osoittamasta Helvi Piiloselle erikoista kohteliaisuutta.

Ja kun hän kieltämättä oli saavuttanut vissin rutiinin n.s. tyttöjen vikittelemisessä, niin saattoi hän sinä iltana Helvin tämän asunnolle Piercekadun varrella.

Helvi Piilonen oli niitä tyttöjä, joille avomieliset, oman akselinsa ympäri kiertävät nuoret miehet uskoutuvat heti heihin tutustuttuaan. Niinpä Allankin nyt niinsanoakseni käänsi hänelle sielunsa ylösalaisin ja sitten vasemmalle kyljelleen. Tyttö kuunteli vaieten, mutta Allan oli tuntevinaan käsivarren, jonka oli ottanut kainaloonsa, puristavan omaansa hiukan. Ja sitten oli Helvi vuorostaan avomielinen. Hän kertoi olevansa Child's-ravintolan tarjoilijattarena, palveltuaan aikaisemmin useissa perheissä sisäkkönä ja keittäjättärenä. Hän oli ollut Kana-dassa toista vuotta, mutta palaisi luultavasti kotimaahan niin pian kuin oli saanut lukuvelkansa suoritetuiksi ja muutaman dollarin säästöön. Niin, Helvi oli ylioppilas. Kotona Suomessa itkeskeli äiti, jolle, Herra paratkoon, ei tullut kirjoitettua,

läheskään niin usein, kuin olisi pitänyt. Tämä Kanadanmatka oli ollut melkein kuolinisku äitiraukalle, mutta Suomessa ei makseta velkoja konttoristin palkalla. Äiti, niin, koko hänen elämänsä siitä asti kuin hän meni naimisiin, oli ollut harmaata ja kyyneleistä. Köyhyyttä ja sairautta ja sitten — isä. Isä oli ollut täydellinen renttu — makasi kaksi viimeistä elinvuottaan sängyssä ja mutisi ruokottomuuksia, kunnes kuolema tukki hänen suunsa. Sellaisia miehiä on paljon, enemmän, kuin tiedetäänkään . . .

He olivat saapuneet Helvin »rooming-housen» edustalle. Tyttö pysähtyi ja käänteli avainta hypypysissään.

— Hitto sentään! sanoi Allan.

Hetken hän empi, mutta rohkaisi sitten luontonsa.

— Ette suinkaan te sattumalta tietäisi, mistä tällainen mies saisi toimen tapaisen? kysyi hän.

Dante väitti aikoinaan, että häntä miellytti epäileminen yhtä paljon kuin tietäminenkin. Ilmeisesti olisi Helvi hengessään voinut pistää hänelle peukaloa, sillä hän sanoi:

— Tiedän kyllä luullakseni, mutta ehkä en kuitenkaan tiedä.

Allan purskahti nauruun.

— Niin, katsokaas, olen aika hyvissä väleissä »bossin» kanssa ravintolassa ja hänen avullaan olen

jo saanut toimitetuksi työtä kolmelle miestuttavistani. Täällä niin harva tahtookaan auttaa lähimmäistään. Minusta se, varsinkin kun maanmies on kysymyksessä, on surkuteltavaa. Mr. Wecksten, konepiirustaja, jonka tapasitte tänään Traymoressa, on myös pyytännyt minua tiedustelemaan johtajattarelta, voisiko hän ehkä antaa apuaan — ja miksenpä siinä samassa kyselisi teillekin. Minä vain en tiedä, minkälaista työtä sen pitäisi olla — te kai ette sentään ottaisi mitä hyvänsä.

Jos Allan olisi ollut täydellisesti »poikki», olisi hän vakuuttanut tyytyvänsä vaikka astianpesijän apulaisen hommaan, mutta nyt sattui hänellä vielä olemaan dollari ja kaksi dimeä (dime = 10 senttiä) taskussaan ja siksi hän sanoi:

— Mieluimmin haluaisin tietysti toimen, jossa voisin käyttää hyväkseni piirustus- ja maalaus-taitoani, sanokaamme esimerkiksi jossakin reklaami-piirustuskonttorissa, mutta hätätilassa täytyisi ruveta tarjoilijaksikin tai portieriksi . . .

Helvi nyökkäsi. Hän kuvitteli Allania elokuvateatterin vahtimestarina, yllään liberialaisen kenraalin virkapuku ja rinnassa rivi räikeänvärisiä »kunniamerkkien» nauhoja. Hän nyökkäsi uudelleen. Sellaiseen virkaan tuolla pitkällä, solskealla nuorella miehellä oli ainakin ulkonaiset edellytykset.

Eikä siinä sen pitempiä puheita tarvittu. Sovittiin tapaamisesta seuraavana iltana — Helvi vapautuisi työstään klo 8 — ja sitten Allan tietysti suuteli häntä, varovasti kyllä kädelle.

Emme voi aina varmuudella sanoa, onko autonkuljettaja, jonka vaunu purjehtii kadun toiselta puolelta toiselle, humalassa, vai koettaako hän kenties vain välttää ajamasta juopuneitten jalankulkijain yli. Yhtä vähän voin tässä väittää kivenkovaan, että Allan olisi alkanut horjua päätöksessään ansaita leipänsä Kanadassa, vaikka hän tänä iltana ensi kerran rupesikin ajattelemaan mahdollista peräytymistä Suomeen. Kenties vain olosuhteet, melkein olemattomalta tuntuva mahdollisuuden hiven päästä täällä ylläpitämään henkeään työssä, jossa voisi säilyttää itsekunnioituksensa, pani nuo ajatukset hänen päähänsä.

Hän huitaisi ne syrjemmäs.

Joko mukamas nyt sisu kaulaan? Mikä hiton höntti hän itse asiassa sentään olikaan?

Sinä yönä sai Allan unta vasta hyvin myöhään.

He kohtasivat Traymoressa seuraavana iltana, Helvi ja hän. Allan oli lainannut kaksi dollaria hiukan pilkallisen näköiseltä Hiivalta — joka sivumennen huomautti, että »armon vuoria», runottomammalla nimellä panttilainaaajien liikkeitä elikkä

kaneja, oli m.m. St. James- ja Craig-kaduilla — ja saattoi senvuoksi kehoittaa Helviä ottamaan tarjottimelleen, mitä ikinä vain halusi. Helvi halusi ainoastaan cherry sundaen, kirsikkahyytelön, sillä hänen olonsa tuntui hiukan painostavalta, mutta Allan ei surkeillut: kahvia piti olla ja leivoksia ja jäätelöä ja appelsiinimehua . . .

Helvi oli aluksi vaivautuneen näköinen ja vähäpuheinen. Keskustelu tuppasi hänen puoleltaan rajoittumaan vain sanaan pariin kerrallaan. Allan kävi hieman kärsimättömäksi.

— Puhuitteko »bossille»? kysyi hän.

— Puhuin.

Tyttö pureksi huuliaan ja näytti melkein siltä, kuin olisi hän mielellään niiskuttanut vähäisen.

— No?

— Sanoin, että serkkuni ja hänen paras toverinsa ovat tällä hetkellä vailla työtä ja tiedustelin, eikö Mrs. Barrington voisi tehdä jotakin heidän hyväkseen. Mrs. Barrington rypisti otsaansa, mutta sitten hän hymyili ja kysyi, mitä serkkuni ja hänen paras ystävänsä osaavat tehdä. Mitä he olivat miehään?

-- No?

— No. Minun piti selittää, että he ovat piirustajia, mutta en kuolemaksenikaan muistanut, mitä piirustaja on englanniksi. Piirustus on »drawing»,

sen kyllä tiesin, ja siitähän koetin sitten sorvata avun itselleni. Sanoa paukautin: — They are drawers. Mrs. Barrington katsoi minua pitkään ja pudisti päätään. Sitten hän taas kysyi: — Mitä he ovat ennen tehneet? — Drawers, änkytin minä. Kun hän edelleenkin pudisti päätään, kirjoitin sanan paperinpalaselle. Mrs. Barrington katseli sitä tyhmän näköisenä ja purskahti sitten nauruun. Senjälkeen hän käänsi minulle selkensä mutisten, ettei hänellä ole aikaa. Siihen jäin tyttöjen töllisteltäväksi ja toivoin vaipuvani, ellei nyt juuri maan alle, niin ainakin kellarikerrokseen, missä olisin saanut itkeä rauhassa. Sanokaa, tiedättekö te, mitä piirustaja on englanniksi?

Allan siveli leukaansa ja totesi koneellisesti, että parta oli ajamatta. Piirustaja, peeveli . . .

— Hm — kyllähän sen pitäisi olla drawer, tai kenties designer on sopivampi sana. Katsonpa kotona sanakirjasta. Älkää nyt olko pahoillanne senvuoksi — ei hätä ole tämän näköinen.

Hän otti kasvoilleen niin huolettoman ja välinpitämättömän ilmeen, kuin olisi kysymyksessä ollut korkeintaan vain myttyynmennyt huvitteluhanke, ja nappasi kenkensä anturasta tulta savukkeeseen.

Helvi huoahhti helpotuksesta ja söi halukkaasti leivoksen, johon hetkistä aiemmin oli kieltäytynyt koskemasta.

Sinä iltana otti Allan rohkeasti tytön käsivarren kainaloonsa jo kirkkaasti valaistulla valtaväylällä ja yritti hyvästi jättäessään suudelmaa huulille. Hukkayritys tosin, sillä ratkaisevalla hetkellä kiskaisi Helvi päättään takakenoon (jolloin Allantin hampaat iskeytyivät hänen leukaansa jättäen siihen muutamaksi päiväksi kolme naarmua), mutta eipäs tullut korvatillikkaa, eikä muutakaan paheksumismerkkiä . . .

Riisuttuaan kenkensä ja takkinsa istuutui hän vuoteensa laidalle ja tarttui sanakirjaan. Designer . . hm . . . drawer, drawer . . .

Kirja ilmoitti: *Drawer* = vetäjä, piirtäjä, noutaja; laatikkokirstu. Monikossa *drawers* = alushousut! Hän purskahti nauruun.
Voi taivas!

VI.

Billings' Employment Agency Sun Life-pilvenpiirtäjän II:nnessä kerroksessa on lohduton paikka heinäkuun alussa lämpömäärän lähennellessä 90 astetta Fahrenheitia ja työttömyyden ollessa tavallista runsaamman. Allantin tyhjää vatsaa vihloi pahasti hänen lennähtäessään pikahississä korkeuk-

siin. Toimiston odotushuone oli täynnä kansaa ja helteeseen sekaantui epäluukuinen määrä hajuja, Charvain ja huonon puuterin tuoksusta hien ja viinan katkuun asti.

Ramasi, oli jano ja nälkä. Kolmessa toimistossa oli hän jo ehtinyt ravata, ennenkuin laahautui tänne, ja joka paikassa tuntuivat mahdollisuudet suunnilleen yhtä suurilta kuin Tanskan Siirtomaarapajaisissa. Luvattiin katsoa ja luvattiin hommatakin, mutta lupausahan on yleensä aivan eri asia kuin täyttymys.

Tunnin jaksoi Allan vuoroon istua, vuoroon seisoa kymmenien muitten joukossa. Hän vastaili haluttomasti muutamien nuhrautuneen näköisten kohtalotoverien kysymyksiin ja seurasi laiskasti katseillaan erään väsymättömän, huolimattomasti pukeutuneen palvelijattaren aikansa kuluksi keksimää urheilua. Tyttö metsästi luteita rikkinäisten seinäpaperien kätköistä ja tappoi saaliinsa kävelykeppinsä kahvalla. Jokaista murhaa seurasi pieni, tyytyväinen hihkaisu. Ovi toimistoon oli avoinna ja puhelinkilahdusten lomassa kuului sieltä mr. Billingsin väsynyt ääni matalana, yksitoikkoisena pörinä. Kun lopulta alkoi tuntua siltä, että kurki kuolisi, ennenkuin suo sulaisi, löi Allan kiukkuisesti hatun päähänsä ja palasi kadulle. Gehennaan Kanada, työnvälitystoimistot, taide, Helvi, Marjatta ja liian

hyvänahkainen kaljakuski! Työlästä oli käveleminen takaisin Dorchesterille paita selkään ja kieli kitakeen liimautuneena, mutta kärsiähän tässä täytyi. Enemmän kuin epäilen, että Allanilla tätä via dolorosaansa astellessaan oli rehellisesti äitiä ikävä.

Tottumus on tehokkain opettaja. Vaikka Allan istuessaan uupuneena vuoteensa laidalla kirosikin päähänpistonsa lähteä rapakon taakse, ei hän vielä ollut toivoton. Hän oli tottunut selviytymään pulmallisimmistakin tilanteista, tosin toisten avulla, ja nytkin odotteli hän ihmettä tapahtuvaksi. Närkästynyt ja »vanhan kontrin idiootteja» päivittelevä mrs. Koskela toimitti hänelle syötäväksi paahdettua leipää ja keitetyn maissintähkän sekä teetä, minkäl jälkeen mies riisui vaatteensa ja paneutui makuulle.

Sallimus tuntuu kohtelevan Allanin tapaisia luonnetta suotta hellävaroen. Seuraavana päivänä tapahtui tosiaankin ihme. Sanomalehtien pikkuilmoitusten Sargasso-merestä löysi Allan pari kolme, jotka leikkasi irti. Yhdessä niistä ilmoitti Peter G. Karakhopoulos — Show-cards, Signs and Posters — pesttaavansa reklaamikorttien piirtäjän ja hän piti myös sanansa tehden Allanin kanssa sopimuksen kovasta, hyvästä ja nopeasta työtä 20 dollarin viikkopalkkaa vastaan.

Mr. Peter G. Karakhopoulos oli lyhyt, musta kreikkalainen, jonka reklaamitoimisto sijaitsi hänen

yksityisasunnossaan Lincoln avenuella. Kahden pitkän, värien tahraaman piirustuspyöydän ääressä syntyi satumaisen nopeasti ja näppärästi erikokoisia, kirjavia pahvikortteja, joissa montrealilaiset liikkeet, kengänkiilloittajan »shopista» turkisfirmaan asti, kiljuvan punaisin, vihrein ja sinisin tekstein tarjosivat yleisölle »parasta maailmassa». Pitkän sohvan selustalla ja käsinojilla riippui kuivumassa vielä kosteita sinisiä, mustia, valkoisia paperisuikaleita, joissa niinikään eri liikkeet kehuivat tavaaraansa ja joita ne käyttävät suurten näytekkunainsa ruutuihin liimattuina. Ikkunan edessä oli maalarinjalusta ja sillä puolivalmis kangaskilpi. Väripönttöjä, pötkyjä, paperia, pahvikortteja, siveltimiä, tärpätin, shellakan ja hien hajua. Vesiastiassa likoavien sivellinten joukossa savukkeenpätkiä ja vernissakannun päällä melooninpuolikas. Allan pyyhiskeli kasvojaan ja oli niin hermostunut, että polvet hetkuivat.

— Riisukaa takkinne, älkääkä suotta kainostelko, neuvoi mr. Peter G. Karakhopoulos. — Aion kutsua teitä Allaniksi ja minun nimeni on Pete. Ajan säästöä. Hei, ottakaa tuo luettelo, kaksikymmentä valkoista pahvikorttia tuolta nurkasta, valitkaa sopiva sivellin, punaista ja mustaa väriä ja sitten alkakaa huhkia. Nopeasti, nopeasti, nopeasti. Samaan tapaan, kuin nuo kortit tuolla kaapilla. Saat-

teko selkoa luettelosta? Lukekaapa, että kuulen. Kas tuosta: fancy pineapples, 20 cents each; fresh celery, 15 stalks for 10 cents . . .

Kreikkalainen hosui, neuvoi, noitui, pyyhki hiikeään, tuprutti »Turret»-savukettaan, vihelteli, lauloi, pani radionsa ulisemaan.

Eihän Allanin työstä tahtonut aluksi tulla mitään. Kädet vapisivat ja joka toinen kortti meni pilalle. Pete siveli mustanpuhuvaa leukaansa ja vilkuili tämän tästä tummilla, liikkuvilla silmillään hänen yrityksiään, tyynnytteli ja hoputti yhtäaikaan. Itse hän oli täysi virtuoosi ja pariin otteeseen pysähtyi Allan ihmettelemään hänen kätevyyttään. Tuli lopulta lounaan aika ja samalla myös monsieur Richard Levy.

M. Richard Levyn seemiläistä alkuperää ei sukunimeä lukuunottamatta ilmaissut juuri mikään. Hänellä oli kylmät, siniset silmät ja ruskeat hiukset. Nenä oli kyllä konko, mutta sellainen se on melkein jokaisella ranskalaisellakin. Pete toimitti esittelyn: M. Levy oli hänen apulaisensa, jonkinlainen »kaupparatsu», joka otti vastaan asiakkaitten tilaukset, toimitti kortit ja kyltit perille ja karhusi saatavat. M. Levy oli siihen hommaan omiaan, ripeä, nuori, hauskannäköinen ja puhui yhtä hyvin ranskaa kuin englantia.

M. Levy loi Allaniin varsin viileän katseen ja polpotti tuokion niin nopeasti, ettei Allan saanut

hänen puheestaan mitään selkoa. Allan tunsi suunnatonta vastenmielisyyttä M. Levyä kohtaan.

— Voitte viipyä lounaalla tunnin, sanoi Pete. — Hurry up!

Allan pesi kätensä ja kiskoi takin ylleen. Sillävälän oli monsieur Richard Levy heittäytynyt sohvaan ja nostanut pöytäpuhelimien polvelle.

— Wilbank 8999, pyysi hän. — Madame Champain? C'est monsieur Richard, qui parle . . .

Allan totesi hänen aloittavan imelän puhelin-kurttiin, painoi hatun päähänsä ja harppoi alas varjoisalle kadulle.

Hän oli merkillisen iloinen ja elämä tuntui hauskan kevyeltä. Syödessään paistettua lohta Koskelain keittiössä kertoi hän saaneensa paikan ja loihti Peter G. Karakhopouloksen reklaamikonttorista valtavän ateljeen monine apulaisineen ja upeine sisustuksineen. Mrs. Koskelan katseeseen ilmestyi melkein kunnioitusta.

Mutta mr. Koskela pudisti epäilevästi päätään:

— Ei siellä tuollainen vanhan kontrin herra kauan pysy.

Allan katsoi voivansa olla huomaamatta hänen sanojaan ja nousi vihellellän painuakseen takaisin työhön.

Seuraavana lauantaina nosti Allan työnantajaltaan 12 dollaria vajaan viikon palkkana, maksoi

osan velastaan mrs. Koskelalle ja vei Helvin Mandarin-ravintolaan Peel-kadulla.

Helvillä oli yllään ohut, keltainen silkkijumperi ja hiekanvärinen hame. Pienen, punaisen hatun alta kiiksi korvallisille kammattu musta tukka. Oranssinväriset japanilaislyhdyt antoivat hehkua hänen kasvoilleen ja miettivien silmien katse muuttui iloiseksi, ihastuneeksi, kun Allan kertoi »erinomaisesta» paikastaan. He söivät espanjalaisen omeletin ja joivat valkoista viiniä ja naureskelivat pienelle, vinosilmäiselle tarjoilijalle, jonka murheellista ilmettä eivät juomarahatkaan saaneet muuttumaan. He tanssivat kiiltävällä, keltaisella parketilla ja hymyilivät harmaisiin smokingeihin pukeutuneille soittajille, jotka irvistelivät ja laulaa honnottivat antaakseen lisätehoa saksofoonimusiikille.

— Englantilaiset tuntuvat kaikki laulavan aivan kuin heillä olisi hampaat nenässä, virnaili Allan.

Heillä oli suurenmoisen hauskaa ja kun Allan Helvin asunnon portailla kuiskasi rakastuneensa häneen aivan silmittömästi, alkoi hän itsekin uskoa niin käyneen.

Mikä merkitsee, että hän kenties todella oli rakastunut — sillä mitäpä on n.s. lempi muuta kuin suuri illusio.

Niin. Alkoi tosiaan näyttää siltä, kuin Allanista sittenkin tulisi se sananlaskun mainitsema »viimei-

nen nauraja», kuin joutuisivat postinkantaja Korja, hänen vaimonsa, Marjatta ja Villehad Lustig ynnä monet muut pahanilmanlinnut häpeään, mutta kaikkea vielä! Tällä hetkellä olemme juuri samalaisessa asemassa kuin Mustalais-Kallen hevonen, jolle Kalle hankki vihreät silmälasit, jotta se luulisi olkia heiniksi . . .

Molemminpuolinen antipatia sai monsieur Richardin ja Allanin sotajalalle keskenään heti alusta lähtien. Peter G. Karakhopouloksen toisinaan piipah- taessa kaupungille käytti heprealainen tilaisuutta hyväkseen haukkuakseen Allanin suut silmät täyteen, eikä Allan voinut mitata hänelle samalla mitalla, sillä sanavarasto oli rajoitettu, jotapaitsi eräitten herjausten ääntäminen tuotti vaikeuksia. Toisinaan näytti siltä, kuin käsikähmää ei voitaisi välttää, mutta tilanteen ollessa kireimmillään osui aina joko puhelin soimaan tai kreikkalainen ehättämään väliin. Allania harmitti erittäinkin, että Levy yritti väheksiä ja halventaa hänen työtään ja välistä suorastaan valehteli Petelle »tuon kelvottoman suomalaisen» joko tehneen virheitä reklaamiteksteihin tai pilanneen kallista kartonkia. Levy ei itse asiassa ymmärtänyt tekstauksesta tai koristelusta tuon taivaallista ja hänen kirjoitustaitonsa oli vielä huonompi kuin Allanin — täytyi katsoa sellaisenkin sanan kuin »anniversary» kirjoitustapaa sanakirjasta.

Karakhopoulos koetti välittää ja tiuski kummallekin. Pieni hän oli kooltaan, mutta tulinen ja kiihkas, ja ylläpiti mainiosti »toimiston omistajan» arvovaltaa. Monsieur Richard alistui tavallisesti mutisten ja mulkoillen kiukkuisesti Allania, sytytti savukkeeseen ja aloitti puhelinkuhertelun madame Champlainin kanssa. Allan palasi työhönsä hermostuneena ja kädet vavisten: mene tiedä, vaikka jonkun tuollaisen kahakan jälkeen saisi potkut, ja mihinkäpä sitä sitten taas yhtäkkiä joutuisi.

Pete oli tavallisesti ystävällinen, katsoi läpi sormien, vaikka ei työ oikein ottanutkaan sujuakseen sillä vauhdilla ja niin hyvin, kuin olisi pitänyt. Toisinaan ilmestyi kurttu hänen paksujen, mustien kulmakarvojensa väliin ja tavanmukainen hoputus: nopeammin, nopeammin, nopeammin! kuulosti kärsimättömältä ja äreältä, mutta seuraavassa tuokiossa hän jälleen vihelteli ja laski leikkiä. Kunpa tuota kirottua juutalaista ei olisi ollut! Joka paikkaan niittenkin pitää löytää. Allan ihmetteli kerran asiaa Maliselle, joka kertoi, että juutalaisia vielä joku vuosi aikaisemmin oli Montrealissa vain muutama sata, »mutta», lisäsi hän, »ne sikiävät kuin kaniinit ja nyt niitä on kuin mannaryynejä».

Eräänä päivänä — oli tukahduttavan kuuma, 90 astetta Fahrenheitia — saapui toimistoon nuori, viehättävä tyttö. Pete ja Allan työskentelivät

helteen vuoksi yläruumiit paljaana ja neitosen ilmestyessä oviaukkoon pakeni Allan makuusuojaan. Ovi oli kuitenkin nostettu saranoiltaan, joten piiloutuminen oli mahdotonta. Neitonen ei ollut millänäkään, naureskeli vain ja tervehti Peteä kädestä pitäen. Kreikkalaisen tumma ihonväri tummeni rintaa myöten, mikäli Allan saattoi nähdä (vaikeata se oli, sillä Pete oli karvainen kuin gorilla), ja ensin hän luuli sen johtuvan jonkinlaisesta kainoudesta, mutta korjasi sitten käsitystään ja totesi: mielihyväästä. Tyttö oli Karakhopouloksen mielitietty.

— Allan, come here, and you, Millie, take a seat!

Suoritettiin esittely: mr. Allan Korja (äännettiin Kariö), miss Millicent Grayson.

Ja sitten sai Allan nähdä niin peittelemätöntä ja sivullisista piittaamatonta flörttiä, että se sai hänet melkein pahoinvoivaksi ja jäähdytti kuuman hien hänen naamassaan ja selässään kylmäksi. Onneksi innostuivat Pete ja hänen »persikkansa» kuitenkin pian lähtemään kaupungille ja hän jäi hetkeksi yksin. Sai siunaaman ajaksi suunnata ajatuksensa Helviin. Mustatukkaiseen, sinisilmäiseen Helviin, jolla oli pienet, pehmeät kädet ja Montrealin kauneimmat sääret . . .

M. Richard havahdutti hänet karjaisemalla ovelta:

— Mitä helvettiä te nukutte? Missä on mr. Karakhopoulos?

Allan tarttui säikähtyneenä väripönttöön työntämäänsä siveltimeen ja turmeli 50 sentin edestä sinistä kartonkia.

— Meni ulos miss Graysonin kanssa.

— Haa! Pankaa paita yllenne, painukaa ostamaan minulle tupakkaa ja käykää samalla Crowleylla ostamassa kolme levyä keltaista pahvia ja mustaa tushia.

— Minä en ole mikään asiapoika!

— Ilmeisesti ette. Luoja kokeili aaseilla kaksituhatta vuotta, ennenkuin sai teidät syntymään. Mitä vitkastelette?

Allan alkoi kiroillen vetää paitaa ylleen.

— Ja muistakaa, neuvoi Levy, suoraan asioille täydellä höyryllä, eikä vaeltamaan täältä Kap-kaupunkiin ja Vladivostokista aamiaiseen, niinkuin eilen lähettäessämme teidät Atwater-kadun sähköliikkeeseen.

Hän pauskautui sohvalle ja alkoi viheltää viimeistä schlageria, »There's a rainbow 'round my shoulder», niin päin honkia, että Allanin hampaita vihloi.

Mikäpä tässä auttoi? Asialle vain. Hän otti hattunsa ja lähti.

— Attaboy! nauroi monsieur Richard hänen jälkeensä.

Allanin suuttumus oli hälvennyt, kun hän astui maalaustarpeiden kaupasta kadulle, riiputtaen kä-

dessään vihreään paperiin pantuja pahvilevyjä. Hän tajusi kyllin selvästi, että tässä oli nieltävä karvas makean mukana, toisin sanoen, jos mieli ansaita leipänsä (et circenses) verrattain miellyttävässä ja siistissä työssä, oli tyynesti sallittava monsieur Levyn käyttäytyä, niinkuin käyttäytyi. Voisihan asian kuitenkin ottaa puheeksi Peten kanssa — mutta — mutta mitä ihmettä! Tuossahan tulee filosoofi Emerik Karlsson vastaan pienen olkihattuisen miehen seurassa!

Allan pysähtyi. Silmänräpäykseksi kohtasivat hänen ja Karlssonin katseet ja hän huomasi filosofin hätkähtävän. Nähtävästi aikoi tuo halvattu livahtaa ohi muka häntä huomaamatta. Hän huikkasi:

— Hei, mihinkä kiire?

Mr. Karlsson ja olkihattuinen pysähtyivät. Mr. Karlsson räpäytti silmänsä renkaille ja hämmästeli:

— Kas, kas, eipä ole tavattu toviin... terve, terve!

Ja hän ojensi hymyillen kätensä, eikä hänen hymyssään voinut huomata mitään väkinäistä.

Allanin sormet kihelmöivät.

— Sinä, sinä saaterin —, aloitti hän, mutta mr. Karlsson keskeytti viittaamalla kädellään olkihattuiseen.

— Saanko esitellä, sanoi hän, taiteilija Allan Korian ja mr. William Kallion, tunnettu nimellä Pikku-

Ville, ammatiltaan juottaja eli humalasukööri, toisin sanoen »koiratorpan» *) omistaja . . .

Olkihattuinen pyysi mr. Karlssonia haistamaan jotakin ilkeänhajuista ja iski silmää Allanille.

— Morning! mäkätti hän. — Ei pidä uskoa, mitä tuo puhuu . . .

Allan huitaisi kädellään.

— Haluan puhua pari sanaa Karlssonin kanssa kahdenkesken, sanoi hän. — Tulehan hetkeksi tuohon porraskäytävään.

— Pikku-Ville ja minä olemme sydänystäviä ja mitä minä kuulen, sen voi hänkin kuulla, epäsi mr. Karlsson.

Allan tarttui hänen käsivarteensa ja kiskaisi hänet mukanaan pimeään porraskäytävään.

Hetken he tuijottivat ääneti toisiaan silmiin. Filosoofi hiukan pelokkaasti, Allan kylmän harkitsevasti.

— Roisto! kärehti hän lopulta.

— Riippuu siitä, minkälaisella tuumatikulla mitataan.

— Olet velkaa minulle täsmälleen kahdeksantoista dollaria, kun lasketaan pois neekerikapakassa juomani oluen hinta. Se on sievä summa meikäläiselle. Minä olen kuitenkin velkaa sinulle paljon enemmän ja nyt selvitetään tilit.

*) Koiratorppa (speakeasy, blind pig j.n.e.) = salakapakka.

Toisella kädellään tarttui Allan lujasti mr. Karlssonin takinrinnuksiin, pudottaen pahvilevynsä seinää vasten nojalleen, toisella kaivoi hän taskustaan tushipullon, jonka tulpan poisti hampaillaan, ja sitten suihkutti hän näppärin pikku heitoin sen sisällön filosofin naamaan. Mr. Karlsson vaikenä kuin muuri.

— Työ tehty on, nyt voin mä mennä, lausui Allan juhlallisesti. — Kuitit ollaan. Hän tarttui pahvilevykantamukseensa ja astui kadulle.

Filosoofi etsi liivintaskustaan pienen peilin ja tarkasteli kasvojaan.

— Tjaa, mutisi hän hiukan hartioitaan kohottaen, jos väri olisi hieman tasaisemmin sivelty, voitaisiin pimeydessä kaikki veljeni St. Antoine-kadulla. Fy fan! Mutta pahemminkin olisi voinut käydä: *gaudeamus de bona fortuna!*

Ja nyt joutaa mr. Karlsson tästä tarinasta sinne, missä pippuri kasvaa, sanokaamme Cayenneen, missä juuri parahiksi on ranskalainen rangaistus-siirtola.

VII.

Allan Koria huomasi vähitellen, ettei Helvi Piilonen ollut niitä tyttöjä, joista selviydytään »kiitos paljon — morjestalla», jos on sattunut lausumaan

jonkun hetken hurmion innoittaman sanan, joka vielä on sinetöity suudelmalla. Tytön mieltäisiin, syvänsinisiin silmiin ilmestyi toisinaan melkein oudostuttavan kova katse ja hienopiirteinen suu kapeni päättäväksi kaareksi. Ensimmäisen kerran havaitsi Allan tämän seikan eräänä iltana kerrottuaan Malisen, Weckstenin ja Helvin seurassa tyttöseikkailuistaan Suomessa. Helvillä oli mielipiteitä ja periaatteita ja muuta sellaista painolastia, josta tavallisin moderni nuori neito, toisella nimellä jazzpiikki, on kemiallisesti vapaa. Allania kaiveli ilkeä tunne.

Helvi oli tavattoman suorasukainen ja tinkimättömän rehellinen, kiusallisen rehellinen, niin rehellinen, että hän toisinaan katsoi välttämättömäksi loukata ihmisiä viskaamalla heille vasten kasvoja karvaitten ja suotta lausuttujen totuuksien ohella omia, usein asianomaisille kaikkea muuta kuin imar-televia mielipiteitään heistä. Hän sai helposti ystäviä, mutta vielä helpommin vihamiehiä, ja Allan oli ennen pitkää selvillä siitä, että oli sukeltanut syvempään veteen, kuin oli osannut aavistaa. Kun tyttö oli poissa näkyvistä, teki nuori mies monasti lujan päätöksen ottaa »pajansa» leikistä, mutta pienen, pehmeän käden kosketus, hukuttava katse, punaisten, silkinhienojen huulien tulinen, herpaanuttava hyväily ajoivat harkinnan ja päättävai-

syyden pakosalle. Ja kun tyttö vaistojensa ohjajana kenties tietämättään alkoi keimailla, oli Allan myyty mies. Pahinta oli, että hän tiesi sen ja tiesi samalla, että tämä suhde oli rakennettu hiekalle. Hänen luonteensa mukaista oli kuitenkin pidätellä ikävyyksiä syrjässä niin kauan kuin saattoi. Kenties juuri senvuoksi hän niinsanoakseni heittäytyi entistä haltioituneemmin noitten sirojen jalkojen juureen — tuli aika, jolloin hän tuskin jaksoi odottaa iltaa ja hetkeä, jolloin pääsisi tytön läheisyyteen.

Ja sitten päätti Peter G. Karakhopoulos lähteä pariksi viikoksi kesälomalle. Eräänä aamuna pysähtyi hänen asuntonsa edustalle vedenpaisumuksen aikuinen ford-rämä, joka oli yltyleensä koristeltu valkoisella värillä. Jäähdyttäjän nupissa liehui punainen viiri, jossa oli kirjoitus »Lizzie» (ford-auton »lempinimi» Amerikassa). Katoksen takaseinälle oli maalattu pääkallonkuva ja sen alle kaksi luuta ristiin. Toiseen etuoveen oli tekstattu »Naisille», toiseen »Miehille», takaoviin toiselle puolelle »Ritz-Carlton Hotel», ja toiselle puolelle »Herrat pitävät vaaleaverisistä, mutta me emme ole turhantarkkoja». Varapyörään, joka oli kiinnitetty auton taakse, oli maalattu »Pelastusrengas» ja vaunun kupeilla oli jos jonkinlaista aforismia ja sukkeluutta, niin että koko vehe pikemminkin muistutti meikäläisen peltiputkan sisäpuolta kuin autoa.

Tästä koreasta vaunusta sipsutti kadulle miss Millicent Grayson.

Pete otti hänet vastaan äänekkäästi ja imelästi. Seuraavan tuntineljänneksen aikana antoi hän Allanille niin hirvittävän määrän ohjeita ja tehtäviä loma-aikansa varalle, ettei niitä kaikkia olisi kyennyt muistamaan kukaan, ja sitten hän katosi neidon mukana kuin tuuliaispää, jättäen apulaisensa kiroilemaan ja hikoilemaan pahvilevyjen ja paperikaistaleitten joukkoon. Radiossa honotti miesääni ään elokuvarenkutusta »Jeannine, I dream of lilac time», kadulla alkoi moottori pörrätä kuin kiukkuinen ampiainen ja Allanin päässä kuhisivat ajatukset epätoivoisessa sekamelskassa. Tässä hän oli yhtäkkiä jäänyt kuin kala kuiville. Puhelin kilisi . . .

Allan olisi ehkä kaikesta huolimatta voinut »pelastaa» päivän, ellei Dorothy Perkinsin muotiliikkeen ristihuulinen asiapoika olisi osunut toimistoon kymmentä minuuttia ennenkuin monsieur Levy saapui. Tämä asiapoikahan se oli alkusyynä koko siihen suureen jupakkaan, joka myöhemmin katkaisi Allanin lupaavasti alkaneen uran kylttimaalarina.

Allan tekstasi parhaillaan kieli poskessa isohkoa hajuvesireklaamia, kun poika töytäsi huoneeseen.

— Heoo! tervehti hän.

Allan kohotti katseensa. Kynnyksellä seisoj miehenalku, yllään elokuvista tuttu, napeilla koristeltu

liveri ja päässä piskuinen patalakki. Lakin alta valui pippurisilmille rasvainen ja kiiltävä hiuskiemura, joka ylen huonosti sopi pisamaiseen perunanaan ja halkinaiseen ylähuuleen.

— Mitä asiaa? kysyi Allan.

Poika päästi oravanhampaansa selvemmin näkyviin ja honotti:

— Ooho he Doohi Feehiihhii rekkaavifahaahhi vaahih?

Allan pudisti kummissaan päätään.

— Do you speak English? kysyi hän.

— Heevehhi, tietyhhi. Vivä tahon hen Doohi Feehiihhii rekkaavikootin.

Allan purskahti nauruun.

— Kuulehan, sanoi hän, koetahan sanoa tuo yskimällä tai laulamalla, niin kenties ymmärrän paremmin.

Poika päästi kiljunnan ja hyppäsi tasakäpälää.

— Heevihin saavai! Doohi Feehiihhii —

— Mikä se Feehiihhii on?

Nuorukainen töytäsi piirustuspöydän luo ja alkoi viskellä valmiita kortteja ja liuskoja hujan hajan lattialle. Allan tarttui häntä niskasta.

— Painuhan nyt, poika, takaisin liikkeeseesi ja pyydä lähettämään tänne sellainen henkilö, joka osaa selvittää asian paremmin.

Poika oli tulipunainen ja kiljui kuin pistetty porsas.

Ja tietysti saapui samassa monsieur Richard Levy. Onnettomuus tulee harvoin yksinään.

— Mikä meteli täällä on? kysyi hän.

Poika honottamaan. M. Levy kuunteli ja nyökkäsi päätään. Se juutas taisi ymmärtää. Allantunsi melkein kunnioitusta häntä kohtaan. Mutta vain siunaaman ajan, sillä nyt alkoi Levy vuorostaan kiljua. Ei pojalle, vaan Allanille.

Allan sai kuulla olevansa idiootti ja muuli ja taulapää ja kinkunluu ja paviaani, ja sitten käskettiin hänen etsiä käsille Dorothy Perkinsin muoti-liikkeen tilaama reklaamikortti puolessatoista silmänräpäyksessä, ellei tahtonut joutua äkillisen, mutta siitä huolimatta tuskallisen kuoleman omaksi.

Korttia ei löytynyt. Se oli kyllä merkitty tilauksiin, mutta Pete oli unohtanut huomauttaa, että sillä oli kiire.

Sulkekaamme tässä Peter G. Karakhopouloksen toimiston ovi, sillä se keskustelu, joka Allanin ja juutalaisen välillä (poika säästi) nyt syntyi, ei ole sivullisille mitään rakentavaa kuultavaa.

Helvi Piilonen oli suurempi ihmistuntija kuin itse tiesi. Hän pääsi varsin pian selville Allanin luonteesta, ja siinä oli paljon sellaista, mikä soti hänen *miehelle* asettamiaan vaatimuksia vastaan. Mutta rakkaus on sokea kuin ukuli päivällä, jota-

paitsi se tavallisesti aina yliarvioi itsensä: luulee voittavansa kaiken. Ja Helvi rakasti.

Hän ei väheksinyt Allanin ulkonaisen olemuksen viehätysvoimaa, myönsipä päinvastoin itselleen, että se oli väkevänä tekijänä siinä pyörteessä, joka veti häntä tuon itsekkään ja huikentelevaisen tuulihaatun puoleen. Mutta vielä voimakkaampana vetosi häneen lapsi, joka katseli Allanin silmistä ja monasti puhui hänen suullaan. Samalla vaistosi hän kuitenkin, samoin kuin Allan, ettei heidän suhteellaan ollut kestävää pohjaa. Mutta sittenkään ei hänellä riittänyt voimia astua pois taikaympyrästä ..

Hän oli alkanut odotella Allania Lincoln avenuellalla, milloin itse oli työstään vapaana, kello kuuden seuduissa iltapäivisin. Reklaamitoimistossa nimittäin lopetettiin tähän aikaan työ. Tavallisesti he kävelivät Guy-kadun kulmaan, nousivat siinä raitiovaunuun ja ajoivat Notre Dame-kadulle, missä olivat löytäneet pienen, viihtyisän ravintolan. Täällä syötiin yksinkertainen päivällinen. Ilta kului sitten »window-shoppingissa»: käveltiin St. Catherinea pitkin ja »ostettiin» näyteikkunoista houkuttelevimmat tavarat, tai mentiin elokuvaan tai Dominion Parkiin. Joskus uskaltautui tyttö Allanin asuntoonkin ja silloin pääsivät tunteet valloilleen — he elivät pari kolme tuntia siinä taivaassa, jota sanotaan seitsemänneksi ja josta

eivät muut, kuin nuoret, rakastuneet hullut tiedä mitään.

Sinä päivänä, jolloin Dorothy Perkinsin asiapoika tietämättään kaivoi aimo kasan maata Allantin jalkojen alta, oli Helvi jälleen odottamassa. Hän piileskeli paksun vaahteranrungon takana Allantin ilmestyessä kadulle. Tuokion katseli nuori mies ympärilleen, sytytti sitten savukkeen ja lähti verkalleen astumaan Guy-katua kohden. Hänen sivuutaessaan puun, jonka takana Helvi seisoi, hyppäsi tyttö hänen eteensä kuin pöpö rasiasta ja hihkaisi.

— Huh! Jopas säikähdytit.

Allan kouraisi hänen käsivarttaan, niin että melkein koski.

— Mitä tänään kuuluu? kysyi tyttö ja kumartui eteenpäin katsellen vallattoman näköisenä hänen silmiinsä.

Allan murahti. Hän oli kiusaantunut ja jollakin tavoin levoton.

— Onko tapahtunut jotakin ikävää?

Allan kertoi. Allapäin istuutuivat he Star Lunch Roomissa pöytänsä ääreen. Ei maistunut vihannesliemi enempää kuin hamburger-paistikaan.

— Pahinta kaikesta on, että Pete viiptyy kokonaista kaksi viikkoa lomalla, enkä usko kärsivällisyyteni kestävän hänen kaupparatsuaan niin kauan, ennusteli Allan synkkänä.

Ei haluttanut sinä iltana mennä mihinkään. Helvi istui hetken Allanin huoneessa, mutta suudelmakin olivat laimeita, haluttomia . . .

Allan ei lähtenyt saatolle. Yksin vaelsi tyttö asuntoonsa. Sinä iltana itki hän ensimmäisen kerran Allanin vuoksi.

Peter G. Karakhopouloksen loma päättyi. Suklaanruskeana ja hilsehtien kuin nahkaansa luova käärme palasi hän toimistoonsa, missä tapasi Allanin yksinään. Tervehdittiin oikein kädestä pitäen ja tehtiin molemminpuolinen raportti. Pete oli rakastunut ja hullu ja onnellinen ja terve kuin pukki ja niin peevelin työnhaluinen, että lykkäisi kortteja vaikka vuorokauden ympäri, eikä hän viitsinyt panna pahakseen sitä pientä välikohtaustakaan Dorothy Perkinsin ristihuulisen asiapojan kanssa. Allan alkoi jo hengittää helpommin, mutta huomasi pari tuntia myöhemmin nuolaisseensa, ennenkuin tipahti, sillä eipä tipahtanutkaan, vaan räjähti.

M. Richard Levy räjähti.

Ihmeekseen sai Allan kuulla, että hän reklaamitoimiston omistajan kesäloman aikana oli tehnyt parhaansa saattaakseen tämän konkurssiin. Allanin syytä oli, että mr. Karakhopoulos nyt oli menettänyt useita parhaista asiakkaistaan. Tilauksia oli jätetty suorittamatta, oli käyttäydytty epäkoh-

teliaasti, jopa töykeästi, asiakkaita kohtaan, työt oli suoritettu hutiloiden ja muutenkin huonosti ja niin edespäin melkein loppumattomiin. M. Levy tehosti kaunopuheisuuttaan olankohotuksilla ja kii-vailla kädenliikkeillä eikä välittänyt hituistakaan Peten torjuvista huudahduksista, ennenkuin tämä paiskasi häntä nyrkillä rintaan.

Ja sitten alkoi kuulustelu, jossa Allan ja Semin jälkeläinen puhuivat ristiin alusta loppuun.

Pete kyllästyi ja käski heidän tukkia suunsa (for God's sake, you damned hambones!), mutta lopun iltapäivää hän oli mykkä kuin ahven ja synkkä kuin ukkospilvi.

Kun Allan lähti, jäi Levy vielä toimistoon. Juupa juu, tämä oli nyt kaiketi sitten lopun alkua.

Niinkuin olikin. Lauantaina — työt lopetettiin silloin puolelta päivin — ilmoitti Peter G. Karakhopoulos ystävällisesti, mutta jyrkästi, ettei hänen kannattanut pitää Allania palveluksessaan. Hän oli Allanin vuoksi menettänyt niin ja niin paljon dollareita ja senttejä ja kun Allan lisäksi vielä oli verrattain hidas ja mr. Levy oli uhannut jättää toimensa, ellei hän, Pete, sanoisi irti Allania, niin oli tässä nyt lopputili, 20 dollaria, josta kuitenkin vedettiin pois 5 dollaria korvaukseksi menetetyistä asiakkaista, eikä sitten muuta kuin Jumalan haltuun ja käyhän joskus katsomassa.

Allan oli kaiken tämän aavistanut, mutta sittenkin oli hän kuin puulla päähän lyöty. Hän ei saanut sanaakaan suustaan, kuittasi vain vapisevalla käsevällä kädellä palkkansa ja aikoi työntää setelit taskuunsa. Mutta juutalainen pani ehkäisevän käden väliin.

— Hei, sanoi hän. — Olen teidän takianne menettänyt huomattavia provisiooneja. Tottakai teidän on ne korvattava.

Hän sieppasi setelit Allanin kädestä ja katsoi niitä pää kallellaan.

— Ei tämä vastaa enempää kuin kymmentä prosenttia tappioistani, valitti hän, mutta täytynee tyytyä. Good bye!

Allan heittäytyi karjaisten hänen kimppuunsa. Hänen ohimojaan takoi ja silmiä hämärsi, niin ettei ollut erottaa mitään. Mielipuolinen raivo pani sydämen jyskimään, niin että koko hänen ruumiinsa vapisi ja kukatiesi olisi siinä syntynyt sensatiouutinen lehtiin, ellei kreikkalainen olisi ehättänyt väliin.

Kiljuttiin. Maalausteline kaatui ja pari väripönttöä keikahti kumoon valuttaen matolle sisältönsä. Kuin unessa kuuli Allan Peten uhkaavan poliisilla. Juutalainen itki ja manasi.

Suinpäin törmäsi Allan kadulle. Hänen mieleensä oli juolahtanut, että jossakin Tupper-kadulla asui suomalainen asianajaja.

Mr. Charles Hinkula, suomalainen tulkki ja asianajaja, paikanvälittäjä ja tarvittaessa saksofonisti, otti hänet vastaan kohteliaasti kysyen, millä voisi palvella. Mr. Hinkula oli iältään noin viisissäkymmenissä, puhui hiljaisella äänellä ja huolellisesti. Akateemisen sivistyksen saanut, aikoinaan lupaava, mutta sitten radaltaan suistunut kansalainen, kuten Allan keskustelun kuluessa sai tietää.

Mitäpä . . . Allan avasi sydämensä ja kertoi kovasta kohtalostaan reklaamitoimistossa. Mr. Hinkula siveli leukaansa ja nyökytteli päätään. Paha juttu, paha juttu. Ikävä, ikävä juttu!

— Sanoitteko, että reklaamitoimiston omistaja on kreikkalainen? kysyi hän lopulta.

— Kyllä. Mr. Peter G. Karakhopoulos.

— Hm. Ja mikä olikaan apulaisen nimi?

— Mr. Richard Levy.

— Siis juutalainen?

— Kyllä kai.

Mr. Hinkula nousi, sylkäisi purukumin suustaan käteensä ja katseli sitä mieltävästi. Hetken vallitsi huoneessa täydellinen hiljaisuus.

Sanotaan, ettei mitään jaeta niin anteliaasti kuin neuvoja. Tällä kertaa ei tuo väite ainakaan pitänyt paikkaansa, sillä mr. Hinkula oli kovin vähäpuheinen, kun hän vihdoin avasi suunsa, eikä se, mitä hän sanoi, muistuttanut neuvoa pienimmässäkään

määrässä. Hän nimittäin mutisi silmiään räpytellen:

— Minkäs sille voi, minkäs sille voi? Niin, minkäpä sille?

Allan liikahti hermostuneesti.

— Tottakai täällä jotakin tietä voi päästä oikeuksiinsa! huudahti hän.

— Luulisi, luulisi, sanoi mr. Hinkula.

Allan nousi ja painoi hatun päähänsä.

— Mr. Koria, sanoi tulkki-asianajaja-saksofonisti, — mr. Koria, asia on varsin valitettava, mutta mielestäni on viisainta, että luovutte enemmistä toimenpiteistä ilman muuta. Parasta on, että merkitsette koko jutun vain kokemuksiinne kirjaan. Katsokaas, kreikkalainen ja juutalainen on yhdistelmä, jolle ei mikään mahti maailmassa voi yhtään mitään!

Mykkänä laahusti Allan kadulle.

Oi Kanada, yllätysten ja kaikkien mahdollisuuksien maa!

VIII.

Kyllähän me jaksamme kestää kanssaihmistemme onnettomuudet, mutta monasti olemme nykertyä vähäisestäkin vastoinkäymisestä, milloin se kohtaa

meitä itseämme. Menetettyään toimensa oli Allan pari päivää aivan suunniltaan. Mikä nyt eteen? Hän mittaili St. Catherinea tuntikaupalla elokuisessa helteessä, yrittäen epätoivoisesti keksiä itselleen leipäpuun. Vähitellen alkoi hänestä tuntua, kuin olisivat katua reunustavat tiili- ja graniittirakennukset, jotka sivumennen sanoen vielä ovat melko vaatimattomat sekä mittasuhteiltaan että arkkitehtuuriltaan, toljottaneet häntä ikkunasilmillään pilkallisesti ja kiusoittavasti. Mahtavat reklaamikilvet puhuivat vierasta kieltä, vierasta kieltä pajattivat ihmiset ympärillä. Jos Allan muutta mutkitta olisi voinut siirtyä Porin lehteviin puistoihin, olisi hän tehnyt sen empimättä. Helvistä huolimatta.

Hän oli alottanut kiertokulkunsa paikanvälitystoimistoissa, mutta tällä kertaa sanottavitta toiveita. Olipa hän käynyt tarjoamassa palveluksiaan eräissä suurliikkeissäkin, Eatonilla, Morganilla, Metropolitanissa. Hän oli laukannut kilpimaalaamot ja reklaamitoimistot Aschista Caronille ja Loewin teatterista »Spradiin» asti. Nothing doing!

Eräänä iltana tuli Helvi hänen asuntoonsa itkettyneenä ja huolissaan. Child's-ravintolassa oli vähennetty henkilökuntaa. Riisua oli pitänyt valko-viheriä »virkapuku» ja sitä myöten kadulle. Eipä silti, että tämä hänelle, Helville, mitään hätää olisi tietänyt, sillä naiset saivat yleensä helposti työtä,

mutta toimi oli ollut paljon mukavampi ja myös tuottavampi kuin palvelus yksityisperheissä.

Allan kuunteli häntä vain puolella korvalla ja tuijotti hänen pieniä, murheellisia kasvojaan. Ja yhtäkkiä tunsu hän sydämensä ikäänkuin paisuvan ja lämpiävän. Hän nousi vuoteensa reunalta, meni tytön luo ja kumartui suutelemaan hänen väriseviä huuliaan. Pitkäksi toviksi upposivat katseet toisiinsa, harmaan silmäparin ja syvänsinisen.

— Pahustako tässä suree? reipastui Allan. — Johan nyt on kumma, ellei täällä kunnollinen työ kelpaa. Nosta nokkasi pystyyn vain, Helvi. Enhän minäkään heitä kirvestäni mäkeen, vaikka minun mahdollisuuteni ovat paljon vähäisemmät kuin sinun.

Tuokiota myöhemmin ihmetteli hän omia sanojaan. Mikä ne oli hänen suuhunsa pannut? Kiintymyskö tuohon tyttöön?

Ulkona oli jo aivan pimeä. Allan sytytti lampun, istuutui vuoteen reunalle ja veti tytön viereensä. Käsivarsi kiertyi tukevasti hennon, pehmeän vartalon ympäri. Tyttö laski huokaisten päänsä Allantin olkapäätä vasten. Nuori mies katseli ääneti mustaa, heikosti lainehtivaa tukkaa ja hienoisesti rusottavaa hipiää tytön poskilla ja kaulalla. Yhtäkkiä hän puristi Helvin kiihkeästi itseään vasten ja painoi huulensa pientä, ruskeaa syntymämerkkiä vastaan

voimakkaasti tykyttävän kaulavaltimon vieressä. Ympäristö, huolet unohtuivat . . .

— Heretkää ja herätkää! huudahti Malinen, joka oli astunut huoneeseen koputtamatta.

Heikosti huudahtaen ponnahti Helvi jaloilleen.

Puuseppä hymyili hiukan väkinäisesti ja kääntyi sitten vakavaksi.

— Anteeksi, että häiritsin. Aioin vain kysyä, onko Korialla halua ruveta huonekumppanikseni — muutan nimittäin täältä pois. Koskelan akka alkaa käydä liian väsyttäväksi. Tulisi sitäpaitsi halvemmaksi meille kummallekin asua yhdessä.

Allan suoristi kaulusnauhaansa ja siveli tukkaansa. Ajatus ei ollut hullumpi.

Pianhan siitä sovittiin. Malinen sanoi jo katso-neensa asunnonkin — sitähan sopi käydä vilkaise-massa vielä huomenna uudestaan. Rupateltiin siinä hetkinen minkä mitäkin ja kun illemmällä istuttiin kahvilla Traymoressa, alkoi elämä taas Allanista-kin tuntua elämisen arvoiselta. Hän maltoi erota Helvistä vasta puoliyön jälkeen ja vaelsi »ruumaansa» viheltäen ja mieli kevyenä.

Seuraavana päivänä tuli Villehad Lustigilta kirje.

»Porisa, 24 heinäk. 192 . .

Allani hyvä

Nyt otan kynän käteeni ja Kirjotan kun olen orottanu kovasti sulta kirjetä Mutta en ole saannu rivijäkään ja Mikähän siin on. Kun lupasit heti Kirjottaa kuin tulet sinne Kultamahan kuinka niitä tollarija alkaa lohkeilla ja lupasit hiukan Velkaasikin maksa, muta enhän minä nyt siltä sano mutta on ollu melkee ikävä, kuin et ole mitään merkkiä antannu, että vieläkö se henkikään kulkee sinusa. Terveinnä täälä on Äitis ja isäski Mutta minä tairan kohta lakata ajamasta walkreenin kaljaa, kuin jo reumatisti alkaa vaivata liikaa ja näilä säättöilläki ellää, eikä ole lapsia tai muijaa. Vaikka olenki pitäny sinua ku omaa Poikaani. Ja sentähren olen nin kovasti orottanukki sulta kirjettä. Ei täsä talos ny enää mitään hauskaa ole, kuin sinä lährit pois ja ne maleenin flikat on sitten nii helvetin koppavia, etei ennää päivääkään sano ja Isäs on mulle vihainen Kuin annoin Sulle ne Matka rahat, mut paskan marjat minä hänen Vihoistan, mutt kirjota nyt pian oletko terveenä ja minkälainen paika sinull on toivoo ystäväsi

Villehaad lustig.»

Allan hymähti luettuaan kaljakuskin töherryksen ja istui sitten rupeaman tuijottaen eteensä mi-

tään näkemättä. Taivaan ja hänen kahdenkeskiseksi salaisuudeksi taitaa jäädä, mitä ajatuksia hänen aivoissaan näinä hetkinä liikkui.

Pierce avenuen, vähäisen St. Catherinelta haa-
rautuvan umpikujan »pohjan» muodostaa ruskea-
tiilinen asuntokasarmi, jonka edessä on kämmenen-
levyinen nurmikko. Sen ylimmässä kerroksessa
saivat Malinen ja Allan pimeän, haisevan huoneen
hallittavakseen. Talon isäntä kantoi heille piskuisen
jääkaapin ja kaasulevyn, jotta voisivat valmistaa
ruokansa kotona, mikäli niin halusivat. Seinän
takana asui espanjalainen tarjoilija, vastapäätä,
unkean ja hämärän käytävän toisella puolella,
jalaton sanomalehden myyjä. Ei ollut totisesti
mieltäylentävä ympäristö, mutta niinpä olivatkin
huoneen vaalissa taloudelliset seikat määräävinä.

Allan oli jo ehtinyt joutua velkaan Maliselle ja
Hiivalle, eikä työtä alkanut kuulua. Kaksi päivää
oli hän kulkenut syömättä pitkin katuja, kunnes
sekä ruuan että tupakan nälkä nujersivat ylpeyden
ja hän kiipesi Stanley-kadulla olevan Castle Buildin-
gin yhdeksänteen kerrokseen pyytämään konsulin-
virastosta ruokapolettia, jolla sitten sai aterian siir-
tolaistoimistosta. Eräänä päivänä hän pyörtyi hir-
vittävässä helteessä Sherbrooke-kadulla. Ruskea-
kaapuinen, sandaalijalkainen jesuiittamunkki hänet

siitä korjasi osuttuaan juuri parahiksi paikalle ja auttoi ohiajavaan taksiin sujautettuaan dollarin hänen käteensä. Allanin vaatteet alkoivat jo vähin ilmaista, minkälaisiin vaikeuksiin hän oli joutunut.

Helvi, joka oli saanut erinomaisen paikan »general maidina» muutaman vanhan pariskunnan luona, tarjosi apuaan. Rahaa ei Allan suostunut ottamaan, mutta toisinaan hän hiipi, sovittuaan etukäteen ajasta, tytön luo Bairdien keittiöön ja ahmi lohta ja salaattia ja lihalientä ja hedelmiä kuin nälkäinen susi. Ukko Baird oli lähes seitsemänkymmenen ikäinen, yksityiselämään vetäytynyt varakas pankkimies ja samoin kuin Mrs. Bairdkin, golfhullu. Sattui välistä, että he katosivat melkein koko päiväksi golfkentälle kaupungin lähistölle ja silloin oli Allanilla juhla. Ensin söi hän itsensä melkein tönkäksi ja sitten viskauduttiin loikomaan palvelijahuoneen valtavan sängyn silkkipeitelle ja unohdettiin tyystin sellainen säädös, kuin että »otsasi hiessä on sinun syötävä leipäsi».

Allan jollakin lailla turtui. Hän tosin koetti salata itseltään, niinkuin muiltakin, että suorastaan eli Helvin kustannuksella. Sellainen ei muuten ole ollenkaan harvinaista Montrealissa. Siellä elävät sadat, kenties tuhannetkin siirtolaiset — tässä on nyt puhe miehistä — jonkinlaisina loisina naisten kustannuksella. Moni aviomies ei ole vuosiin teh-

nyt työtä: hittoako sitä, kun muijalla on »vorkkia» ja palkka juoksee. Moni nuori mies on heittäytynyt palvelijattaren kanssa muhinoihin ensin työttömyyden pakottamana ja lopulta työn hankkimista edes ajattele mattakaan. Allan tunsi useita sellaisia ja halveksi heitä äänekkäästi joko heille itselleen tai muille. Ei, juutas, tahtonut itselleenkään myöntää, että siinä nyt pata kattilaa soimasi.

Helvi uskoi hänen vakuutuksiinsa, että hän joka päivä kävi työtä yrittämässä, uskoi ja rakasti häntä. Hän ei tiennyt, miten olisi hellyyttään osoittanut.

Muutamana torstai-aamupäivänä istui Allan jälleen Helvin huoneessa, kun Bairdit odottamatta kotiutuivat. Eteisestä kuului koiran haukuntaa ja hetken kuluttua hyökkäsi keittiöön melkein musta dobermann-pintsheri, joka heti alotti hurjan tanssin Helvin ympärillä.

Ovi palvelijanhuoneeseen oli raollaan. Koira vainusi pian vieraan ja syöksähti ulvahtaen Helvin »kaikkein pyhimpään». Olipa täpärällä, ettei siinä tehty kädenkäänteessä loppua Allanin housuista, kukatiesi koko miehestä, sillä ihmissyöjän ominaisuuksia oli tässä koirassa havaittu ennenkin. Niinpä oli esimerkiksi talonmiehen eukolla vasemmassa sääressään enää vain puoli pohjetta — toisesta puolesta oli mr. Baird pulittanut 250 dollaria.

Tyttö ehti väliin. Allan oli kangistunut tuolilleen eikä päässyt jaloilleen sittenkään, kun mr. Baird ilmestyi näyttämölle.

Mr. Baird tuijotti häntä silmät sirrillään ja hymyntapainen huulilla.

— Marylla (kaikki Bairdien palvelijattaret tottelivat nimeä Mary) on vieraita vai? kysyi hän piipittäväällä vanhan miehen äänellään.

— Yes, sir. Ve-veljeni, änkytti Helvi ja suuttui itselleen kun huomasi valehtelevansa.

Allan pääsi pystyyn ja kumarsi. Koira näytti hampaitaan.

Ukko nyökkäsi kaljua päätään.

— Oletteko toimesta täällä Montrealissa?

— Kyllä. En. Tuota, minulla ei tällä hetkellä ole tointa.

— Haa!

— Kuinka?

— Haa! Kun minä sanon haa, niin minä tarkoitan haa.

— Ymmärrän, mr. Baird.

Rouvakin, tummaverinen, miestään paljon nuorempi, tuli keittiöön. Helvi oli punainen ja siirteli hermostuneesti esineitä astianpesupöydällä. Uusi esittely.

— Osaatteko ajaa autoa? kysyi mrs. Baird Allanilta.

— Valitettavasti en.

Rouva katsoi Allania kuin jotakin merkillistä villiotusta ja pudisti päätään. Koira jatkoi vihaista murinaansa.

— Mary, sanoi mr. Baird. — Me aiomme lähteä kolmeksi viikoksi Murray Bayhin ja Mary jää tänne yksin koiran kanssa.

Helvi pani vastalauseensa. Ei ikinä hän jäisi tuota petoa paimentamaan tänne ja olemaan kahden sen kanssa öisin.

Mr. ja mrs. Baird neuvottelivat. Sitten sanoi mr. Baird Allaniin kääntyen:

— Haluatteko jäädä tänne kolmeksi viikoksi sisarenne seuraksi pitämään huolta »Bullysta»? Saatte vapaan asunnon, ruuan ja dollarin päivältä? Kai te koiran kanssa toimeen tulette?

— Varmasti. Kyllä se minulle sopii.

Helvi aukaisi suunsa kuin sanoakseen jotakin, mutta kääntyi sitten selin.

Pian se kauppa oli tehty. Mr. Baird antoi Allanille määräyksiä koiran kävelyttämisestä ja kylvettämisestä ja neuvoi heti tekemään tuttavuutta sen kanssa. Mrs. Baird ja hän matkustaisivat seuraavana päivänä ja Allan saattoi siirtyä taloon heti senjälkeen. Juna lähtisi klo 4 i.p.

Tietenkin sai Allan panna kaunopuheisuutensa liikkeelle taivuttaakseen Helvin suostumaan tähän.

järjestelyyn. Eihän tämä nyt ollut sopivaa tietysti, mutta eivätkö he toiselta puolen aikoneet mennä naimisiin ja kenelläkä tämän asian kanssa oli tekemistä? Tyttö niiskutti hiukan kämmenpohjan kokeiseen nenäliinaansa, mutta suudelmilla on ihmeellisen suostuttelevia ominaisuuksia, eikä hän siinä kauan viitsinyt kiinnittää huomiota sopivaisuusnäkökohtiin, vaan innostui päinvastoin suunnittelemaan, miten hauskaksi voisivat järjestää elämänsä seuraavan kolmen viikon aikana.

Näin tuli Allanista koirantuulettaja.

»Honey Dew»-kahviloita, jotka tunnetaan vihreästä ja keltaisesta kalustostaan ja mustista, oranssinväristen sähkölamppujen reunustamista reklaamikilvistään, on Montrealissa vähin joka kaupungin osassa. Muutamassa niistä, Guy-kadulla olevassa, joi Allan toisinaan kahvia tai appelsiinimehua, milloin sattui olemaan sikäli rahoissaan. Tänäkin iltana juhli hän Helvin kanssa siellä päivän suurta tapahumaa. Kahvila oli tyhjä heitä ja kahta viereisessä pöydässä istuvaa nuorta miestä lukuunottamatta.

Oli syöty valtava kasa sandwicheja ja kermajuustoja ja juotu teetä. Allan imeskeli »Old Chum'iaan» ja viskoi silloin tällöin laiskasti sanan pari tytölle, joka hänkään ei tuntunut varsin puheliaalta. Vääräntämätön tyytyväisyys ilmaiseksi usein äänettömyytenä — sehän on tietty jo ennestään.

Mutta sensijaan rupattelivat naapurit. He olivat huvitettuina seuranneet Allanin voileivänsyöntiä. Ensin ei Allan kuunnellut heidän juttuaan, katseli heitä vain hajamielisenä ja koetti arvailla, mitä olivat miehiään. Konttoristeja, nuoria liike-miehiä . . .

Yhtäkkiä hänen tarkkaavaisuutensa heräsi. Toinen nimittäin kurtisti tärkeän näköisenä otsaansa ja laski kyynärpäänsä pöydälle. Hän oli huomannut Allanin hieman uteliaan tuijotuksen.

— Kuulehan, Fred, sanoi mies toverilleen, mitä siihen sinun äskeiseen tuumaasi tulee, niin sen voisi kyllä toteuttaa, mutta aikaa se vie.

— Niinpä niin, mutta sitten siitä tulisikin suurin, mitä täällä Montrealissa on koskaan tehty.

— You bet. Ja hyvä afääri se olisi.

— Varmasti. Molemmat ensimmäiset kerrokset kinkkua ja muuta lihaa varten, see?

— Jep.

— Ja seuraavat yksitoista kerrosta yksinomaan juustoa, munia, salaattia ja sensellaista varten, see?

— Jep. Kuulehan, Sun Life-rakennus ja Kuninkaallinen pankki kalpenisivat tämän rinnalla.

— Varmasti. Kaksikymmentä viimeistä kerrosta voitaisiin sitten varata, mille vain. Pääasia on, ettei oteta mitään humpuukia.

— Tästähän tulee suurenmoinen juttu, Fred.

— No, varmasti tulee. Täällä Montrealissakin alkaa jo olla niin ahdasta, että täytyy ruveta pyrkimään korkeammalle ja korkeammalle, see?

— Jep. No niin, paljonko suunnilleen arvelet tämän tulevan maksamaan?

(Kumpikin vilkaisi sivumennen Allania, joka nyt kuunteli korvat höröllään: olikohan tässä jouduttu oikein aitoamerikalaisten dollaripohattain naapureiksi?).

— Hm, vaikea sanoa, venytteli sitten Frediksi puhuteltu, — vaikea sanoa, mutta luulisin, että jos käyttäisimme koko tämän kahvilan varaston, niin eiköpähän siitä syntyisi suunnilleen nelikymmenkerroksinen paahdettu voileipä, tuollainen kymmen sentin sandwichin tapainen, ja lyön vaikka vetoa, että voisimme vaikeuksitta saada sen myydyksi tälle naapurille yhdeksästäkymmenestäviidestä sentistä.

He iskivät silmää Allanille, hörähtivät nauramaan ja poistuivat.

Tällaisena iltana eivät koiranleuatkaan suututtaneet. Allankin naurahti.

Hänen oli niin hyvä olla, että kotimatalla osti rohdoskaupasta maisemakortin ja postimerkin ja kiitti Villehad Lustigia kirjeestä.

IX.

Allan eristäytyi kokonaan nykyisyyteen. Menneet tulivat joskus tahtomatta mieleen, tulevaiset eivät ollenkaan. Jos joskus synkkä aavistus pyrki häiritsemään, riitti tahdonponnistus karkoittamaan sen. Tytön läheisyys auttoi sitäpaitsi paljon.

Bairdit olivat lähteneet. Allan oli Maliselle antanut epämääräisen selityksen poismuuttonsa syistä — taisi siinä sentään tulla mainittua, että muuan pankkimies oli ottanut hänet huoneustonsa kaitsijaksi — eikä Malinen, vaikka taisikin epäillä jotakin, pannut sen enemmälti vastaan. Helviltä oli pitänyt lainata senverran rahaa, että sai velkansa puusepälle maksetuksi.

Ja nyt elettiin herroiksi Haddon Hallissa, 5 huoneen »apartmentissa».

Mr. Baird oli luovuttanut huoneensa ja vuoteensa Allanin käytettäväksi ja pari ensimmäistä yötä Allan siellä viettikin. Mutta sitten tapahtui se, mitä ei voitu välttää.

Eräänä iltana he lähtivät kävelyttämään koira, jota hoidettiin oikein taulukon mukaan. Hitaasti astelivat he Fort-katua pitkin St. Catherinelle, kiersivät pari korttelia ja palasivat St. Lukea pitkin takaisin Comte-kadulle, jonka varrella Haddon Hall sijaitsi. Sen enemmittä päästiin kotinurkalle asti,

mutta siinä tipahti sitten pieni pekingiläiskoira kuin taivaasta »Bullyn» eteen. Ja nyt syntyi äläkkä, joka tuokiossa keräsi päitä ikkunoihin melkein koko rakennuksen pituudelta. Allan kirosi ja huusi, »Bully» haukkui ja ärisi, sylirakki uikutti korviaraatelevasti ja Helvi kirkui. Allan kiskoi voimiensa takaa koira kaulanauhasta, mutta se sai siitä huolimatta rakin toisen takajalan hampaisiinsa ja puraisi sen poikki, niin että ruskahti.

Talosta ryntäsi muuan herrasmies kadulle avopäin ja paitahiasillaan. Hän nosti kiljuvan rakin syliinsä ja alkoi karjua Allanille kuin mieletön. Tästähän tuli hupainen juttu. Siitä tulisi mr. Bairdille myös kallis juttu, jos herrasmiehen ennustukset toteutuisivat.

Sinä iltana sai »Bully» oikein sydäimestä lähteneen selkäsaunan.

Tavallisesti vietti koira yönsä parista matosta kyhätyllä »vuoteella» kylpyhuoneessa. Selkäsaunan jälkeen se ei kuitenkaan ottanut rauhoittuakseen, vaan mekasti kuin hullu. Se oli laskettava keittiöön. Allan kuuli huoneestaan Helvin itkeä tuhertavan eteisessä. Hän heitti peitteen syrjään, veti tohvelit jalkaansa ja avasi oven. Siellä, nurkassa olevan matk Kirstun päällä, istui vaaleansiniseen yöpukuun verhottu tyttö nyyhkyttäen ja hänen edessään kiskotteli »Bully» laiskasti heiluttaen hännäntypykkäänsä.

Helvi kohotti katseensa ja punastui heikosti. Hän pyyhki kyöneleensä pyjamansa hihaan ja sanoi:

— Mitä minä teen tuon Jumalan mieliharmin kanssa? Heti kun menen vuoteeseen, alkaa se ulista. Huoneeseeni minä en sitä ota millään ehdolla.

Allan tarttui vähäisellä pöydällä viruvaan ruoskaan ja heilutteli sitä merkitsevästi. Koira luimisti korviaan ja kyyristyi istualleen.

— Menehän nyt vuoteeseesi vain, sanoi Allan tarttuen tytön käsivarteen (miten hento ja pehmeä se olikaan!), — kyllä minä tämän luontokappaleen hoidan.

Helvi antoi taluttaa itsensä vuoteeseen. Hän ryömi suurikukallisen silkkipeitteen alle melkein huppuun. Allan pani koiralle kaulanauhan ja sitoi sen nuoranpätkällä kaasukeittiön jalkaan. Pari kertaa heilautti hän vielä uhkaavasti ruoskaa ja sammutti sitten keittiöstä valon. Ovi Helvin huoneeseen oli jäänyt raolleen.

— Allan!

— Niin, pikku tyttö?

— Minä pelkään.

Tässä saattoi olla totta toinen puoli — toisen puolen tiesivät molemmat valheeksi — ihanaksi valheeksi, joka pani veren kiertämään kiihkeänä ja kuumana, joka huimasi päätä ja ahdisti sydäntä.

Allan istuutui vuoteen reunalle, etsi ja löysi Helvin käden. Hänen huulensa painautuivat kuumina tytön huulille, kaulalle, hiuksiin, yöpuvun kaulaukosta pilkistävälle povelle. Ummessa silmin haparoi hän valonkatkaisijaa. *Fiat nox!*

Allan innostui jälleen maalaamaan. Hän sai valmiiksi pari kolme pientä vesivärimaisemaa ja juoksi sitten niiden kanssa taide- ja muistoesinekaupoissa, missä ei kuitenkaan ilmeisesti osattu antaa arvoa europalaiselle taiteelle.

— Kävisit jossakin yksityisperheessä, neuvoi Helvi.

Allan kävi. Hän laskeutui Haddon Hallin ensi kerrokseen ja soitti huoneuston n:o 1 ovikelloa. Oven aukaisi piika, joka ilmoitti kuivasti, ettei hänen herrasväkensä suvainnut enempää kerjäläisiä kuin kulkukauppiaitakaan. Huoneustossa n:o 2 oltiin ystävällisempiä. Allan pääsi isännän työhuoneeseen asti. Pitkä, kuivannäköinen herrasmies kuunteli, mitä hänellä oli sanottavaa, ja pyysi sitten näyttämään töitä. Hän tarkasteli niitä kutakin erikseen naputtaen oikean kätensä etusormella huuliaan.

— *Nothing doing!* päätteli hän vihdoin ja pudisti päätään.

Allan närkeästy.

— Niitä pitää katsoa kaukaa — paljon kauempaa, sanoi hän.

— Oikein. Niin kaukaa, ettei niitä näe kauko-putkellakaan, sanoi herra ja ojensi työt takaisin.

No, tietäähän sen, ettei tämä tällainen rohkaissut.

Allan kiipesi jälleen Bairdien huoneustoon, viskasi akvarellit matkalaukkuunsa ja heittäytyi olohuoneen mustan-keltaisen kirjavalle sohvalle pantuaan victrolan soimaan. Helville hän mutisi jotakin päärlyistä ja sioista. Tyttö meni jatkamaan keskeytynyttä lettujen paistamista.

Päivät kuluivat. Helvi alkoi toisinaan osoittaa kärsimättömyyden oireita, tiukkasipa kerran oikein kulmat rypyssä, eikö Allan aikonutkaan ruveta hommaamaan itselleen vakinaista työtä.

— Odotetaan, kunnes Bairdit palaavat, vältteli nuori mies. — Se ukko tuntui oikein mukavalta. Eiköhän sen avulla pääsisi kiinni jostakin kunnollisesta hommasta.

Siihen sai Helvi tyytyä.

Eräänä iltana oli Allan yksikseen vaeltanut länsikaupungille. Hän kiipesi Westmountille Roslyn avenuen kohdalla ja istuutui penkille nauttimaan hienoisesta tuulenhengestä. Ajatukset häärivät jossakin valtameren toisella puolen ja suupielessä kärysi »Turret» omia aikojaan. Hän heräsi kuin unesta tuntiessaan käden laskeutuvan olkapäälleen.

— Hei, sanoi puuseppä Malinen. — Mikä sinut on tänne tuonut?

— Sattuma, vastasi Allan vetelästi ja siirtyi syrempä valmistukseen Maliselle tilaa.

— Eipä sinua ole näkynyt, totesi Malinen. — Mitä sinä oikein hommaat nykyisin?

— Olen isäntänä hienossa huoneustossa. Palkka dollari päivältä ja vapaa ruoka. Velvollisuudet: Montrealin ainoan dobermann-pintsherin kylvettäminen keran viikossa ja tuulettaminen kahdesti päivässä.

— No, jo on virka.

— Jeh!

— Kuka sinut sellaisille laiskanpäiville on toimittanut?

Allan kertoi. Hän ei huomannut, miten Malinen ensin kävi totiseksi ja sitten suorastaan kiukkuisen näköiseksi.

— Tarkoitatko, että asut Helvi Piilosen kanssa kahden tuossa huoneustossa? murisi puuseppä.

— Kyllä sinä olet ymmärtänyt sanani oikein.

— Perhana! sanoi Malinen.

Allan vilkaisi häntä hiukan kummissaan. Jaha, vai sieltäkö tuulet puhalsivat?

— Aiotko sinä mennä naimisiin Helvin kanssa? kysyi Malinen hetken tauon jälkeen.

— Ehkä — ehken. Kylläpä sinä olet juhlallinen. Malinen nousi.

— Sinä taidat olla lurjus, sanoi hän matalalla äänellä.

— Haisten Sie kakk!

— Kuule, Korja, murisi puuseppä silmät sikkarassa, — jos sinä käyttäydyt Helvi Piilosta kohtaan kuin sika, on henkesi arvo suunnilleen kymmenen penniä netto!

Hän harppoi portaita alas kadulle.

Allaninkin päivä oli pilalla.

Franskojen maalla eli kerran viisas mies, joka monien muiden totuuksien ohella lausui seuraavan: »On ihmisiä, joita viat puukevat ja toisia joita hyveet rumentavat». Eräissä suhteissa kuului Allan Korja edellisiin — jälkimäisiin ei missään; hänellä näet ei ollut siinä määrin hyveitä, että ne yleensä olisivat riittäneet herättämään sanottavaa huomiota niiden keskuudessa, jotka hänet tarkoin tunsivat. Allan oli tästä asianlaidasta selvillä ja sehän se lopulta vetikin kaikki vinoon. Hän alkoi tietoisesti korostaa viikojaan (nuoruus ja hulluus!), ja sellainen uhmahan vie säännöllisesti vitalikkoon.

Voidakseni tyydyttävästi selvittää Allanin mielentilaa näinä aikoina pitäisi minun olla psykoanalyttikko. Lukija lienee kuitenkin kiitollinen siitä, etten sitä ole. Pääsemme paljon vähemmällä kumpikin. Riittää kenties, jos arvelen, että Allanin käytöstä ja tekoja alkoi sanella tietoisuus hänen Kanadanseikkailunsa järjettömyydestä, tietoisuus, jota

hän epätoivon vimmalla niinsanoakseni sylki silmille, koska hänen voidakseen säilyttää hyvän käsityksen itsestään täytyi pettää itseään.

Toisinaan sai hän jonkinlaisen hurjan puuskan: antaa mennä myötämäkeä helvettiin, heittää kaiken, elää ja hengittää, niinkauan kuin henki kulkee; mutta sitten tyttö herätti toisen minän ja häntä hävetti.

Oli enää vain viikko aikaa Bairdien paluuseen. Viime päivinä ei Allan ollut pannut kahta kortta ristiin työn hankkimiseksi — olla lekotteli vain tylsänä tunnista toiseen. Helvi oli usein närkästynyt ja sattui siinä toisinaan pientä suukopuakin, mutta vielä pystyivät, Luojan kiitos, hyväilyt lopulta silittämään epätasaisuudet.

Lauantaina iltapäivällä tapasi Allan mr. Hiivan St. Catherinella. Hiiva oli juuri astumassa väki-juomakauppaan ja kehoitti Allania mukaan.

Quebec Liquor Commissionin myymälät muistuttavat sisustukseltaan meikäläisiä postikontto-reita. Asiakkaat tekevät ostoksensa parin luukun ääressä — kaupan henkilökunta ja varastot ovat ristikkoseinän takana. Runsaasta luettelosta valitset mieleisesi juoman, ja tuotapikaa kääräistään pullo ruskeaan paperiin ja työnnetään kouraasi.

Hiiva osti pullon rommia. Allan kopeloi taskuun ja sai kokoon dollarin. Totta kai hänkin . . . Tuokion

hän epäröi: ottaisiko palestiinalaista muskatellia vai kanadalaista sherryä? Hinta lopulta määräsi, viimeainittua kun sai aimo pullollisen 40 sentillä.

— Ja nyt mennään minun ruumaani, sanoi Hiiva.

Siellä tyhjeni sitten rommipullo kokonaan ja viinipullo samoin, Ogrenin auttaessa kolmantena miehenä, ja kun Allan vihdoin maltoi lähteä Comtekadulle oli hän kutsunut koko Koskelan »känkin» ynnä puuseppä Malisen, jolle piti toimitettaman sana seuraavana päivänä, Haddon Halliin seuraavana tiistaina. Hän oli täynnä kuin sittiäinen kompuroidessaan portaita alas Dorchesterille, eikä koskaan jälkeinpäin voinut muistaa, kuinka oli tullut kotiin.

Helvi oli kauhuissaan, mutta älysi, että hänen oli nyt hillittävä itsensä ja koetettava suhtautua ulkonaisesti mahdollisimman tyynesti kaikkeen. Allan puhua pörisi puuta heinää ja hoippui huoneesta toiseen ilmeisesti itse tietämättä, mitä teki. Lopulta hän väsyi ja retkahti upottavaan nojatuoliin. Siitä Helvi hoiti hänet kuin pienen lapsen vuoteeseen.

Kello kymmenen aamulla alkoi Helvi olla hiukan levoton, sillä Allan ei osoittanut mitään heräilemisen oireita. Lopulta alkoi häntä harmittaa.

Saatuaan aamiaisen valmiiksi meni hän vuoteen luo ja tarttui Allaniin peitteen alta esille työntyneeseen jalkaan.

— Herää jo, Allan! kehoitti hän ja nyki jalkaa sivulle.

Allan urahti, käänsi kylkeään ja jatkoi kuorsaimista.

Tyttö tarttui hänen hartioihinsa ja pudisti häntä voimiensa takaa.

— Herää, kuuletko!

Allan ponnahti istualleen ja katseli häntä älyttömästi.

— Yes, mr. Baird, mutisi hän. — Se on kirottu koira.

Minkäjälkeen hän paiskautui kyljelleen ja alkoi kuorsata uudestaan. Helvi suuttui. Hän meni keittiöön, avasi jääkaapin ja otti jäähdyttäjistä toisen säiliön, jonka ristikosta sulatti jääkuutiot irti vesihanalla. Sitten hän palasi huoneeseensa ja pisti pari kuutiota Allanin yöpuvun kaula-aukkoon.

Karjaisten ryntäsi Allan vuoteesta. Hän katseli hurjana ympärilleen ja hankasi kämmenellä rintansa.

— Kuka saamari on luvannut teidän toimittaa ruumiinavausta? mekasti hän. — Jos minä olen kuollut, niin minut on toimitettava krematorioon ilman muuta ja tuhka Poriin, muistakaa se! Sitäpaitsi minä en ole kuollut, niin että antakaa housut tänne vähän sassiin —

— Allan, herää! keskeytti Helvi pelokkaasti.

Allan kohdisti ilmeettömän katseensa häneen.

— Heräänhän minä. Tässä taitaakin tulla kiire. Karakhopoulos ei salli myöhästymistä.

Hän teki täyskäännöksen, kömpi vuoteeseen ja nukahti silmänräpäyksessä.

Helvi oli tovin kuin puulla päähän lyöty. Sitten hän käsitti, että Allan oli edelleenkin ympäröidyllään. Hitaasti meni hän keittiöön, kaasi fajanssikulhoon maitoa koiralle ja sammutti kaasun puurokattilan alta.

Sinä päivänä itki hän toisen kerran Allanin vuoksi. Kolmas kerta oli vielä kuukausien päässä, mutta hän tiesi, että sekin oli tuleva.

Allan ei tietenkään muistanut kutsuneensa vieraita taloon, minkävuoksi hän hiukan hämmästyikin, kun ovikelloa soitettiin tiistai-iltana.

— Kukahan siellä on? ihmetteli Helvi noustessaan avaamaan.

Eteiseen marssivat Hiiva, Ogren ja parturi Sundman.

— Hello! Tässä sitä nyt ollaan.

— Hyvää iltaa! nyökkäsi Helvi silmät pyöreinä.

Parturi huomasi, ettei tässä ollut kaikki aivan niinkuin olla piti ja selitti:

— Me tulimme nyt sitten, kun se Allan pyysi.

Allan oli kuullut heidän äänensä ja ilmestyi eteiseen. Vieraitten näkeminen kirvisti kuin nenäpiuvi. Voi sun . . . Kaikkea se humala teettää!

— Hei, hei! rehvasti hän uskaltamatta katsoa Helviin. — Käykää sisään ja olkaa kuin kotonanne. He kävivät sisään ja olivat kuin kotonaan. Helvi vei Allanin syrjään.

— Poika, mitä sinä tällä tarkoitat? tiukkasi hän. — Ajattelehan, jos Bairdit saavat tietää . . . Minä olen oikein vihainen nyt. Käsken heidät pois.

Allan kouraisi hänen käsivarttaan.

— Älä tee skandaalia, murisi hän.

— Äsh! tuhahti Helvi.

Ovikello soi jälleen. Kylpyhuoneeseen suljettu »Bully» kiljahteli kuin vimmattu.

Puuseppä Malinen toivotti hyvää iltaa ja laski hattunsa eteisessä olevalle pelipöydälle. Helvi oli punainen ja onneton.

Mutta Allan oli pian tilanteen herra. Valot sytytettiin joka huoneessa ja alettiin varustaa pöytään, mitä ruokasäiliöstä ja jääkaapista löytyi.

Hiiva, joka ei ollut selvillä siitä, mikä sopi, mikä ei, oli tuonut whiskypullon mukanaan ja istutti sen keskelle vihreäverkaista pelipöytää olohuoneessa. Allan vilkaisi siihen vähän epäröivästi, mutta ei puhunut mitään. Pian oli vilkas puheenporina käynnissä.

Syötiin paahdettua leipää ja sardiineja, tomaatteja ja kermajuustoa ja vaahterasiirappia ja marmelaadia, ja juotiin inkivääriolutta ja teetä ja hihkuttiin ja laulettiin, ja sitten alettiin tehdä grogeja Helvin vastaväitteistä huolimatta. Joku ehdotti, että pelattaisiin bridgeä, mutta pian kävi selville, ettei ehdottajakaan tuntenut tätä peliä, jonkavuoksi tyydyttiin soittamaan gramofonia ja vuorotellen ottamaan joitakin jazziaskelia vastahakoisen Helvin kanssa. Mr. John Ogren huomasi radion ja vaati äänekkäästi, että gramofonin kirottu »niggerimusiiki» oli lopetettava, koska hän halusi kuulla New Yorkin pörssi uutisia ja lopulta kantoivat Hiiva ja Allan gramofonin mrs. Bairdin makuuhuoneeseen, jotta kukin saisi kuunnella, mitä halusi.

Pariin otteeseen Allan huomasi, että Helvin silmät olivat epäilyttävän kosteat, mutta whiskyryyppy vaiensi hänen paremman minänsä moitteet ja »whoopée» jatkui kahta äänekkäämpänä.

Malinen yksin istui melkein mykkänä muutamassa sohvannurkassa ja seurasi pienillä apinan silmillään Helvin jokaista liikettä.

Olohuoneen lattiaa kopautettiin pari kertaa allaolevasta kerroksesta ja kerran kilisi puhelin, mutta tunnelma oli nyt niin suurenmoinen, ettei mokoimiin pikkuseikkoihin kiinnitetty sen enemmälti huomiota.

Allan loikoi nojatuolissa jalat kirjoituspöydällä ja imi savuketta.

— Me olemme paremminkin kuin talon omaa väkeä, selitti hän huolettoman itsetietoisesti, — ja kuten näette on koko huusholli vapaasti käytettävänä. Ukko Baird on luvannut hommata minulle hienon jobin — vähemmästä kuin 150 dollaria kuussa en luvannut ruveta mihinkään — niin että kyllä meidän kelpaa. Kippis, Hiiva, kohta sitä on tälläkin pojalla oma Auburni —

— Eikös Packard? pääsi Malisen suupielestä, mutta Allan ei kuullut, vaan jatkoi lörpöttelyään. Hiiva ei pitänyt suotta pitkiä ryyppynvälejä, Hiiva sanoi jaa ja aamen kaikkeen, Hiiva oli hiivatin hauska poika . . .

Kello taisi olla yhdentoista seutuvilla, kun ovikello soi kolmannen kerran.

Naapuri siellä oli. Paksu herra, joka oli niin vihainen, että pihisi.

— Teidän on heti lopetettava metelöimisenne, vaati hän, — muuten soitan talon isännöitsijälle.

— Käske sen ajaa striitkaaralla Jortaniin, neuvoi Hiiva, kurkistellen ruokasalin ovelta eteiseen.

Paksu mies jatkoi papatustaan.

— Oh, shut up! sanoi Allan. — Tulkaa sisään ja heittäkää ryyppy nokkaanne.

Naapuri pamautti oven kiinni niin äkkiä, että Allanin sormet olivat jäädä väliin.

Puoli tuntia myöhemmin olivat herrat muodostaneet kvartetin, joka lauloi jotakin elokuvarenkustusta niin päin mäntyä, että kylpyhuoneeseen suljettua »Bullyakin» puistatti.

Juuri kuin he hartaasti ja ääntä värisyttäen ulvoivat »parasta paikkaa»

*... Hallelujah, how the folks will stare,
When they see the diamond solitaire,
That my little sugar baby is going to wee-aar ...*

hyökkäsi Helvi kauhistuneen näköisenä eteisestä ruokasaliin. Hän yritti sanoa jotakin, mutta ääni petti.

Seuraavassa silmänräpäyksessä ilmestyivät näyttämölle mr. ja mrs Baird.

He olivat kotiutuneet ennen määräämää.

Allan ja hänen vieraansa saivat viisikymmentä sekuntia aikaa poistua kseen, Helvin oli jäätävä huomiseen.

— Vielä kehtaavat väittää, että amerikalaisilla on huumorintajua, nikotti Allan vaeltaessaan Hiivan kanssa käsikoukkua Dorchesterille.

Ogren, Sundman ja Malinen olivat pikamarssissa hävinneet Sherbrooke-kadulle.

X.

Luodessaan Timothy O'Flahertyn lienee Jumala ollut hieman väsynyt ja haluton, koska unohti älyn kokonaan. Kasvoiltaan ja ruumiiltaan oli Tim O'Flaherty aivan tavallinen irlantilainen, mutta irlantilaisen »terävästä nupista» ja huumorintajusta ei hänessä ollut jälkeäkään. Webbin Kiinteistö- ja Rakennusyhtiön palveluksessa oli hänellä kuitenkin tästä asianlaidasta enemmän hyötyä kuin vahinkoa. Hän oli nimittäin ihanteellinen kanadalaisen työsakin johtaja.

Tim O'Flaherty oli monomaani. Työ oli hänen »kärpäsensä». Hän ei tuntenut mielenkiintoa mitään muuta kuin työtä kohtaan ja kaikki oli hänelle työtä, syömistä ja nukkumista myöten. Amerikassa pitää yleensäkin työmiehen tupen heilua keskeytymättä — Tim O'Flahertyn »känkissä» sen piti heilua ekstra kiivaasti. Muuten oli lopputili kourassa.

Allan oli joskus kaupungilla maleksiessaan säälien katsellut n.s. katumokkareita, jotka korviaan myöten viemäriojissa seisten lappoivat multaa ja soraa kadulle 30 sentin tuntipalkasta, laiskan »bossin» äänekkäästi kiroillessa heitä ja heidän esivanhempiiaan aina Aatamiin ja apinoihin asti. Jouduttuaan Tim O'Flahertyn valtikan alle hän melkein kadehti heitä. Työ oli uuvuttavan raskasta ja Timillä tun-

tui olevan silmät niskassakin. Pystytettiin uutta kymmenkerroksista rakennusta Dorchester-kadulle ja koska sen piti olla valmis »in a jiffy», kuten Tim sanoi, otettiin työväestä irti olemattomatkin voimat. Jo korviahuumaava pauhu rakennuspaikalla oli ensi päivinä käynyt pahasti Allantin hermoille ja kun sitten Timin kaikinäkevät silmät vielä alkoivat lisätä jännitystä, oli siinä hänellä tekeminen, jotta kestäisi paikallaan edes jonkun aikaa. Nostokurjet kalisivat ja ratisivat selkääkarmivasti, ilmaporien vihlova pärrytys oli särkeä rumpukalvot, ylhäällä teräskehyksillä heiluvien ja alhaalla kivi-järkäleitten kimpussa hikoilevien miesten hoilaukset ja kiroilu kiusasivat monotoonisuudellaan kuin loppumaton painajaisuni.

Mikä siinä auttoi? Elämä oli sittenkin rakas.

Pienessä ullakkokamarissa St. Matthew-kadulla istui Helvi ommellen käsitöitä muutamalle käsiteollisuusliikkeelle. Ei niistä paljon herunut. Ja Allan tunsu vielä olevansa hänestäkin jonkinlaisessa vastuussa: olihan hän syynä siihen, että Helvi oli menettänyt hyvän paikan.

Tietysti oli Helvi ollut vihainen, mutta anteeksi-antaminen ja -saaminen oli ollut suuri ja ihana asia: he elivät rakkautensa huippuhetkiä, ja vaikka päivät monasti tuntuivatkin raskailta, tunsivat he kumpikin tyydytystä, jota eivät olleet aiemmin

osanneet edes aavistaa ja joka myöhemmin jäisi heille melkein ainoaksi sovittavaksi muistoksi.

Kenties olisi Allanista tullut mies, kenties olisi tämä kirja jäänyt kirjoittamatta, ellei eräänä päivänä olisi tapahtunut onnettomuus.

Oltiin syyskuun alkupuolella, mutta helle painoi vieläkin päivisin raskaana ja uuvuttavana. Rakennustyömaalla hikoiltiin ja kiroiltiin kuten tavallisesti ja Allanin valtasi melkein vastustamaton halu lähteä pois kärsimästä enempää näitä melkein ylinhimillisiä ponnistuksia.

Muuan suomalaisista työtovereista potkaisi hänen eteensä matalan puulaatikon.

— Korja, purahan pois vaijerikerä tuosta pakista, huusi hän.

Allan hamusi käteensä vasaran ja alkoi lyödä lautoja irti. Voidakseen helpommin käsitellä laatikkoa painui hän kyykkyyyn — siinä sopi samalla hiukan levätä, kun sai laskea takamuksensa kantapäille. Mutta eipä kulunut monikaan silmänräpäys, ennenkuin takaa kuului karjaisu:

— Hei, mies, luuletko olevasi johtokunnan kokouksessa tai W.C:ssä? Ylös!

Allanin ei tarvinnut katsoa taakseen. Jokainen työmaan mies tunsu Tim O'Flahertyn äänen. Hän ponnahti pystyyn.

— Ja tuo laatikkojen avaaminen jätä ylimääräi-

sille miehille; sinulle on parempaakin työtä, jatkoi Tim. — Painu viivana auttamaan Forsmania ja Hilliä tuossa vieressä olevan kiskokasan selvittämisessä, ettei vinssi odota turhaan.

Liian heikkoja he olivat kolmisinkin siihen hommaan. Huonosti tulivat nostokurjen ketjut kiskokasan ympärille ja siitä sitten rangaistiin Allania. Kuorma oli noussut ehkä parin metrin korkeuteen ja miehet tähystivät sitä hieman pelokkaasti, nojaten kivilohkareisiin, kun yhtäkkiä kuului viiltävä kitinä ja kalahdus. Kymmenen jalan pituinen kisko putosi kasasta ja rasahti kiviin samalla hetkellä kuin Allan veti vasemman kätensä taaksepäin. Hän älähti pahasti ja nosti kätensä. Sen keskisormi riippui ohuessa nahanriekaleessa, heiluen hassunkurisesti joka suuntaan. Hän pyörtyi.

Webbin Kiinteistö- ja Rakennusyhtiön lääkäri oli uudenaikainen amerikalainen kirurgi, joten Allain katkennutta sormea ei suinkaan leikattu heikosta kannattimestaan irti, vaan se sovitettiin päinvastoin tavalliselle paikalleen lastojen ja siteitten avulla, koska tri Richardsonin mielestä liikkumatonkin keskisormi on enempi kuin täydellisesti puuttuva sormi, ja sitten alkoi Allanille sairasteluaika, joka varsin pian lakkasi olemasta tuskallinen. Joka maanantai kävi hän nostamassa lyhentämättömän viikkotilin muutamasta vakuutuskonttorista

St. James-kadulla, kuitaten saatavansa kärsivän näköisenä, ja vei sitten, pidätettyään itselleen riittävät »taskurahat», saaliinsa Helville, joka kyyneleet silmissä suuteli invaliidiä. Mutta kun hän iltaisin (ja joskus keskellä päivääkin) astui Notre Dame-kadun Suomalaiseen Palloruumaan eli biljaardiin tai istuskeli jossakin soodakioskissa tai tavernissa, unohtui vamma kokonaan, ellei lastoitettu sormi sattumalta tärähtänyt johonkin, ja marttyyrinilme palasi vasta tarpeen vaatiessa.

Näin kului muutamia viikkoja. Allanin yksityisasiat kaupungilla alkoivat vaatia yhä enemmän aikaa ja Helvi sai monasti istua pitkät illat yksinään tympäisevässä huoneessa, jonka rikkinäiset seinäpaperit ja rannat huonekalut vähitellen alkoivat etoa mieltä, niin ettei niitä paljon kärsinyt katsella. Eräänä ehtoopäivänä, Allanin hankkiutuessa ulos, tekikin tyttö tenän.

— Miksi et, poju kulta, enää koskaan tyydy olemaan kotona? Täällä on niin ikävä istua yksin.

— Siitä pääsee lähtemällä ulos, sanoi Allan väkinäisesti naurahtaen.

— Etpä sinä tunnu erikoisesti välittävän minun seurastani.

— Hyvä ihminen, sinä herättäisit aivan liaksi imartelevaa huomiota biljaardisalongissa, missä ei koskaan näe kauniimpaa sukupuolta.

Helvi irvisti.

— Lähtisit elokuvaan minun kanssani. Tai johonkin tanssiravintolaan.

Allan potki kiusaantuneena likaisessa matossa olevaa reikää suuremmaksi.

— Täytyy sitä miehen joskus olla miesseurassakin, mutisi hän.

— Joko alat kyllästyä minuun? kysyi Helvi puoliiksi leikillään. — Mitenkähän kylmäksi käännytkään, kun olemme olleet pari vuotta naimisissa?

Allan hätkähti. Tähän saakka ei Helvi ollut koskaan maininnutkaan avioliittoa.

— En minä kauan viivy, tokaisi hän ja yritti livahtaa eteiseen.

Tyttö nousi äkkiä ja tarttui hänen käsivarteensa.

— Sinä et ole rehellinen minua kohtaan, syytti hän. — Tahtoisitko päästä minusta?

Jopahan nyt! Allan havaitsi äkkiä, että hänen oli maltettava mielensä, jottei syntyisi suottapäiväisiä solmuja lankaan. Viime aikoina oli Helvin seura tosiaan alkanut tuntua yksitoikkoiselta, mutta eihän tässä sentään ollut tarkoitus . . .

Hän teki ratkaisunsa äkkiä.

— Älä puhu joutavia, pikku tyttö, hymähti hän. — Voinhan sen menoni jättääkin — eipä tuossa sen enempiä. Panehan yllesi se sininen silkipukusi, niin mennään Pagodiin.

He menivät ja sitä iltaa seurasi jälleen rauhallinen ja sopusointuinen viikko.

Marraskuun alussa pääsi Allan sitten lastoista ja siteistä. Sormi oli juuttunut kiinni entiselle paikalleen, mutta jäykäksi ja kovin liikkumattomaksi se jäi. Lääkärintarkastukset jatkuivat edelleenkin — ilman niitä ei palkkakaan olisi juossut — ja Allan alkoi jo tottua vetelehtimiseen niin, että joskus kehaisi pelitovereilleen biljaardissa heittäytyvänsäkin vallan vapaaherraksi. Helvi oli jälleen saanut hyvän paikan siivoojattarena suuressa Mount Royal-hotellissa ja kykeni mainiosti pitämään huolta toimeentulosta Allanilta liikenevien dollarien avulla. Ei niitä sivumennen sanoen nykyisin paljon liennnytkään.

Joskus vihjaisi Helvi kyllä, että olisi varminta Allanin ruveta katselemaan tointa taas — ei siitä jäykästä sormesta suurta haittaa ollut — sillä kuka sen tiesi, miten kauan hän saisi nostaa palkkaansa, mutta Allan huiskautti vain huolettomasti kättään ja vakuutti, että hän vielä palkan lisäksi aikoo saada suurenlaisen kertakaikkisen korvauksenkin. Siitä nyt ei kuitenkaan tullut mitään, niinkuin seuraavan vuoden maaliskuussa, jolloin palkansuoritus lopetettiin, saatiin nähdä, mutta toivossa hän eli viime tinkaan asti.

Jouluksi hankittiin viihtyisämpi asunto Towerkadulla ja jouluaatto vietettiin englantilaiseen ta-

paan. Kalkkuna ja luumuvanukaskaan eivät puuttuneet. Santa Claus, joka on muuan n.s. joulupukin monia nimiä, muisti Allania uusilla kengillä ja lämpimällä kaulahuivilla ja Helvi sai muun muassa vaatimattoman smaragdisormuksen, jonka sisään oli kaiverrettu A. ja jouluaaton päivämäärä. Näin saattoi nyt Helvi pitää itseään oikein »julkikihloissa» olevana.

Päästiin onnellisesti uudenvuoden aattoon. Mutta siihen se myötämäki loppuikin, sillä uuden vuoden aloitti Allan paikassa, joka Suomessa yleisimmin tunnetaan putkan nimellä. Näinikään se kävi:

Hän oli uudenvuoden aattona iltapäivällä ollut lueskelemassa sanomalehtiä siirtolaistoimistossa ja käveli hitaasti kotia kohti pitkin Dorchesteria. Bishop-kadun kulmassa pistäytyi hän pieneen, hämärään tupakkakauppaan ja pyysi laatikollisen »Turret»-savukkeita. Eräällä kaupan tuoleista istui takakenossa isokokoinen mulatti, jota Allan vilkaisi syrjäsilmillä tiskimiehen kopeloidessa vaihtorahaa kassalaatikosta. Mulatti oli merkillisen tutun näköinen. Ensin ei Allan voinut muistaa, missä hänet oli ennen nähnyt, mutta paistettuaan tovin särkeä miehen kanssa hän yhtäkkiä huudahti:

— Hei — Fata Morgana!

Mulatti otti sikarin suustaan, pujotti molemmat peukalonsa liivien hiha-aukkoihin ja nauroi, niin

että kaikki hänen neljäkymmentäyhdeksän etuhammastaan näkyivät.

Allan tunki kiukkunsa nousevan.

— *You black bum*, sanoi hän, — *you're a damned thief!*

Mulatin iloinen ilme hävisi ja hän hyppäsi pystyyn.

— Laputahan, kehoitti hän, ennenkuin likaat housusi!

Tiskimies alkoi mäkättää.

— Kas, sillä lailla, mr. Washington! hyväksyi hän.

Mutta Allan ei laputtanut. Päinvastoin hän painoi jalkansa entistä lujemmin lattiaan ja killitti mulattia silmiin.

— Varas ja roisto! toisti hän.

Mulatti astui askeleen lähemmäksi ja kiristeli hampaitaan.

Kun Allan katsoi, että toinen oli sopivalla »hollilla», ei hän sen enempää siekaillut, vaan paukautti suoran vasemman mr. Caesar B. Washingtonin leukapieleen ja jatkoi iskua polven alapuolelle tähdätyllä potkulla, joka kaatoi Fata Morgana-kerhon isännöitsijän, aivan kuin olisi häntä isketty pajamoukarilla päähän. Valitettavasti oli katujen risteyksissä poliisi, joka teki tästä yksityisasioiden selvittelystä julkisen jutun. Viikkoa myöhemmin saattoi näet »Canadian Suomalainen» kertoa:

»Suomalainen tapellut Montrealissa.

Montreal Daily Star kertoo, että tämän kuun 3 p:nä tuotiin tuomari Léon Moreaun eteen suomalainen Allan Koria, joka uuden vuoden aattona oli erään tabacconistin shopissa lyönyt leuan rikki neekeriltä. Syytetty kertoi tuomarille, että neekeri, joka on nimeltään Caesar B. Washington, oli puijannut häneltä rahaa, osaamatta Koria kuitenkaan tarkasti tehdä selkoa tästä puijauksesta judge Moreaulle. Kun ilmi kävi, että neekeri kuitenkin oli epäilyttävä olio, ollen häntä rankaistu ennenkin bootleggerien suosimisesta ja koiratorpan pitämisestä ja kun Koria on ollut vasta puoli vuotta maassa osaamatta alkuaikoina paljonkaan engelskaa — rahojen puijaus oli tapahtunut heti Korian Canadaan saapumisen jälkeen — niin fiksasi judge Moreau asian varoituksella saaden Koria kuitenkin viettää uuden vuoden päivän ja sitä seuraavan poliisin huostassa.

Tässäkin jälleen varotus Canadaan saapuville pitkätukkaisille.»

Helvi itki aikansa ja tyyntyi sitten, mutta entiselleen eivät heidän välinsä enää tulleet. Helvin suhtautuminen Allaniin alkoi olla kuin toivoton ele. Hän koetti joskus kiertää kätensä Allanin kaulaan, mutta käsivarret hervahtivat pian voimattomina

alas, ja milloin Allan häntä suuteli, huokui hänen elottomista huulistaan vain kylmyyttä. Hän alkoi ymmärtää ja uskoa, että niiden parhaiten miehisten ominaisuuksien, joita Allanissa kenties — ja varmastikin — uinui, herättämiseen tarvittaisiin muutakin kuin rakkautta. Eikä hän pystynyt muuhun kuin niinsanoakseni istumaan kädet avuttomina sylissään . . .

Maaliskuun alkupuolella ilmoitettiin vakuutuskonttorissa, että kiinteistö- ja rakennusyhtiön lääkäri nyt piti Allania terveenä, joten palkkaa ei enää suoritettaisi. Allan oli kuitenkin oppinut pitämään puoliaan ja kieltäytyi poistumasta konttorista, ellei saisi kahtakymmentä dollariaan. Suuttunut klerkki neuvotteli hetken erään toisen kanssa, tuikkasi sitten rahat Allanin käteen ja käski hänen kävellä Grand Canyoniin ja potkia itsensä kuoliaaksi.

Allan meni suoraa päätä mr. Hinkulan luo Tupperkadulle, mutta asianajaja ei tälläkään kertaa keksinyt mitään keinoa »oikeuden» saamiseksi, vaan neuvoi nuorta miestä jättämään mielestään korvausvaatimukset ja kiittämään onneaan, että työmaan »paasi» oli ollut englantilainen, sillä »pettäjä» *) olisi sortteerannut asian vallan toisin: olisi potkinut työmaalta ilman muuta ja vannonut, että Allan oli tahallaan katkaissut sormensa, eikä lääkärin-

*) Suomalaisiirtolaisten ranskalaisista käyttämä nimitys.

hoitoa enempää kuin palkan suoritustakaan sairauden aikana olisi otettu edes puheeksi.

— Parasta on tyytyä kohtaloonsa, lopetti mr. Hinkula — ehdottomasti parasta, parasta, parasta...

— Hyvästi, hyvästi, hyvästi, matki Allan. — Oli, jukraviti, tämäkin maa!

Ja sitten hän päästi Barrabaan irti. Viimeinen viikkotili hupeni kahdessa päivässä; kolmantena hän melkein väkisin vei Helvin kassan ja tuli seuraavana aamuna kotiin umpihumalassa.

Kun hän heräsi, oli Helvi poissa. Poissa olivat myös tytön matkalaukut, vaatteet ja pikkuesineet. Ei edes kirjelappua ollut jättänyt. Vain joululahja, smaragdisormus, oli jäänyt muistoksi — tuhka-kuppiin.

Tuskin oli hän ehtinyt todeta tämän, kun ovelle koputettiin ja kortteeriemäntä astui huoneeseen parantamaan krapulan tehoa.

Hän vaati jyrkästi viikon vuokraa. Käteisellä.

XI.

Eräänä lauantai-iltana kesäkuun loppupuolella istuivat mr. Hiiva (joka nyt »traivasi erään toisen miljuneeriperheen kaaraa») ja parturi Sundman

Malisen »ruumassa» pelaamassa korttia. Kaikki olivat riisuneet paitansa ja kiroilivat sitä, että säädyllisyys vaati pitämään edes housuja, sillä jo lähes viikon aikana oli lämpöaalto yrittänyt tukahduttaa kaiken elämän itäisessä Kanadassa. Hikisissä sormissa kävivät kortit pian tahmeiksi, eikä ajatuskaan ottanut helteessä oikein luistaakseen. Lopulta heitti parturi pelin sikseen.

— Minä näin Helvi Piiloson tänään kadulla, sanoi hän sytytellen piippuaan.

Malinen hätkähti ja punastui. Hän nojasi käsi- varsiaan, jotka olivat mustan karvan peitossa ran- teesta ylöspäin, pöytään, ja kysyi niin innokkaasti, että Hiivaa melkein nauratti:

— Onko Helvi tullut takaisin Torontosta? Puhuitko hänen kanssaan?

— Puhuin muutaman sanan. Hän näytti hiukan väsyneeltä ja surulliselta ja sanoi, ettei viihtynyt Torontossa ollenkaan.

— Tiedätkö, missä hän asuu?

— Liisa Toivaisen luona sanoi olevansa, kunnes saa paikan taas.

Malinen katsoi kelloaan.

— 'bye, pojat! sanoi hän. — Pitää lähteä ulos. Toisia nauratti.

— Pussaa suiithaattiasi munkin puolestani, pyysi Hiiva.

He lähtivät yhdessä kadulle ja erosivat St. Catherine'n kulmassa.

Oli niin kuuma, että asfalttikin tuntui pehminneen. Jalankulkijoita näki kaduilla harvinaisen vähän, mutta autot huristivat katkeamattomina jonoina eri suuntiin, kuten tavallista. Liisa Toivainen asui melko kaukana, Bleury-kadulla, ja Malinen päätti uhrata 7 senttiä raitiovaunulla ajoon. Hän kiipesi vaunuun n:o 3 A, pudotti nikkelin eli 5 senttiä ja kaksi sentinrahaa vaunun takaosassa istuvan konduktöörin automaattiin ja retkahti tyhjälle penkille. Täristen ja vähän väliä varoitussoittoja kalkattaen kolisi vaunu itäkaupungille. Konduktööri huusi yksitoikkoisella äänellä sellaisten katujen nimiä, joitten kulmassa oli pysäkki, huusi vuoroon ranskalaisittain, vuoroon englantilaisittain ääntäen, välistä kumpaakin ääntämistapaa käyttäen: Gii, Gai — Bishop — Piil — Juuni-versiti — Blörii, Bluuri . . .

Perillä oltiin.

Malinen oli aikaisemminkin käynyt Liisa Toivaisen luona ja osasi ilman muuta koputtaa oikealle ovelle. Kotona olivat tytöt.

Malinen loisti. Hän saattoi tuskin hetkeksikään irroitaa katsettaan Helvistä, joka oli hienoisesti kiusaantunut, mutta yritti silti hymyillä. Tyttö oli hiukan laihtunut, hiukan väsyneen näköinen,

mutta siitä huolimatta ihastuttava uudessa kermanvärissä puvussaan. Puuseppä kyseli kyselemistään. Liisa Toivainen, pitkä, vaalea tyttö, jolla oli sydämenmuotoinen arpi vasemmassa poskessa, näytti varsin huvitetulta. Hetken kuluttua otti hän sähkökattilan kaapista ja meni isäntäväen puolelle keittämään kahvia.

Malinen kierteli tovin tärkeintä asiaansa kuin kissa kuumaa puuroa, mutta Helvi tiesi, mitä tuleman piti ja pelkäsi. Hän alkoi kuumeisesti jutella Toronton oloista, mutta tajusi kyllä koko ajan, ettei voisi torjua kiusallista kysymystä, korkeintaan lykätä sitä muutaman silmänräpäyksen verran. Mutta sitten hän antautui. Mitä hyödytti potkia tutkainta vastaan?

— Oliko Koriakin Torontossa? kysyi Malinen ja tuijotti pölyisiä kenkiään.

— Ei — minun tietääkseni, venytteli Helvi ja sitten hän hätkähti.

— Ettekö ole tavannut Allania lähtöni jälkeen?

Malinen pudisti päätään. Hän nousi ja alkoi kävellä edestakaisin pienessä huoneessa, jossa leveä rautasänky valtasi suurimman osan tilasta.

— Onko — saanko kysyä, änkytti puuseppä vihdoin, — oletteko eronneet?

Helvi ei vastannut, katseli vain tuskastuneena ulos ikkunasta.

— Minä sanoin kerran Korialle, että hänen käy huonosti, jos hän käyttäytyy hävyttömästi teitä kohtaan, murisi Malinen.

— Oi, älkää jatkako, pyysi Helvi.

Toinen meni hänen luokseen ja tarttui hänen käsiinsä.

— Helvi, te tiedätte, että minä . . . että minä . . . well, että rakastan . . .

Puuseppä punoitti, eikä saanut lopetetuksi lausettaan.

— Älkää nyt jatkako — tällä kertaa, rukoili Helvi.

— Minun suhteeni Allan Koriaan ei suinkaan ole vielä selvä. Pakenin häntä ja itseäni, mutta eihän itseään pääse pakoon, enkä päässyt häntäkään . . . Ymmärrättehän minut, kun pyydän, ettette rettelöi hänen kanssaan, jos toisenne tapaatte? Siitä ei olisi mitään hyötyä.

— Ymmärrän. Tehän jätätte tänne Montrealiin nyt?

— Jään.

Neiti Toivainen palasi järjestelemään kuppeja pöytänsä. Keskustelu ei ottanut oikein sujuakseen, eikä puuseppäkään kahvin juotuaan enää viivytellyt, vaan sanoi hyvästit pyydettyään tyttöjä seuraavana lauantaina mukaansa Pohjoismaiselle klubille. Sinne aikoivat Hiiva ja Ogren ja Sundman ja monet muutkin tutut.

Hän käveli jalan asuntoonsa ja teki mielessään hiljaisen päätöksen Allan Korian suhteen, päätöksen, joka olisi saanut Allanin murheelliseksi, jos hän olisi siitä tiennyt.

Allan Koria ei koskaan suostunut minulle tekemään selkoa siitä, miten tuli toimeen ensi ajat Helvin lähdettyä. Pudisteli vain tummaa päätään ja vakuutti, etten minä häntä kuitenkaan uskoisi. — Mitäpä sillä väliä, tuumailin minä, vaikka en uskoisikaan? Jumalan sanaa ei liene kaikki muukaan, mitä olet kertonut. Mutta hän vaikenä itse-pintaisesti. Tuntuu siis siltä, kuin olisi näihin aikoihin hänen Montrealissa oleskelussaan ollut jonkinlainen tyhjiö, mutta se on vain näennäinen. Itse asiassa maalisi- ja huhtikuu lienevät olleet hänelle enemmän kuin täynnä.

Hän sukeltaa pinnalle vasta toukokuussa, jolloin tekee maalarintöitä Verdunin esikaupungissa ja asuukin siellä. Keskikaupungilta on hän Helvin lähdettyä pysynyt visusti poissa, eikä Koskelan apartmentin asukkaistakaan ole häntä tavannut kukaan.

Tosiaan, Hiiva oli ohimennen kuullut, että hän oli käynyt siirtolaistoimistossa toukokuun puolivälissä, mutta ei tullut tästä maininneeksi tuttaville. Itse asiassa ei Allan Koria ollut koskaan eri-

koisesti herättänyt heidän mielenkiintoaan — hän kuului niin toisenlaiseen maailmaan.

No, mekin voimme sopivasti liittyä hänen seuraansa juuri tuon samaisen siirtolaistoimistossa käynnin aikana. Tällä kertaa on pääprelaattikin paikalla. Varsinainen toimistohuone kuhisee jälleen uusia tulokkaita ja työttömiä, joukossa monta merkillistä tyyppiä. Ovet ovat avoinna Lagauchetierelle, sillä ilma on lämmin. Kivitaloihin johdettavilla, usein puusta tehdyillä portailla istuu ihmisiä päivää paistattelemassa ja naureskelemassa neuvottoman näköisille suomalaistulokkaille, joita varovasti liikkuu siirtolaistoimiston ja Windsor-kadun välillä maistellen outoja tupakoita, banaaninkuoria ympärilleen sirotellen tai ryypiskellen »orange crushia», kunnes miehisimmät miehet uskaltautuvat jonkun enemmän tai vähemmän itsepäisen »hain» kanssa taverniin, missä huvittelumääräraha katoaa yhtä kevyesti kuin Molsonin tai Ekerin tai jonkun muun »prykärin» olut valuu kurkuista alas.

Allan silmäilee lehtiä ja kuuntelee puolella korvalla, miten muuan hintelä nuorukainen, jolla on silmät kuin turskalla ja suu kuin kaskelotilla — hänen nimeänsä ei tiedä moni, mutta yleisesti häntä kutsutaan »konsulin pojaksi» — kehuskelee tekevänsä rahaa »hirrveästi», vaikkei työtä ole nähnyt-kään vuoden päiviin. Eikä tahdokaan nähdä, hän

kun on niin kovin herkkähermoinen. »Torvet» ympärillä kuuntelevat ahneesti, vaikka koettavatkin näyttää epäluuloisilta. Ovathan toki hekin kuulleet, miten täällä yritetään vetää vieraita huulesta. Allania alkaa yhtäkkiä tympäistä. Hän astuu tiskintapaisen luo ja nyökkää konttoristintapaiselle.

— Onko pastori virkahuoneessaan?

— Jees, vastaa konttoristintapainen.

— Voiko häntä häiritä nyt?

Konttoristi katselee häntä ihmeissään ja kysyy:

— Kuulkaa, osaatteko itse koputtaa hänen oveleen, vai pitääkö minun tulla auttamaan?

Ei täällä tarvitse turhia kohteliaisuuksia yrittää.

Pappi pyytää sisään. Tervehditään.

— Eipä teitä ole näkynyt pitkään aikaan, sanoo pastori jäykästi. — Mitä te nykyisin hommaatte?

— Maalaan, vastaa Allan ja sytyttää savukkeen.

— Vai niin.

Näky selvästi, ettei pastori usko.

— Niin, vakuuttaa Allan.

— No, teillä on sitten ateljee — ja maalaatte maisemia ja muotokuvia ja hiljaiseloja, kuten ennenkin maailmassa? ihmettelee pastori turpeat huulet pienessä hymyssä.

— Maalaan pääasiassa huonekaluja, mutta hätätilassa myös aitoja ja portaitakin, sanoo Allan tyyneesti ja pudottaa savukkeestaan tuhan lattialle.

Pastori kohottaa kulmiaan.

— Vai niin.

— Niin. Mutta enpä tullut puhumaan itsestäni, niin hauskaa kuin se minusta yleensä onkin, vaan kysymään, tietääkö pastori, missä neiti Helvi Piilonen nykyisin oleskelee? Tuolla toimiston puolella en tahtonut sitä tiedustella, koska tämä kuuluu niihin yksityisasioihin, joita en haluaisi kertoa koko suomalaisseurakunnalle.

Pastori on jälleen jäykistynyt.

— Oikeastaan pitäisi teidän hävetä, lausuu hän mahtipontisesti, — tulla minulta kysymään neiti Piilosesta mitään. Ennen lähtöään Montrealista —

— Onko hän poissa? keskeyttää Allan tuntien sydämensä pyrkivän kurkkuun.

— On, saarnaa pastori. — Ennen lähtöään kävi hän puheillani ja avasi minulle sydämensä, eikä se, mitä hän kertoi, suinkaan aseta teitä sellaiseen valloon, että katsoisin sopivaksi päästää teitä uudelleen hänen jäljilleen. Oikeastaan olisi velvollisuuteni pappina ja ihmisenäkin antaa —

— Never mind velvollisuutenne! keskeyttää Allantaas. Hän miettii tovin.

Krysippos, vai oliko se joku muu vanhan ajan viisaista, sanoi, että filosofi heittää milloin vain tusinan häränpyllyjä julkisesti, vieläpä ilman housuja, kahdestatoista öljymarjasta. Allanissakin oli

senverran filosofia, että saattoi alistua sellaiseen, mitä ei yleisesti pidetä oikein soveltuvana, saadaksen Helvin osoitteen. Niinpä hän heittikin epäroinnin ja kertoi suhteestaan Helviin niin vilpittömästi ja koristelematta, että pastorin pariin otteeseen oli käännäyttävä ikkunaan päin.

— Mutta, lopetti Allan, nyt kun hän on ollut poissa läheisyydestäni jo kolmatta kuukautta, olen selvästi saanut tuta, kuinka vakavalta kannalta minun sittenkin on otettava tämä juttu. En saa häntä hetkeksikään mielestäni ja kun tiedän, että vielä voin hyvittää, mitä olen häntä vastaan rikkonut, aion sen myös tehdä.

— Hm! äänsi pappi ja oli vieläkin vastahakoisen näköinen. Lopulta hän kuitenkin lupasi itse kirjoittaa muutaman rivin tytölle.

— Jos, sanoi hän, neiti Piilonen suostuu vielä asettumaan yhteyteen kanssanne, voi hän kirjoittaa teille siirtolaistoimiston osoitteella. Voittehan muutama päivän kuluttua käydä kysymässä postia täältä. Ja jos niin kävisi, että vielä teette sovinnon, niin neuvaisin teitä menemään naimisiin heti, sillä eihän sovi . .

Allan nousi, nyökkäsi ja lähti. Pappi katsoi paheksuvasti hänen jälkeensä ja ryhtyi sitten huoaten puhdistamaan kynsiään.

Kesäkuussa loppuivat herra taiteilijalta ansiot Verdunin puolella ja hän siirtyi jälleen keskikaupun-

gille, asettuen asumaan muutamaan suomalaisperheeseen. Helviltä hän ei ollut saanut sanaakaan ja toisinaan hän epäili, ettei pappi ollut tälle kirjoittanutkaan. Kun hän kerran asiaa ihmetteli pastorille, kohautti tämä vain olkapäitään (joissa muuten ei ollut paljon kohauttamista) ja sanoi: — Siinäpä näette! tai jotakin siihen suuntaan. Ja mitä pitemmälle aika kului, sitä kiihkeämmäksi kävi Allantin kaipuu. Me ihmiset olemme nyt kerta kaikkiaan sellaisia, että mieleemme aina tekee sitä, mitä emme voi saada.

Kerran pari ajatteli hän käydä tiedustelemassa tytön osoitetta siirtolaistoimiston konttoristilta, mutta jollakin tapaa tuntui se kovin vastenmieliseltä ja tekemättä se käynti jäi.

Tilapäisansiot n.s. hanttimiehenä jos jonkinlaisissa hommissa tuottivat hänelle riittävän leivän, vieläpä särpimenkin, mutta raskaaksi kävi sellainen rehkiminen, jotapaitsi alituiset nöyryytykset kirvelivät kuin suola haavassa. Miltä teistä tuntuisi, jos esim. saatuanne haisevan likaiselta talonmiehenmujalta, jolla lisäksi on kaikki juutalaisen tuntomerkit liioiteltuina, tehtäväksi maalata kurjan asuntokasarmen rapaiset lattiat, koska hänen miehensä on sellaiseen työhön liian hieno, teille kohtuullisen palkan ja ystävällisen kohtelun asemesta viskattaisiin almu ja ryöppy haukkumasanoja? Ette te luultavasti ainakaan ilahtuisi.

Eräänä kuumana lauantaipäivänä oli Allan jakamalla muutaman elokuvateatterin ilmoitteita ansainnut kokonaista neljä dollaria ja katsoi voivansa heittäytyä hurjasteluun. Hän päätti viettää iltansa Pohjoismaisella klubilla.

Tämä klubi on majoittunut erään St. Catherinen poikkikadun varrella olevan korkean kivitalon kolmanteen ja neljänteen kerrokseen. Kummassakin kerroksessa tanssitaan, kuherrellaan ja ryypiskellään: alakerrassa hanurinsoiton säestyksellä, ylempanä jazzorkesterin myötävaikutuksella. Alakerassa tämä nautinto on ruumiin ravintoa lukuunottamatta ilmaista, yläkerrokseen päästäkseen täytyi erota 35 sentistä. »Hienona miehenä» maksoi Allan tämän summan ja astui pitkulaiseen saliin, jonka toisessa päässä orkesteri sahasi »Give me the glad eye»-nimistä hemputusta viiden tai kuuden tanssiparin nytkytellessä kiilloitetulla keskilattialla. Pieniä keltaisia pöytiä — keltainen tuntuu olevan Montrealin vaatimattomien ravintoloitten, kahviloitten ja tanssipaikkojen lempiväri — oli sijoitettu pitkin seiniä ja niiden välissä oli siellä täällä puisessa sangossa kituva laakeripensas tai palmu. Pari ylen onduleerattua ja tuoksuva ja spaklattua tarjoilijatarta hinkkasi selkäänsä ovipieleen.

Allan hivuttausi tanssivien välistä lähelle orkesteria ja tilasi juustovoileivän ynnä pullon olutta.

Tuttuja ei toistaiseksi näkynyt yhtään, mutta niinpä kello olikin vasta yhdeksän.

Allan oli aina ollut laiskanlainen tanssija, mutta tylsäksi kävi könöttäminen siinä pöydän ääressä yksin, niin että hän lopulta kokosi tarmonsaa ja kumarsi muutamalle tytölle, jolla oli korttelin pituinen hame, mutta sitä pitemmät sääret, ja joka istui kahden muun kavaljeerittoman kanssa saman pöydän ääressä, ja siitä sitten lähdettiin muitten tanssivien joukkoon. Tyttö ei suinkaan ollut mykkä, puhui päinvastoin Allaninkin edestä, ja kun hän sitäpaitsi oli solakka ja lämmin ja pehmeä, niin istuutuivat he tanssin päätyttyä Allanin pöydän ääreen ja alkoivat virkistää itseään pullollisella halpaa portviiniä.

He huomasivat pian sympatiseeraavansa erinomaisesti ja Allan aikoi juuri kysyä, mitenkä olisi saatolle pääsyn laita saatolle lähdön ajan tultua, kun hänen huomionsa äkkiä kiintyi salin ovelle ilmestyneeseen pieneen seurueeseen.

Malisen ja Sundmanin hän tunsu heti, mutta kuka oli toinen heidän mukanaan tulleista tytöistä? Tai-vaan Luoja . . .

Joku tanssipari peitti näköalan ja hän kumartui sivulle.

— Helvi! huudahti hän tahtomattaan.

Tuo pitkä, solakka tyttö, jonka tiukan, beigevärisen hatun alta mustat hiukset loistavina las-

keutuivat korvallisille, ei voinut olla kukaan muu kuin Helvi!

Hän ryntäsi pystyyn, mutta tunki samassa seuralaisensa tarttuvan hänen käsivarteensa.

— Hei, mikä nyt tuli? ihmetteli tyttö.

Allan katsoi häneen vieraasti.

— Minä sain lievän halvauksen, sanoi hän totisena, irrottautui tytön otteesta ja lähti.

Malinen oli seuralaisineen istunut lähelle ovea. He keskustelivat vilkkaasti tyttöjen riisuesssa käsi-neitään, kun Allan pysähtyi lähelle heidän pöytänsä tuijottaen Helviä kuin unissakävijä.

— Mitä hiivattia? huudahti Malinen äkätessään hänet.

Helvi silmäsi kummissaan Malisen katseen suuntaan, valahti huuliaan myöten kalpeaksi ja puristi vaistomaisesti pienen nyrkkinsä suulleen. Kaikki olivat ääneti.

— Anteeksi! äänsi Allan vihdoin ja kääntyi.

— No, sano nyt ainakin päivää, kehoitti parturi typerästi, sillä hän ei ollut selvillä siitä, miten jännittävä tilanne itse asiassa oli.

Allan kääntyi uudelleen heihin.

Hitaasti palasi puna Helvin poskille, tummeten vähitellen miltei purppuraksi. Hän ojensi kätensä.

Allan tarttui siihen ja puristi sitä kuin hukkuva oljenkortta.

Sundman ja Liisa Toivainenkin tervehtivät kädestä pitäen, mutta Malinen vain nyökkäsi posket tiukalla.

— Haluatko istuutua tähän meidän pöytäämme? kysyi Helvi hieman änkyttäen ja katsomatta Allania suoraan silmiin.

Allan huomasi Malisen ilmeen synkistyvän ja se ratkaisi.

— Kiitos! vastasi hän ja veti itselleen naapuripöydän vierestä tuolin.

Liisa Toivainen ja Sundmankin alkoivat tuntea, että oli sähköä ilmassa. Tuokioon ei kukaan osannut sanoa mitään ja orkesterin rämpytys kuulosti jokaisesta kuin megafoonin vahvistamalta.

Mutta sitten alkoivat kysymykset ryöpytä tulvana Allanin suusta. Missä oli Helvi ollut? Milloin hän oli tullut? Miksi ei ollut kirjoittanut? Aikoiko hän jäädä Montrealiin? Oliko hän ollut terveenä? Oliko . . .

Helvi vastaili hiukan vältellen, mutta keskustelu oli kuitenkin käynnissä. Neiti Toivainen ja Sundmankin kantoivat kortensa kekoon. Ainoastaan Malinen vaikenä kuin muuri. Tuntui siltä, kuin olisi hänellä ollut tulppa suullaan.

Parturi lähti tanssimaan ensin Helvin ja sitten neiti Toivaisen kanssa. Malinenkin kiersi Helvin kanssa salin pariin kertaan mykkänä kuin kilpikonna. Allanilla ei ollut pienintäkään halua tanssia

— hän oli kuin huumautunut: katseli vain Helviä ja puhui lakkaamatta, tietämättä oikein itsekään, mitä puhui.

Kello alkoi lähestyä kahtatoista ja Allan huomasi Helvin käyvän väsyneen näköiseksi. Parturi oli paraikaa tanssimassa neiti Toivaisen kanssa ja Malinen pyöritteli synkkänä lasiaan. Hän oli vilkaissut kelloaan pariin otteeseen. He saattoivat lähteä milloin hyvänsä.

Allan nojasi kyynärpänsä pöytään ja kumartui eteenpäin.

— Minkätähden sinä lähdit luotani sillä tavoin, Helvi? kysyi hän hiljaa.

Helvi jäykistyi.

— Koska sinä olit . . . olit . . . , änkytti hän.

Malinen oli kuullut ja otti tulpan suultaan.

— Sika! täydensi hän ja löi tulpan takaisin.

Helvi säikähti.

— Jumalan tähden, älkää ruvetko riitelemään, pyysi hän. — Jos sinun välttämättä pitää puhua kanssani, sanoi hän Allanille, — niin saat tulla saattamaan minua kotiin. Ja parasta on, että lähdemme heti.

He lähtivät jalkaisin Bleury-kadulle.

Riittäköön, kun sanon, että heidän keskustelunsa päättyi vasta kaksi tuntia myöhemmin. Allan sai anteeksi.

Kolme päivää senjälkeen he jälleen asuivat yhdessä.

XII.

Heinäkuussa heidät vihittiin. Siirtolaispappi suoritti toimituksen sen näköisenä, kuin olisi hänestä kaikki ollut unta, mutta se ei suinkaan tehnyt liittoa mitenkään epäilyttäväksi laillisessa katsannossa: kaikki muodollisuudet oli täytettävä, ennenkuin se aikanaan saatiin puretuksi. Mutta onpa minulla taas kiire . . .

Pari viikkoa ennen tätä tärkeää tapahtumaa oli Allanille käynyt hyvin. Midway-elokuvateatterin isännöitsijä oli nimittäin havainnut, että erotetun eteisvahtimestarin liveri sopi hänelle muuttamattomana, minkävuoksi hän oli saanut pukea korut ylleen ja asettua kirkkaasti valaistuun halliin, missä sitten filmitähtien kuvat ja seinämaalaukset hänen vuokseen joutuivat melkein varjoon. Ja katsomista hänessä olikin. Päässä meriupseerin lakki, jaloissa valkoisten damaskien koristamat kiiltonahkakenget. Harmaa pitkätakki ulottui kolme tuumaa polvien alapuolelle ja siinä oli vihreät kauluskäänneet ja hihansuut. Napit kiilloitettua messinkiä, olkapäillä kultapunosta ja rinnassa enemmän koreita nauhoja kuin edesmenneellä lordi Kitchenerillä. Ja tietysti valkoiset hansikkaat. Hyvinprässättyjen housujen vihreä saumanauha oli suunnilleen kahden tuuman levyinen. Ei puuttunut muuta kuin esi-

kunta ja »God save the King» sotilassoittokunnan puhaltamana.

Ensi päivinä tämä pröystäileminen kiusasi häntä sanomattomasti, mutta kaikkeenhan tottuu (ellei oteta lukuun kaalikääryleitä), ja kun tästä vielä maksettiinkin — joka lauantai sai hän nostaa 25 dollaria — niin saattoi hän täydellä syyllä myöntää itselleen, että ihmiselle voi käydä huonomminkin. Sitäpaitsi lämmitti sydäntä Helvin ilo hänen »menestyksestään» ja — miksikäs sitä kieltäisi — hienoinen tyytyväisyys senjohdosta, että oli tullut lyödyksi tuomaat ja irvistelijät ällistyksellä.

(Nyt; pahus soikoon, tämä alkaa käydä pitkäpiimäiseksi, ajattelee rakas lukija. Enemmän ja uskottavampaa luonne- ja luonnonkuvausta, eepillistä leveyttä, dramaattisuutta . . . Sellaista se on. Me kirjantekijät saamme olla iloisia, jos voimme vangita mielenkiintonne muutamaksi kymmeneksi minuutiksi. Siihen se lopahtaa, vaikka ponnistaisimme kaiken kykymme ja puhuisimme silkkaa totuutta. Joitakin sivuja luettuanne viskaatte kirjan lattialle, nakkaatte päänne takakenoon ja haukottelette ja päästätte kukatiesi pikku hörähdyksenkin: voi vietävä, mitä moskaa — valehteleeikin, että korvat heiluvat . . . Koetahan rauhoittua, armas kansalainen, ei tätä enää pitkälti riitä ja *vakuutan*, että tässä on totta enemmän kuin toinen puoli.)

No niin. Oma koti, jossa heidän omaansa tosin olivat vain vaatteet ja muutamat harvalukuiset talouksesineet, oli sekä Helville että Allanille aluksi melkein päätähuimaava kokemus. Nuhraantunut, ruskealla plyshillä päällystetty kalusto näytti melkein ylelliseltä, seinillä riippuvat väripainokset ja Allanin kolme vesivärimaisemaa tuntuivat arvokkaammilta kuin taidemuseon aarteet, ruostunut lämpöjohto aistikkaammalta kuin miljoonahuvilan koristeltu avotakka. Heidän seurustelunsa oli suutelemista, heidän keskustelunsa loppumattomia rakkaudentunnustuksia.

Ja tätä kesti viikkokaupalla.

Mutta — mihinkäs Allan nahastaan pääsi? Enempää kuin Helvikään.

Eräänä lämpimänä syyskuun iltapäivänä, jolloin elokuvateatteri oli suljettuna vähäisen korjauksen vuoksi, loikoi herra eteisvahtimestari yhden huoneen ja eteisen käsittävän huoneustonsa ainoalla sohvalla lukien Montreal Daily Staria. Helvi oli vielä toimeksaan Windsor-hotellissa, eikä ollut odotettavissakaan kotiin pariin tuntiin. Olo tuntui merkillisen sietämättömältä, (Allan ähkäisi ja käänsi lehteä), minuutit vuosilta, tunnit iäisyyksiltä. Josakin sisimmässä jurnutti houkutus: painu kaupungille yksinäsi, vietä kerran taas ilta omalla tavallasi! Lehtikin oli aivan mahdoton. Koko Kanada

oli aivan mahdoton! Ajatelkaas nyt tätäkin: kolmannella sivulla tärkeimpien uutisten joukossa kolmella palstalla, tuumankorkuisella otsikolla varustettuna ja ladottuna korpuksella kaksin välikkein mokoma juttu:

»KIELLETYN KIRJALLISUUDEN HÄVITTÄMINEN MONTREALISSA.

Kaupungininsinööri vastustaa alderman Brosseau'n ehdotusta.

Kuten tunnettua on alderman Brosseau joku aika sitten tehnyt ehdotuksen erään pulmallisen ja kaupungin hallintoa jo kauan kiusanneen kysymyksen ratkaisemiseksi, esittäen, että Montrealissa viime vuosien aikana takavarikoitu siveetön ja muu kielletty kirjallisuus, kaikkiaan 800 sidettä ja nidettä, joita on säilytetty muutamassa lukitussa ja sineöidissä huoneessa poliisikeskusasemalla, joka kuitenkin nyt tarvitsee mainitun huoneen toisiin tarkoituksiin, poltettaisiin julkisesti jollakin sopivalla paikalla kaupungin keskustassa. Tämä ehdotus on varsinkin katolisen papiston ja yleensäkin ranskalais-kanadalaisella taholla saanut lämmintä kannatusta ja tilaisuudesta on ennustettu muodostuvan juhlallinen autodafea vanhaan malliin. Asiasta pyydettiin sitten m.m. kaupungininsinöörin lausuntoa.

Mikäli *Star* on saanut tietää, on kaupungininsinööri asettunut jyrkästi vastustamaan monsieur Brosseaun ehdotusta. Kantaansa perustelee hän m.m. seuraavasti:

M. Brosseau ei ole ottanut huomioon, ettei Montrealissa ole keski-, tuskinpa syrjäkaupungillakaan sellaista paikkaa, missä hänen suunnittelemansa julkinen kirjojen polttaminen voitaisiin toimeenpanna ilman tulipalonvaaraa. Sitäpaitsi olisi melkoisen varmaa, että tilaisuuteen kerääntyvässä kansanjoukossa olisi useitakin sellaisia henkilöitä, jotka yrittäisivät pelastaa jonkun poltettavista teoksista ja vartioinnista huolimatta kenties siinä onnistuisivatkin, mikä tietäisi . . .»

Voihkaisten heitti Allan lehden luotaan ja kimposi jaloilleen.

Voi näitä iankaikkisia idiootteja, humpuukeja . . .

Autodafea! Keskiaikainen noidanrovio! Kansanjuhla! Kenties voisi joku henkilö yrittää . . .

Ja tänne hän oli asettunut muka olemaan. Täällä oli hänen »kotinsa» ja suuri tulevaisuutensa — elokuvateatterin vahtimestarina. Tuntui, kuin olisi hän puristunut yksitoikkoisten tiilirakennusten väliin, kuin olisivat autotorvien törähdykset, ilmaporien pärrytys, englantilaisten apinanpajatus, ranskalaisten öljyinen hölpötys lumpeuttaneet hänen

korvansa, kuin olisivat silmiin, sieraimiin ja suuhun tunkeva pöly ja hiilisavu tukehduttaneet hänet.

Siinä juolahtivat mieleen mrs. Koskelat, mrs. Nasyt, mr. Hiivat ja monet muut kanadalaistuneet siirtolaiset siansaksoineen ja itsekylläisyyksineen: »hoopoksi täällä joudut sinä ja muutkin, jotka eivät traiaakaan vorkkia . . .» Alkoi suututtaa Helvikin ja hänen iankaikkinen rehellisyytensä, joka tavallisesti ilmeni heidän kahdenkeskisten, intiimimpienkin asioittensa paljastamisessa ja Allanin lukuisten vikojen esilletuomisessa jokaiselle, joka vain kuunnella jaksoi.

Allan kiihdytti itsensä raivoon.

Eikä hänen tuultaan suinkaan parantanut se, että Helvi kotiutuessaan toi Malisen mukanaan. Jos Malisen tervehdys oli kylmäkiskoinen, oli Allanin vielä kylmäkiskoisempi, mikäli se olikaan tervehdys eikä vain tavallinen nenäntuhahdus.

Helvi jutteli iloisesti. Sanoi tavanneensa Malisen sattumalta hotellin edustalla ja houkuttelevuutta (niinkuin puuseppää muka olisi tarvinnut houkutellessa) hänet, vanhan ystävän, katsomaan heidän kotiaan.

Melkeinpä yksinpuheluksi hänen juttelunsa jäi, mutta se ei näköjään häntä vaivannut. Päinvastoin tuntui Allanista, kuin olisi nuori rouva melkein nauttinut tilanteesta. Yhtäkkiä sai Allan tarpeekseen, nousi ja meni eteiseen.

Helvi, joka oli alkanut hommata kahvia, riensi hänen jäljessään.

— Minne sinä lähdet, teatterihan on suljettu tänään?

— Niin on. Älä sure lähtöäni, Susanna. »Minä kierrän vain Kalifornian ja jälleen palajan.»

— Älä nyt viitsi . . . Kuinka voit olla noin epäkohtelias vieraalle?

— Eihän hän mikään vieras ole, vaan vanha ystävä, ellen kuullut väärin äsken.

— Allan!

— Kun Malinen tulee sisään, menee Korja ulos. Liitä se sananlaskuvarastoosi. Hei!

Allan meni. Eipä Montrealissa kuitenkaan tarvitse olla suuttunut ja pahalla tuulella, jos vain on rahaa — paitsi ehkä siinä tapauksessa, että sairastaa kroonillista vatsakatarria. Mutta sitä hän ei Allan tehnyt. Hänen vatsansa oli loistokunnossa, niin myös hänen janonsa, ja kun hän puoliyön maissa käveli kotiin, oli hän tyytyväinen sekä itseensä että maailmaan yleensä.

Mutta tyytyväisyys katosi, kun hän havaitsi, ettei vieras ollut vielääkään lähtenyt. Otsaansa rypistäen hän pysähtyi oven suuhun ja katseli Malista äänettömänä.

— Malinen!

— Täällä! vastasi puuseppä uhmaavan näköisenä.

— Hyvää yötä, Malinen!

Helvi oli noussut sohvasta ja lähestyi Allania hitaasti.

— Minä pyysin Eeroa (kas, kas, onpa edistytty! tuumi Allan) jäämään, koska en voinut olla varma siitä, että tulisit kotiin ihmisiksi. Näen kyllä, että olet juonut taas, vaikkakaan et ole niin tokkurassa kuin pelkäsin. Sinä olet viime aikoina jälleen osoittanut sellaisia oireita, ettei sinun ollenkaan tarvitse hämmästellä menettelyäni.

Allan puri hampaansa yhteen, mutta ei vastannut, vaan katsoi hänen ohitseensa Maliseen, joka nyt oli noussut hänkin.

— Hyvää yötä, Malinen, sanoi hän toistamiseen.

— Hyvää yötä!

Helvikin toivotti hyvää yötä, puristi läpimästi puusepän kättä ja kiitti käynnistä.

Allan oli istunut vuoteen laidalle ja riisui kenkiään.

— Vuode on pöyhimättä, sanoi Helvi kylmästi.

— Olkoon!

Helvi astui hänen luokseen ja tarttuen hänen hartioihinsa yritti nostaa häntä pystyyn.

— Älähän reistaile, neuvoi Allan. Et sinä niin vain miestä nosta.

— Tuollaisia miehiä minä nostan tusinan! antoi Helvi vastaan.

Siitä päästiin taas riidan alkuun.

Viikkoa myöhemmin yllätti Allan Malisen suutelemassa Helviä pimeissä kotiportaissa.

Hän meni tyynesti pariskunnan ohi virkkamatta sanaakaan. Sillä hetkellä tiesi hän, että hänen maljansa oli täysi.

Helvi oli punainen ja nolon näköinen tullessaan sisään. Allanin oli jostakin syystä kevyt ja hyvä olla. Illusioonien murskautuminen voi toisinaan olla suuri helpotuskin: jää ikäänkuin vähemmälle aivan suottapäiväistä painolastia.

Helvi riisui ääneti pienen hattunsa ja lähestyi katse alasluotuna ja lanteitaan keikutellen nojatuolia.

— Allan! kuiskasi hän.

— Oikein arvaat tällä kertaa, vastasi Allan. — Tuolla portaissa arvasit väärin. Se oli Malinen.

— Oletko minulle vihainen?

— Vai vielä vihainen. Iloitahan minun toki pitää siitä, että sinulla on hyvä flaksi.

Helvi purskahti itkuun ja pyrki hänen syliinsä.

Allan otti hänet vastahakoisesti polvelleen ja katseli arvostelevasti pieniä, rusottavia kasvoja, tutki niitä hiukan hajamielisesti kuin mielenkiinnontonta muotokuvaa. Hän oli monasti ihmetellyt itseään: hetkittäin sai hän hellyydenpuuskia, jolloin uskoi rakkauteen ja ties mihin hölynpölyyn, ja puhui läpiä päähänsä — toisinaan suhtautui hän taas

merkillisen ulkokohtaisesti, kylmänä kuin jääpala tuohon olentoon, jonka oli itseensä kytkenyt. Koetapas analysoida tunteitasi ja tekojesi vaikuttimia, Allan Koria, kun kokoonpanosi on sellainen kuin se on.

Senverran hän tunsu itseään, että tiesi helposti kykenevänsä itsepetokseen. Mutta olisikohan kaikki tämä ollut sitä? Mitä merkitsi sitten syvä katumus rikkomusten jälkeen, kaipuu yksinolon aikoina? Luontoko se vain niin säätää?

— Allan, minä järjestin tuon kohtauksen. Olet ollut niin kylmäkiskoinen viime aikoina. Ja sitten suututat minua alituisesti harha-askelillasi. Olin niin ikävissäni — tahdoin tehdä sinut mustasukkaiseksi, saada hiukan tulta sinuun . . .

Allan naurahti.

— Juu, sanoi hän, ja sitäpaitsi on kymmenen pyytää pivossa parempi kuin yksi oksalla, vai mitä?

Helvi hypähti jaloilleen ja nosti leukansa pystyyn.

— Sinä luulet kai, että minä olen samanlainen kuin sinä, yhtä huikentelevainen, yhtä itsekäs, yhtä kevytmielinen. Sinun pitäisi hävetä! Kun sellainenkin mies, kuin mr. Hiiva, joka ei suinkaan pyydä olla mikään pyhimys, sanoo, että sinulla on huono moraalii —

— Kuulehan, keskeytti Allan, minä menen kernaasti itse vielä pitemmälle kuin Hiiva: minulla ei

ole enempiä hyvää kuin huonoakaan moraalia, minulla ei ole moraalia ollenkaan, niin ettei puhuta olemattomista. Pysytään vain tosiasioissa. Sinä siis tahdoit tehdä minut mustasukkaiseksi . . .

Mutta Helvi ei halunnut jatkaa.

Tyynesti istuutui Allan pöydän ääreen ja alkoi vakavalla kädellä kirjoittaa ystävälleen Villehad Lustigille. Hän oli tehnyt päätöksensä.

Mentiin aikaisin levolle. Asetellessaan pielusta päänsä alle vilkaisi Allan Helviin, jonka jo luuli nukahtaneen. Tosin olivatkin nuoren rouvan silmät ummessa, mutta tuuheitten ripsien alta pursui kyyneleitä. Allanille nousi pala kurkkuun, mutta hän nieli sen kuin mies ja sammutti lampun. Sinä yönä nukuttiin selät vastakkain.

Seuraavana päivänä pudotti Allan kirjeensä Kunnikaallisen Kanadan Postin punaiseen laatikkoon.

Ensi-iltoina oli Midway-teatteri tavallisesti täynnä kuin anjovisrasia ja Allanilla riitti silloin järjestelytyötä yllin kyllin. Niin tänäkin torstaina. Komen- taessaan kansaa jonoon pääsylippuluukun edustalle kello 7 näytäntöön tunki hän tartuttavan käsi- varteensa ja pyörähti kiukkuisesti ympäri.

— Hei, huudahti pieni, musta mies, ja aikoi jatkaa, mutta jäi samassa tuijottamaan Allania.

— Allan, by Jove!

Se oli Peter G. Karakhopoulos. Hänen takanaan seisoi miss Millicent Grayson.

— Millie, sanoi Karakhopoulos, Millie, katsoppas ystäväämme Allania. Mitä kuuluu, Allan?

— All right, Anaksagoras, sanoi Allan kuivasti.
— Mitä kuuluu itsellesi? Painu paikallasi jonoon, äläkä tuhlaa kallista aikaani.

— Kiukuissasi, vai? Älä kannaa kaunaa — Levyhän se sinun palkkasi vei.

Kreikkalainen irvisti ja veti »persikkaansa» lähemmäksi.

— Katso nyt, Millie, koreeta poikaa. Hitto vieköön, Allan, sinä olet parempi kuin yksikään maalaamistasi reklaamikorteista.

Miss Graysonkin oli nyt tuntenut hänet ja iloitsi nähtävästi jälleennäkemisestä, koska vei hansikoidun kätensä suulleen ja purskahti helisevään nauruun.

Allan tunsu kuumenevansa. Vai pilkan esineeksi?

— Asetu riviin, Aristofanes, murisi hän, tai saat suomalaisen tällin.

Karakhopoulos totteli. Sanomatta jäi se asia, jonka vuoksi hän oli ensin nykäissyt Allania hihasta.

Niin musta oli Allanin mieli, että hän hetken tuumiskeli heti erota hienosta virastaan, mutta terve järki ehti väliin. Helvissä ei toistaiseksi sopinut herättää mitään epäluuloja, sillä eipä ollut allak-

kaan kirjoitettuna, että kaljakuskilta matkarahoja tulisikaan. »Safety first» oli varoitus, jonka täällä näki kaikkialla, minne vain katseensa suuntasi, ja se piti tässäkin paikkansa. Jos hän nyt heittäytyisi työttömäksi, saattoi tuo tuittupää tyttö tehdä saman tempun, kuin kerran ennenkin: lähteä. Tavallaanhan se kyllä olisi sopinut hänen suunnitelmiinsa, mutta kun ei voinut olla varma Lustigista . . .

Kello yhdentoista tienoissa hän väsyneenä ja pahantuulisena lähti astelemaan asuntoaan kohti. Liggett'sin rohdoskaupan luona hän pysähtyi ostamaan »hot dog'in» katukaupustelijalta. Mies, vanha käkkyräselkä, luultavasti italialainen, halkaisi näppärästi pienen leivän, tuikkasi väliin höyryävän, Colmanin sinapilla sivellyn makkaran, ja ilmoitti herkun maksavan kymmenen senttiä.

— Kaveri, sanoi Allan, oletko sinä ihastunut Montrealiin?

— En, huokasi kauppias ja pudisti päätään.

— Miksi et?

— Liian paljon »hot dog'ien» kauppiaita, sanoi mies murheellisena.

— Kaveri, sinä iskit naulan kantaan, vahvasti Allan ja lähti jatkamaan matkaansa.

XIII.

Villehad Lustig oli ollut kuukauden päivät »eläkkeellä», kuten hän sanoi, saadessaan Allanin viimeisen kirjeen. Tosin kuljetettiin vieläkin Wallgrenin Mallasjuomatehtaan tuotteita tilaajille osaksi hevospelillä, mutta konsuli oli jo useita kertoja puhunut toisen kuorma-auton hankkimisesta lähiaikoina ja Villehad piti varansa: lähti, ennenkuin lähetettiin. Entisessä asunnossaan aikoi hän silti vanhuudenpäivänsä viettää, mikäli se vain kävi päinsä, sillä rakkaiksipa olivat tulleet paikat vuosikymmenien aikana. Paljon oli tosin muuttunut viimeistenkin viidentoista ajastajan kuluessa: omistajan asuntorakennus oli korotettu kaksikerroksiseksi, vanhan varastosuojan tilalla oli komea, kivistä tehty rivi, jossa m.m. oli autovaja, poissa oli hevostierto (tekniikan voittokulku!), poissa nurmikko nunnuihin. Vuokralle annettu rakennuskin oli uudesti maalattu. Vain vaahterat ja uskolliset kyyhkysset olivat jäljellä.

Vaikka oltiinkin jo syyskuun loppupuolella, oli vielä varsin lämmin. Lustig oli paksussa sarkapuvussaan kuin Herran kukkarossa istuessaan kuis-tinsa kupeelle nostamallaan puutarhasohvalla sanomalehti kädessä. Ei hän sitä lukenut, tavan vuoksi vain selaili — ajatukset olivat jossakin kaukana menneisyydessä.

Postinkantaja Koria käveli pihaan pulleaa, mustaa laukkuaan riiputtaen.

— Huomenta, Lusti, tervehti hän. — Teille on kirje Kanadasta. Pojan pakana näkyy muistaneen. Eipäs vain kirjoita kotiin. Lieneekö kaikkiaan kolmesti kirjoittanut kokonaisen vuoden aikana.

Hän ojensi Lustigille paksun kirjeen, pyyhkäisi hikeä otsaltaan ja jatkoi kulkuaan konsulin asunnolle.

Lustig istui hetken hieman kummastuneena kirjettä käännellen. Allanilta! Eipä ollut tuo junkkari häntäkään liian usein terveisillä muistanut, vaikka lähtiessään lupaili kirjoittaa harva se viikko. No, arvaa sen — uuteen maailmaan tultua on tietysti niin paljon näkemistä, tuumimista, olemista, ettei siinä lähtökiireissä lupailtuja pikkuasioita jouda muistamaan — mutta olihan tuo muistamattomuus kuitenkin käynyt sydämelle.

Ukko nousi hiukan vaivalloisesti — saakurin reumatisti — ja lähti koluamaan huoneisiinsa. Olipas paksu kirje. Mitähän sillä nyt . . .? Jopas — ähäh — taitaa olla iloisiakin uutisia . . . Mihin ne silmälasitkin tästä kävelivät? Tähän klaffillehan ne jäivät . . .

Keittiö oli edelleenkin Lustigin mieluisin oleskelupaikka ja puinen sohva mukavin istuin. Saatuaan »Armiron» käryämään ja lasit nenälleen alkoi hän

»klaffista» löytämällään eukkovainajan sukkapuikolla varovasti aukaista kirjekuorta, tutkittuaan ensin tarkasti sen ulkoasua. Jumalattoman pitkä se oli ja kapea, toista maata kuin ne, joihin hän harvalukuiset kirjeensä oli pannut. Ja postimerkkiäkin oli kovin outo ukonkuvineen ja engelskoineen. »Mr. Villehad Lustig», oli pantu osoitteeksi, »Mr. Villehad Lustig, Elisabetinkatu 53, Pori, Finland, Europe.»

— Höh, pani Lustig silitellessään kokoontaitettuja arkkeja luettavaan kuntoon. — Höh, jopas on jaksanut kirjoittaa. Yksi, kaksi, kolme arkkiä tiheää kirjoitusta.

Hitaasti kävi tavaileminen, sillä silmät eivät kakkulainkaan avustamina olleet siinä kunnossa kuin kolmekymmentä vuotta sitten ja Allanın käsiala oli toista kuin painettu sana.

Kauan kesti lukeminen ja monenlaisia ilmeitä ukon naamalla sen aikana näyttäytyi. Hän nauraa hörisi, tuhisi nenäänsä, laski piruja yksitellen ja tukussa, ähki ja ärhenteli. Ja päästyään viimeisen sivun loppuun istui hän pitkän aikaa kuin halvattuna ja tuijotti suoraan eteensä näkemättä mitään.

Vai tällaista?

Voi helevetti!

Hän lukaisi toistamiseen kohdan sieltä toisen täältä ja alkoi tuskastua yhä pahemmin.

Tätäkös nyt tässä vielä tarvittiin?

Lustig alkoi kävellä edestakaisin keittiössä, pistäytyi kamarissakin ja kohensi jotakin esinettä, siirteli tuolia tai pyyhkäisi kämmenellään jotakin pölyistä paikkaa. Hän sytytti uuden savukkeen, mutta muisti imaista vain pari kertaa, pisti sen liehen reunalle ja tarttui jälleen kirjeeseen. Ajatukset tuppasivat vallan sekaisin.

Tuli siinä vilkaiseeksi kelloonkin. Kaksi. Kello oli kaksi. Hän ei tajunnut, mitä se merkitsi, mutta hänestä vain tuntui, että oli jollakin tavalla päin honkia, että kello oli kaksi. Mitäs pirskaletta tässä nyt?

Kellon lyödessä kolme hänelle valkeni, ettei hän ollut vielä syönyt mitään koko päivänä. Tavallisestihan hän laittoi ateriansa puolipäiväksi. Nyt oli vain aamukahvilla elänyt.

Hän alkoi touhuta tulta hellaan ja kolisteli kattiloita, mutta ei tahtonut syntyä mitään edes perunain keittämisestä. Se kirje kun vain kummitteli.

Lustig oli aivan onneton. Kerran hän jo ajatteli mennä kirjeen kanssa Koriain puolelle, mutta heitti menemisen sikseen. Koria se vain suuttuisi tuollaisesta kirjeestä. Ja suututti se häntäkin, Lustigia, vaikka toiselta puolen ihan sydäntä repikin . . .

Unikin pakeni sinä yönä, niin että vain hiukan hänille pääsi aamutunneilla. Ja heti kun aamulla heräsi, alkoi taas kirje kiusata.

Kiehautettuaan kahvin etsi hän jälleen tuon kirjeen käsiinsä ja alkoi tavailla sitä, mutta luopui pian. Miksikä se siitä tuli — johan hän pääasian muisti muutenkin.

Päivällä hän äkkiä teki päätöksensä, tunki kirjeen taskuunsa ja lähti tapaamaan Allanin äitiä. Korja oli itse tähän aikaan päivästä toimestaan.

Äiti Korja, joka oli käynyt entistäänkin laihemmaksi ja kalpeammaksi, istui keittiössä kuorimassa perunoita päivällistä varten, kun Villehad Lustig koputti ovelle.

Hän nousi, pyyhki ensin puukon ja sitten kätensä siniraitaiseen esiliinaansa ja meni avaamaan. Hämmästyi hiukan ukon tuloa, sillä eipä ollut Lustig kovinkaan ahkera vieras, vaikka ihan naapurina asui.

— Päivää, sanoi Lustig.

— Jumal'antakoon, toivotti äiti Korja hurskaasti.

Lustig painoi kehoituksen saatuaan puuta ja alkoi nyppiä sarkahousujensa polvia. Ei tahtonut päästä puheen alkuun.

— Mitäs teille kuuluu? auttoi rouva Korja.

— Siinäpä tuo hurisee, vaikka reumatisti peijakas reistaileekin.

— Vanhuus tulee, totesi toinen.

— Juu. Puhuikos se — tuota — Korja mitään eilen siitä kirjeestä?

— Eikä. Mistä kirjeestä?

— No, kun minä sain Allanilta kirjeen.

Äiti Korian valjuille poskille nousi helakka puna.

— Allanilta? Mitä hän kirjoittaa? Olen ollut niin murheissani hänestä — ei hän muista meitä usein, ei ymmärrä, miten äiti lastansa kaipaa. Onko hän terveenä?

Pääsihän ukko langan päästä kiinni ja kertoili, mitä muisti, kuitenkin mainitsematta pääasiaa. Se kun olikin tässä vaikein pykälä.

Äiti Korja kyseli ja vetisteli.

Ja yhtäkkiä kotiutui myös Korja itse.

Hän arvasi kysymättä, mikä oli aiheuttanut Lustigin vierailun ja tiedusteli sen enempää mutkaillematta, eikö sitä Allanin kirjettä saisi lukea.

Ukko tuumi hetken, empi, ryiskeli, mutta onki sitten kirjeen taskustaan ja Korja alkoi lukea sitä ääneen.

Hän luki sitä kuin saarnaa ja koko ajan hänen kasvoillaan oli sama hiukan pingoittunut, yrmeä ilme. Äiti Korja itkeä pyrski ja Lustig tuhautti tuon tuostakin nenäänsä.

Päästyään loppuun isä Korja nousi ja käveli ikkunan luo kääntyen selin muihin. Hetken vallitsi huoneessa kuolemanhiljaisuus.

— Voivoivoi . . . alkoi äiti Korja yhtäkkiä valittaa.

— Panehan suu kiinni, äiti, ärähti Korja. — Jaaha, vai tässä sitä nyt ollaan! Ylpeänä ja mahtavana ja suu selällään lähti ja nyt kelpaisi jo tulla takaisin ja ruveta vaikka — konttoristiksi!

Viimeisen sanan hän äänsi venyttäen ja suutaan vääristäen.

— Voivoivoi . . . uikutti äiti Korja.

— Lakkaahan tuosta, äiti, murisi mies. — Vai niin, morsian on hylännyt ja työnsaanti on mahdotonta ja — hyi hemmetti! Se mies nyt ei työhön rupea hansikkaat kädessäkään, niin kauan kuin vain toisella konstilla pärjää.

— Nono, nono, kielteli Lustig. — Ei suinkaan se työttä sielläkään ole toimeen tullut. Turhahan se lähtö sinne oli minunkin mielestäni — taisin sanoakin, että syön mittani mäskiä, jos hän siellä rikastuu. mutta —

— Miksi sitten annoitte matkaravoja? tiukkasi Korja.

Lustig meni hämilleen.

— Mitä te nyt aiotte tehdä?

Lustig huomasi äiti Korjan tuskaisen katseen.

— En ymmärrä, valitti hän sänkistä poskeaan hieroen.

— Niin. Ette te minun mielestäni ole koskaan muuta ymmärtänytkään kuin hevosen valjaisiin panon ja kaljakorin kantamisen, kiukkuili Korja.

Mutta ei passaa Lusti-Villellekään sanoa mitä hyvänsä.

— Saatana! karjaisi hän tulipunaisena. — Ette te itsekään niin häävi ole. Olisitte kasvattanut klontinne paremmin, niin ei olisi nyt muitten vastuksena. Sitäpaitsi olen jo haaskannut tarpeeksi rahaa hänen vuokseen. Ei minulla paljon ole enää jäljellä ja jotakin tarvitsen itsekin voidakseni elää, jos kohta ei elinvuosia äijältä enää piisaakaan . . . Olkaa rauhassa, Koria! Hankkiutukoon kotiin, miten haluaa. Tulin tänne ehdottaakseni, että annettaisiin hänelle vielä tilaisuus yrittää kotimaassa ja että auttaisitte minua kustantamaan matkan, mutta koska nyt en saa muuta kuin syytöksiä ja haukkumisia, niin olkoon jämtti!

Sanoi, ruiskautti syljen tuolinjalkaan ja lähti.

Seuraavana päivänä toimitettiin Porin Säästöpankista Villehad Gustafinpoika Lustigin tililtä kahdeksantuhatta Suomenmarkkaa dollarishekinä Kanadaan.

XIV.

Lokakuun alussa saapuivat tuulet ja sateet. Allain mieli synkkeni säitten mukana ja tyytyväisyyden naamio alkoi käydä kasvoille liian kireäksi.

Välit Helvín kanssa olivat itsestään käyneet viileiksi, mutta Allan oli varma siitä, ettei toinen voinut uneksiakaan hänen aivoitustensa laadusta.

Tämä oli tyyntä myrskyn edellä. Ensimmäinen salama iski lokakuun 9:nä, jolloin hontelo konttoristi ojensi Allanille kirjatun kirjeen siirtolaistomiston tiskin yli.

Hetken seisoi Allan kuin huumautuneena. Hän tunsu Vllehad Lustigin käsialan, joka pikemminkin muistutti mustepulloräjähdyksen jälkiä, kuin kirjoitusta, ja arvasi ilman muuta, että kaljakuski oli kuullut hänen huutonsa. Hän meni eteiseen, avasi kuoren ja pudisti parin täyteenkirjoitetun arkin välistä shekin käteensä. Hänen hyppysensä vapisivat, niin että hän tuskin sai selkoa summasta: 291 — ei 192 dollaria!

Tuokion oli hän aivan ymmällään. Pitäisihän lukea kirjekin. Ei, parasta lukea se kotona, rauhassa. Mutta shekki oli muutettava rahaksi heti. Hän meni pastorin puheille.

Laskeutuessaan siirtolaistomiston portaita kadulle tunsu Allan olevansa vähintään neljännesmaailman valtias. Pastori oli ihmetellyt summan suuruutta, mutta kuitenkin suorittanut sen — ja ihmetelemään Allan hänet jätti. Hänellä ei ollut aikaa enempään kuin haluakaan selityksiin — ei hän ajatusten myllertäessä muissa asioissa voinut ryhtyä

valheita sepittämään. Pitkin askelin ja pää kenossa käveli hän St. James Squarelle ja istuutui Diamond-taksiin. Kotiin ja pian!

Näin kirjoitti Villehad Lustig:

»Poris syyskun 22 päiv 192 . .

Allani hyvä.

Kirjeesi olen saanu mutta En minä siitä iloseksi tullu niinku arvaakkin kun Luullin vallan toisellaisia tietoja saavani ja kävin sun Äitis ja isäskin kanss juttelemassa eikä isäs ollu juuri tynämiittiä vaarattomampi ja äites waan itki. Surua Sinä omaisilles tuotat, siin On tosi Perä ja Minullenki, vaikka mitäs minusta mutta käy se Maksalle kuin olen koittannu sua aina autaa etkö sinä ole Koskaan tullu ajatelleeks minkätähren minä oikiastansa aina olen pitäny sun puoliasi ja Eikö sinua kertaakkaan ole ihmetytänyt että Lustilla on sinulle piisannu rahaa vaikka minkälaisiin kissan Häntiin. Itte tierät ettei sinun Isäs olisi koskaan tehny sinun Ilokses sitä kuin Minä eikä monen muunkaan junnkarin isä. Nyytkin sanoin etten sinule Rahaa lähetä, (pari epäselvää sanaa), semmonen lökäpöksy minä Sitten olen, ja 192si tollaria tulee täsä sekis ja lährekkin sitten Hetin lupaat ruveta Kunnialliseen työhön täälä ja konttoristiksi mutta en Minä sitä vielä usko ennenku näjen. Kyllä minä Ymmärrän että

leikki on ollu Kaukana sieläkin ja olet tainnu yrittää kovastenkin ja ikävähän se semmonenki on kuin Saa häjyn Hellun ittelleen mutta pirän minä sitteki Sinua huonompana miehenä ny Kun olisin luullu,

Muistaks kun annoin sulle hiihnasta oikein helvetinmoisen Selkä saunan kuin olit lyseyssä ja olit maalannu Pirun kuvia siihen kierron Aisaan. Kaiki se Hyvä, mitä Mää olen sulle tehny on siitä Kuransauksesta alkusin kuin minullakin on ollut Poika vaikka se kuoli kun Sinä olit nii pieni ettet muistakaan Ja se poika oli mun silmä Teräni. Se oli kolmentoista kun se kuoli juuri samassa Iäs ku sinä Sillon kun minä sun hakkasin siälä Taka pihalla ja samallaine Rasuvilli ku sinäki. Se oli aina Koiruksien teosa ja kerran Se oli aikasin syksyllä menny Kokemjoen jääle vaikka minä olin kieltäny ja tietysti se pahuksen — (epäselvä sana) putos sohjoon. Kun se tuli kottiin, Niin minä vein sen sinne Samaan kräntiin ja hakkasin sen hiihnalla ihan kuin Sinunkin ja se sairastu siitä Kylmettymisestä keuhko Kuumeeseen ja kuoli viikon peräst enkä mää ole ikinä antannu ittelleni anteeks etä Mää hakkasi sen. Ja ku minä Sitten kuransasin sinu, ni muistu se Poika meleen ja siit lähtien Mää kattoin sinua valan toisilla silmillä. Ja kun sää olit ennen Aina ollu niin turski ja ylpee ja Sitte muutuit minulenkkin niin höyliks ja Isompana olit niin mukava Muistaks kun

tulit aina juttelemaann mun kanssani kakista Koulu asijoista ja hentuistasi ja Autoit mun kotiin kun Olin pöhnäs karulla ja kaikkii tommosta, nin Minä rupe- sin sinua rakastamaan kuin Omaa poikaani.

Ja muista tämä kuin tulet ny tänne Ja rupee Mie- heks niin tuotat iloa kaikille sinä osaat Olla niin Hyvä Poika kuin waan tahrot ei mullakaan ole enää monija Elin vuosii jäljellä ja tahtoisin vaihteeks olla ylpeäki sinusta

toivoo

Willehaad Lustig.»

Allanin silmiä kirveli. Ukkorassu! Oli tosiaan tullut käyttäydyttyä sikamaisesti häntä kohtaan. Mutta minkä hän, Allan sille taisi, että jos yli- malkaan oli pakko käyttäytyä sikamaisesti jotakin kohtaan, hän mieluummin valitsi uhriksi jonkun muun kuin itsensä?

Ei suinkaan hän aikonut Helviäkään kohdella ansion mukaan. Sillä jos totta puhutaan, niin ei hän syvimmällä sydämessään saattanut epäillä Hel- viä »luonnostaan uskottomaksi». Malinen oli ken- ties saanut pusunsa vain jonkinlaisena »das ewig weiblichen» ilmauksena, sillä miehen rakkaus imar- telee naista aina, vastasipa hän siihen tai ei, ja vaikka hän väittäisikin päinvastaista. Take it from me!

Ei, hän, Allan, oli vain yksinkertaisesti saanut kyllikseen, enemmän kuin kyllikseen koko tästä narri-

pelistä (Allan parka ei tullut ajatelleeksi, että samaa peliä pelataan samalla tavalla Valparaisosta Kalkuttaan ja Kap Hornista Novaja Semljaan) — leikkaus oli tehtävä, vaikka se kuinka koskisi. Ja kuitenkin . . .

Hän oli ajoissa tehnyt alkuvalmistukset matkaansa varten. Norjan—Amerikan linjan »Dronning Maud» lähtisi New Yorkista, New Jersey'n puolella olevasta Hobokenin satamasta lokakuun 12:na. Hän ehtisi hyvin siihen, sillä laivalipun hommaamiseen ja läpikulkuviisumin hankkimiseen ei kuluisi päivää enempää. Matka Montrealista New Yorkiin kestää vain kymmenisen tuntia, niin että tästähän pääsisi lähtemään jo huomenna ja sitten jäisi pari päivää aikaa katsella maailman suurinta kaupunkia.

Vaikein pykälä oli Helvi. Miten hänestä selviytyisi? Siinä pulma, joka lykkäsi hien pinnalle . . .

Helvi oli kotona, kun hän palasi kaupungilta asioitaan toimittamasta. Allan oli niin hermostunut, että vain töin tuskin saattoi pysytellä huoneessa. Käveli edestakaisin kuin tiikeri häkissä.

— No, poika, mikä sinua taas vaivaa?

Allan keksi mielestään loistavan tuuman ja laukaisi vastauksensa, ennenkuin ehti harkita sitä.

— Riitaannuin teatterin isännöitsijän kanssa.

Helvi laski varovasti lautasen, jota juuri oli ollut pesemässä, soikkoon ja pyyhki kätensä. Hän oli säikähtäneen näköinen.

— Oletko menettänyt paikkasi?

— Olen.

(Hän menetti sen yksinkertaisesti jäämällä menemättä toimeensa sinä iltana.)

Helvin kädet vaipuivat hervottomina sivuille ja hän istuutui vuoteen reunalle.

— Mistä teille tuli riita? kysyi hän kyyneleet silmissä.

— Palkasta. Tahdoin lisää.

— Oletko sinä hullu? Helvin kyyneleet kuivuivat äkkiä ja silmät saivat kovan katseen. Allan tunsi oireet: nuori rouva alkoi suuttua.

Saakeli, ei sopinut rakentaa riitaa vielä tänään. Allan puraisi huultaan ja sanoi venytellen:

— E-en nyt sentään niin hullu, kuin kuvittelet. Näetkös, minulla on tiedossa samanlainen paikka Capitolissa. Viisi taalaa enemmän viikossa.

— Onko se varma?

— Huomenna saan tietää. Illalla.

— Mutta, hyvä mies, olisit sitten riidellyt Midwayn managerin kanssa vasta huomenna tai ylihuomenna. Ajattele, ellet saakaan tuota Capitolin paikkaa.

— Älä sure. Kyllä minä siinä tapauksessa pääsen takaisin Midwayhin.

— Äh. Merkillistä, millainen kakara sinä toisinaan saatat olla. Pitikö sinulla nyt olla tuollainen kiire?

— Piti.

— Minkävuoksi?

Allaniin meni Se Paha.

— Jotta saisin kerrankin taas viettää illan sinun kanssasi.

Helvin kasvot kirkastuivat, mutta vain silmänräpäykseksi.

— Älä puhu joutavia. Sinullahan on vapaaitasi, eikä sinun ylimääräistä hämyhetkeä varten olisi pitänyt vaarantaa tointasi.

Voihkaisten kääntyi hän jatkamaan astiain pesua.

Mutta Allan oli nyt sillä tuulella, ettei pystynyt oikein kontrolloimaan tekojaan. Hänhän oli vapaa mies! Hihkaisten heittäytyi hän selälleen vuoteeseen ja alkoi rallattaa:

»There's one thing to think of, when you're blue:

There are others much worse off than you.

If a load of trouble should arrive,

Laugh and say; 'It's great to be alive.'

Keep your sunny side up, up!

Hide the side that gets blue . . .»

— Voi, ole hiljaa! valitti Helvi. — Kuinka sinä saatat?

— Älä sure, pikku flikka, vaan pane mieluummin muistiisi tämä viisu. Voit sitä vielä joskus tarvita.

»Stand up on your legs,
 Be like two fried eggs,
 Keep your funny side up, up . . .»

Kun Allan heräsi seuraavana aamuna, oli Helvi jo lähtenyt kaupungille. Pöydällä olivat teevehkeet valmiina, kaasulevyllä vesikattila. Olipa rakas vaimo huolehtinut vielä voileivistäkin — kaunista, valkoista vehnäleipää, paksulta mansikkamarmelaadia katteena.

Allan venytteli pitkiä jäseniään ja haukotteli. Sitten jymähti hänen aivoihinsa kuin vasaran isku:

Mutta tänäänhän minä lähden!

Hän loikkasi vuoteesta ja alkoi kuumeisella kii-reellä vetää vaatteita ylleen. Herran pieksut! Kel-lohan oli jo lähes kymmenen. Nyt laivakonttoriin kuin rasvattu salama ja sitten passiviisumia hom-maamaan. Hän oli niin touhuissaan, että melkein vapisi koko mies.

Hän joutui kotiin vasta iltapäivällä ja kiipesi sydän jyskien asuntoonsa. Olikohan Helvi odotta-massa? Hetken hän epäröi, ennenkuin pisti avaimen lukkoon, henkäisi sitten syvään ja kiskaisi oven auki. Helvi tuli vastaan eteisen kynnykselle.

Ei kestänyt kolmea sekuntiakaan, ennenkuin Allan huomasi, että hänen parempi puoliskonsa oli kiukkui-nen kuin ampiainen. Eikä syyttä, kuten saamme nähdä.

— Missä sinä olet ollut? kysyi hän.

— Pistäydyin vain kaupungilla.

— Vai niin. Minkätähden sinä valehtelit minulle eilen?

— Va-valehtelin? Mitä valehtelin? Allan pu-noitti kuin kukon helttä.

— Minä epäilin heti, ettet puhunut totta, kun sanoit riidelleesi teatterin isännöitsijän kanssa. Kävin siellä tänään tiedustellakseni, milloin voisin tavata hänet ja kas, hän sattuihin olemaan paikalla.

— Perhana! sanoi Allan.

— Saakeli! sanoi Helvi.

— Minä menen Capitoliin.

— Tai kansainliittoon. Minä kävin myös siirto-laistoimistossa kysymässä postia ja tapasin pastorin.

Allan tunkeutui hänen ohitseensa ja viskautui ma-naillen sohvalle. Nytkö rajuilma alkaisi?

Helvi oli purskahtanut itkuun, mutta nieli tovin kuluttua kyöneleensä ja asettui Allanin eteen.

— Allan, mitä kaikki tämä merkitsee? Miksi olet jättänyt paikkasi ja mistä olet saanut rahaa? Missä rahat ovat?

— Sijoitin ne erääseen timanttikaivosyritykseen Pienillä Sunda-saarilla, vastasi Allan häijyisti.

Helvin poskille nousi suuttumuksen puna. Hänen kätensä puristuivat nyrkkiin.

— Minä en ymmärrä, sanoi hän, mitä kaikki tämä merkitsee, mutta älä luulekaan, että tuollainen käytös vetelee enää. Sain kärsiä sinun vuoksesi tarpeeksi ennen avioliittoamme. Minulla on tänään iltavuoro hotellissa (taivaalle kiitos! ajatteli Allan: New Yorkin juna lähtee kello 9 ja Helvin iltavuorot päättyivät tuntia myöhemmin) ja kun tulen takaisin, pitää sinulla olla paikkakaksymys järjestyksessä ja tyydyttävä selitys siihen, mistä rahat ovat tulleet ja mihin ne olet pannut. Ja polvillasi saat pyytää minulta anteeksi, ennenkuin saat nukkua yösi samassa vuoteessa kuin minä. Menisit nyt heti Midwayhin ja koettaisit taivuttaa isännöitsijän ottamaan sinut takaisin.

— Ennen se taittuu kuin taipuu, vakuutti Allan, mutta ainahan sitä yhden isännöitsijän voi riskeerata, kun semmoiseenkin hommaan varmasti on enemmän kuin tarpeeksi jonottajia tässä jonottajien maassa.

Kello oli viisi. Kaikki muu oli kunnossa paitsi matkatavarat. Mutta niistähän ei suurta vastusta koituisi. Puolessa tunnissa hän kaksi vähäistä matkalaukkua täyttäisi. Tässä oli hyvää aikaa sanoa jäähyväiset kaupungille.

Omituisen, melkein haikean tunnelman vallassa käveli hän tuttua reittiä Peel-kadun kulmasta pitkin St. Catherinea aina St. Markille asti. Palasi takai-

sin samaa tietä ja nosti Drummond-kadun kulmassa hattuaan tutulle liikennepoliisille, jota kohtaan aina oli tuntenut mielenkiintoa: konstaapelilla näet oli rumin naama, mitä sitten Neanderthalin loisto-aikojen on nähty. — Good bye, officer! Naamasi tulee seuraamaan minua painajaisunena, minne ikänä lähdenkin! huusi hän, ja mr. Cop hymyili ystävällisesti ja sipaisi lakkinsa lippaa.

Viimeinen »orangeade» Traymoressa. Good bye, kassaneiti! Farewell, fried halibut, beer, strawberry jam and tomato catchup!

Peruuttamaton eron hetki lyö aina mielen haikeaksi. Allanin sydän täyttyi säälillä ja jonkinlaisella hellyydentapaisella Helviäkin kohtaan. Tuokion hän inhosi itseään — mutta vain tuokion, sillä eikö hän ollut Allan Eusebius Korja?

Ja nyt minun valitettavasti täytyy ruveta traagilliseksi. Sanoo sananlasku: »itku pitkästä ilosta», ja se piti Helvin ja Allaninkin tarinassa kutinsa.

Noustessaan Traymoren portaita kadulle vilkaisi Allan yläpuolella riippuvaa kelloa. Seitsemän jo! Helvi oli aikoja sitten mennyt työhönsä, Helvi — mustatukkainen, sinisilmäinen Helvi, jolla oli pienet, pehmeät kädet ja Montrealin siroimmat sääret. Tämä oli raskasta, mutta tämän täytyi tapahtua. Ja parempi näin, kuin viedä tyttökin mukanaan tuntemattomaan tulevaisuuteen, tyttö, josta sentään

saattoi erota näinkin tuskattomasti, puolustelihen Allan hurskaasti. Mutta nyt oli jo aika lähteä asuntoon keräämään tavarat. Kirjelippu Helville ja sitten autolla Windsor-asemalle.

Lähestyessään sitä kaksikerroksista, kadun kulmauksessa olevaa tiilirakennusta, jonka yläkerrassa asui, oli Allan näkevinään Malisen hahmon katoavan nurkan taakse. Ensin hän säikähti, mutta naurahti sitten. Kaikkea se paha omatunto teettää. Mistäpä Malinen olisi tänne eksynyt? Näkyjä . . .

Viheltäen aukaisi hän eteisessä oven ja astui huoneeseen. Se oli valaistu ja sen ainoassa nojatuolissa istui Helvi valkeana kuin palttina ja jäykkänä kuin kuvapatsas.

Allan kivettyi paikalleen. Huoneessa vallitsi täydellinen äänettämyys.

Hän ei saanut katsettaan irti Helvistä. Tämä työntyi äkkiä taaemmaksi tuoliin ja hänen silmänsä ikäänkuin laajenivat.

— Allan! parahti hän. — Allan!

Ja sitten hän puhkesi puhumaan, kankeasti, kuin olisi kieli jähmettynyt ja ääni kieltäytynyt tottelemasta:

— Malinen kävi täällä, ennenkuin ehdin lähteä hotelliin. Malinen oli tavannut Wiikin Norjan-Amerikan linjan konttorista ja Wiik kertoi, että sinä — aiot — *Allan!*

Vihlova parkaisu raateli Allania kuin sahalaitainen veitsi. Hän viskautui tuolille pöydän ääreen ja kätki kasvot käsiinsä.

Helvi valitti hiljaa kuin sietämättömässä ruumiillisessa tuskassa.

— Allan, mitä olen sinulle tehnyt? Allan, sano, ettei se ole totta, ettet aio . . . lähteä Suomeen . . . yksinäsi . . . jättää minua . . . Allan, minähän olen rakastanut sinua vilpittömästi, aina antanut anteeksi, koettanut auttaa sinua. Allan, ethän ole . . . huono mies . . .

Ääni katkesi itkuun, joka kuulosti sitä piinaavammalta, kun hän ilmeisestikin koetti tukahduttaa sitä. Se aivan kuin katkeili pieniksi kirkaisuiksi . . .

Allan oli kuin tulella. Hänen sydämensä takoi hurjasti ja joka sykähdys ikäänkuin kuroi kurkunpään umpeen. Hän ei voinut saada sanaakaan kuuluviin.

Pitkän aikaa rikkoivat vain epätoivoiset nyyhkytykset hiljaisuutta.

Lopulta Allan kohotti päätään ja katsoi sumein silmin nojatuolissa kyyristelevää olentoa. Sitten osui hänen katseensa ikkunanlaudalla olevaan herätyskelloon. Neljännestä vailla kahdeksan . . .

Hän nousi.

Samassa hypähti Helvikin jaloilleen, huojui hetken ja heittäytyi polvilleen hänen eteensä.

— Allan, rakas, rakas Allan . . . anna minulle . . . anteeksi, jos olen . . . tehnyt jotakin . . . joka mielestäsi . . . on ollut väärin . . . Allan . . .

Tämä oli kauhistuttavaa. Tämä oli helvettiä. Allan tunsi, ettei koskaan voisi täydellisesti unohtaa tuota näkyä: tuskissaan kiemurtelevaa nuorta naista, jonka hän oli poiminut kuin hedelmän puusta ja tyhjäksi puserrettuna heittänyt syrjään.

Hän yritti nostaa Helviä jaloilleen, mutta tämä tarrautui hänen polviinsa epätoivon vimmallalla.

— Allan! Älä jätä minua!

— Helvi!

Allanin ääni oli käheä, kuului tuskin ollenkaan.

— Helvi! Minä en ole sinulle kelvollinen. Anna minun mennä.

Helvi suoristautui yhtäkkiä. Hän työnsi Allanin syrjään ja meni eteiseen, avasi oven portaisiin ja huusi:

— Eero! Eero, tule nyt!

Mitä ihmettä? Allan harppasi hänen luokseen, kiskaisi hänet huoneeseen ja sulki oven.

— Onko Malinen tuolla alhaalla?

— On! huusi Helvi. — Laske irti käsivarteni, roisto!

— Ja tuo äskeinen epätoivo oli vain lainaus jostakin super-super-filmistä! Häh?

Joku jyskytti ovea. Allan meni eteiseen.

— Kuka siellä?

— Yhdentekevä. Ovi auki tai potkin sen säpäleiksi!

Allan avasi ja Malinen ryntäsi sisään.

Tuokion seisoivat he vastakkain eikä heidän kasvojensa välillä ollut ilmaa puoltatoista tuumaa enempää.

Sitten työntyi puuseppä Allanin ohitse huoneeseen.

— Helvi!

— Hän aikoo lähteä — jättää minut.

— Ja sitäkö sinä surisit . . . Olisit mieluummin iloinen!

Puuseppä kääntyi Allaniin, joka oli pysähtynyt kynnykselle.

— Kuule, Korja, sanoi hän matalalla äänellä, minä tein kerran hiljaisen päätöksen, jonka nyt aion toteuttaa. Se päätös saattaa sinut murheelliseksi, mutta ei niin murheelliseksi, kuin tahtoisin. Odottelin äsken tuolla alhaalla, sillä taivuin antamaan sinulle vielä tilaisuuden. Sinä hukkasit sen. Ja nyt — Herra sinua armahtakoon! Tappaa en sinua kuulemma saa, en kiduttamalla enkä kiduttamatta, mutta pahimmasta selkäsaunasta, minkä koskaan olet saanut, ei mikään maallinen mahti voi sinua pelastaa.

Puhuessaan hän oli riisunut takkinsa ja seuraavan neljänneksen aikana sai Allan kärsiä ruumiilli-

sesti ehkä vielä enemmän, kuin äsken sielullisesti. Hän oli häviöllä alusta alkaen. Malinen löi armotta, ja hän löi lujasti. Hän ei säikähtänyt Allanin nenästä purskahtavaa verta, vaan löi, kunnes väsyi lopullisesti ja Allan jo hetken oli maannut elottomana massana huoneen nurkassa.

Helvi oli sohvaan kyyristyneenä seurannut tapahtumien kulkua hieman pelokkaana, mutta aivan kylmänä. Veren näkeminen alkoi kuitenkin kuvottaa ja hänen täytyi sulkea silmänsä.

— Lopeta jo, Eero, Jumalan tähden! huusi hän.

Malinen pyyhki kasvojaan paidanhihaan, meni nurkassa olevan vesihanan luo ja pesi kätensä ja kasvonsa. Sitten palasi hän Allanin luo ja retuutti hänetkin vesihanan alle.

Kylmä vesi teki tehtävänsä. Allan liikahti.

— Milloin juna lähtee? karjui Malinen hänen korvaansa.

Valittaen kompuroi »musta lammas» jaloilleen.

— Milloin juna lähtee? huusi Malinen toistamiseen.

— Kello yh-yhdeksän, sai Allan sanotuksi.

— Potkaise itsesi pystyyn sitten nopeasti, sillä kello on neljännestä yli kahdeksan. Missä matkatavarasi ovat?

— En ole pakannut vielä, voihi Allan.

— Nyt kokoa nopeasti ryysysi! Minä käyn auton.

— Eero, minä lähden mukaasi, sanoi Helvi ja juoksi ottamaan hattunsa. Pienen, beigevärisen hatun, jonka alta hänen hiuksensa loistavan mustina laskeutuivat korvallisille. Allantin teki mieli nauraa, nauraa ihan huutamalla . . .

He kiiruhtivat huoneesta ja Allan alkoi haparoida matkalaukkua vuoteen alta. Hänen ruumiinsa jokainen säie särki ja kivisti kuin hornan liekeissä, mutta hätä päästä pois voitti tuskankin. Kerran hän sipaisi kasvojaan ja sai verta käteensä. Hän tuijotti sitä tylsästi.

Kun Malinen ja Helvi palasivat, olivat laukut sullotut täyteen. Allan ei tiennyt, mitä hän niihin oli ajanut, mutta täynnä ne olivat.

Malinen katseli häntä halveksivasti.

— Pese naamasi!

Allan totteli.

— Ja nyt painu helvettiin! Jos pääset Suomeen asti, niin sano sinne terveisiä, että täällä tarvitaan miehiä, eikä — naissankareita!

Allan kääntyi kynnyksellä ja irvisti.

— Lähde pois Suomeen sitten sinäkin, Malinen! kehoitti hän ja pauskasi oven kiinni jäljessään.

Napittaessaan makuupaikkansa vihreitä verhoja Montrealin—New Yorkin junan Pullman-vaunussa huokasi Allan syvään ja kuuli ihmeekseen oman äänensä hartaasti lausuvan kaksi sanaa:

— *Siunattu kaljakuski!*

SAMALTA TEKIJÄLTÄ ON AIKAI-
SEMMIN ILMESTYNYT

Merta edemmäksi kalaan

Kesäinen seikkailu

18:—, sid. 28:—

»Siinä on vauhtia, nokkelasanaista sutkauksia ja leikittelevää huumoria runsain määrin.»

Iltalehti

»Kirjan lukee alusta loppuun aivan ahmien. Toiminta jatkuu vilkkaana ja juonta kehitetään nopeasti. — Kirja on varmaan yksi joulumarkkinaimme parhaista alallaan.»

Turunmaa

Nimimerkillä *Solmu*:

Ilman nuotteja. Pakinoita

18:—

»Täytyy myöntää, että Solmu osaa ammatinsa hyvin. Solmun seura ei ikävystytä, vaan palkaksi noiden sadan sivun lukemisesta saa reippaan mielen ja ikää pidentävän, kultaisen naurun.»

S. Sosialidemokraatti

»Älykäs leikinlaskija, jonka pakinat ovat kaukana kaikesta vätystelystä.»

U. S:n Olli

K. J. GUMMERUS OSAKEYHTIÖ

Hinta: nid. 25:—, sid. 35:—

*Urom. kaunokirje 1.
Auer*

KANSALLISKIRJASTO-KANSALLISKOEELMA

120 102 0696

KIRJANSITOMO
TUKEVA
|| HELSINKI ||

X

